

ΧΡΙΣΤΟΥ Α. ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ
ΓΥΜΝΑΣΙΑΡΧΟΥ

1483
ΝΙΚΟΛΑΟΥ Ε. ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΥ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ
ΤΗΣ ΒΑΡΒΑΚΕΙΟΥ ΠΡΟΤΥΠΟΥ ΣΧΟΛΗΣ

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑ

ΕΚΛΟΓΑΙ

Πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν τῆς Γ' τάξεως τῶν ἑξαταξίων
γυμνασίων καὶ τῶν ἀντιστοίχων σχολῶν
τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως

ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΡΙΤΗ

ΑΝΤΙΤΥΠΑ 2000

Ἀριθμὸς ἀδείας κυκλοφορίας	77341
	11-10-35
Τιμὴ ἄνευ βιβλιοσήμου	Δραχ. 16,70
Ἄξια βιβλιοσήμου	» 6,70
Πρόσθετος φόρος Ἀναγκ. δανείου	» 2,-
Συνολικὴ τιμὴ Δρ.	25,40

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ Ι. Ν. ΣΙΔΕΡΗ
52 — ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ — 52
1935

1483

ΧΡΙΣΤΟΥ Α. ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ
ΓΥΜΝΑΣΙΑΡΧΟΥ

ΝΙΚΟΛΑΟΥ Ε. ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΥ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ
ΤΗΣ ΒΑΡΒΑΚΕΙΟΥ ΠΡΟΤΥΠΟΥ ΣΧΟΛΗΣ

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑ

ΕΚΛΟΓΑΙ

Πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν τῆς Γ' τάξεως τῶν ἐξαταξίων
γυμνασίων καὶ τῶν ἀντιστοίχων σχολῶν
τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως

Ἄριθ. ἐγκρ. ἀποφάσεως	44429/15258
	12-2-1932

ΑΝΤΙΤΥΠΑ 2.000

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ Ι. Ν. ΣΙΔΕΡΗ
52 — ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ — 52

1935

Πᾶν γνήσιον ἀντίτυπον φέρει τὴν ὑπογραφήν τῶν συγγρα-
φέων ἢ τοῦ ἑτέρου αὐτῶν.

Ἐξαμίσητος

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ—ΚΕΙΜΕΝΟΝ

Α' ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Ξενοφώντος βίος.

Ο Ξενοφών, υἱὸς τοῦ Γρύλλου καὶ τῆς Διοδώρας, ἐγεννήθη τῷ 430 π. Χ. ἐν Ἀθήναις κατὰ τὸν δῆμον Ἐρχιᾶς, ὅπου κεῖται σήμερον τὸ χωρίον Σπάτα τῆς Ἀττικῆς. Ἀνῆκεν εἰς εὖπορον καὶ εὐγενῆ οἰκογένειαν, ὡς ἐκ τούτου δὲ ἔτυχεν ἐπιμεμηλεμένης ἀγωγῆς. Παῖς ἀκόμη ἠτύχησε νὰ παρακολουθήσῃ τὴν διδασκαλίαν τοῦ φιλοσόφου Σωκράτους, τοῦ ὁποίου ἔγινε πιστὸς καὶ ἀφωσιωμένος ὁπαδός.

Ῥιποκίνδυνος καὶ φίλος τῶν περιπετειῶν ἐγκατέλειπε τῷ 401 π. Χ. τὰς Ἀθήνας καὶ κατὰ πρόσκλησιν τοῦ φίλου αὐτοῦ Προξένου τοῦ Βοιωτοῦ μετέβη εἰς Μικρὰν Ἀσίαν πρὸς τὸν Κύρον τὸν νεώτερον, ὅτε οὗτος παρεσκευάζετο νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ του βασιλέως Ἀρταξέρξου. Εἰς τὴν ἐκστρατείαν ταύτην μετέσχεν ὁ Ξενοφών ὄχι ὡς μισθοφόρος, ὅπως ὁ Πρόξενος καὶ ἄλλοι Ἕλληνες, ἀλλ' ὡς ἀνεξάρτητος ἱππεὺς ὑπὸ τύπον πολεμικοῦ παρατηρητοῦ. Ὅτε ὅμως μετὰ τὴν παρὰ τὰ Κούναξα μάχην (Σεπτέμβριος τοῦ 401) καὶ τὸν θάνατον τοῦ Κύρου οἱ Ἕλληνες στρατηγοὶ διὰ δόλου τοῦ Τισσαφέρου ἀπεκεφαλίσθησαν, ὁ Ξενοφών ἐξελέγη μετ' ἄλλων στρατηγός, αὐτὸς δὲ κυρίως ἔγινε τότε ἡ ψυχὴ τοῦ ὅλου στρατοῦ καὶ διηύθυνε τὴν κάθοδον τῶν μυρίων καὶ τὰς μάχας καὶ τὴν πορείαν πρὸς τὰ ἀνεξερεύνητα ὄρη τοῦ βορρᾶ.

Μετὰ τὴν ἀφίξιν τῶν μυρίων εἰς τὸν Εὐξείνιον Πόντον τὸ ἀνήσυχον πνεῦμα τοῦ Ξενοφώντος δὲν τοῦ ἐπέτρεψε νὰ ἀπέλθῃ καὶ αὐτός, ὅπως ἄλλοι, εἰς τὴν Ἑλλάδα. Μὲ τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ διασωθέντος στρατοῦ διεπεραιώθη εἰς τὴν Θράκην, ὅπου ἐβόηθησε τὸν βασιλέα τῶν Θρακῶν Σεύθην, ἐκεῖθεν δὲ ἐπανῆλθε πάλιν εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, ἔνθα παρέδωκε τὸν στρατὸν του εἰς τὸν Σπαρτιάτην ἄρμοστήν Θίβρωνα κατὰ Μάρτιον τοῦ 399.

π. X. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν κυρίως ἡ πατρις του κατεδίκασε τὸν Ξενοφῶντα εἰς ἔξορίαν. Μετὰ τὸ γεγονός τοῦτο ὁ Ξενοφῶν ἠναγκάσθη νὰ εἰσέλθῃ πλέον φανερὰ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Σπάρτης καὶ ἐβοήθησε τὸν Ἀγησίλαον πολεμοῦντα κατὰ τῶν Περσῶν ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν ἐκεῖ Ἑλλήνων. Ἀργότερον ἐπανῆλθε μετὰ τοῦ Ἀγησιλάου εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἦτο μετ' αὐτοῦ, ἴσως ὄχι ὡς μαχητής, κατὰ τὸ 394, ὅτε ἐκεῖνος ἐνίκησε τοὺς συμμαχήσαντας Ἀθηναίους καὶ Θηβαίους ἐν Κορωναίᾳ τῆς Βοιωτίας.

Διὰ τὰς σπουδαίας πρὸς τοὺς Σπαρτιάτας ὑπηρεσίας του ἔλαβεν ὡς δῶρον παρ' αὐτῶν προσοδοφόρον κτῆμα ἐν Σκιλλοῦντι τῆς Ἡλίδος παρὰ τὴν Ὀλυμπίαν. Ἐκεῖ ἐτέραςεν 20 περιόπου ἔτη ἰδιωτεύων μετὰ τῆς συζύγου του Φιλησίας καὶ τῶν δύο υἱῶν του Γρούλλου καὶ Διοδώρου, ἀπασχολούμενος εἰς τὸ κνήγιον, τὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς, τὴν ἵππασίαν καὶ τὴν συγγραφὴν.

Κύριον μέλημα τῆς κατόπιν ζωῆς του ἦτο νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἄρσιν τῆς ἔξορίας του, ὥστε οἱ υἱοὶ του νὰ μὴ μείνωσιν ἀπάτριδες. Τέλος κατώρθωσε τοῦτο ὅτε δηλαδὴ αἱ Ἀθῆναι ἀνενέωσαν τὴν πρὸς τὴν Σπάρτην συμμαχίαν ἐναντίον τῶν Θηβαίων, ἡ παλαιὰ ἐπὶ λακωνισμῶν κατηγορία, διὰ τὴν ὁποίαν καὶ ἐξωρίσθη, δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ στηριχθῇ καὶ ὁ Ξενοφῶν ἀνεκλήθη ἐκ τῆς ἔξορίας, ἀλλὰ δὲν ἐπανῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας.

Μετὰ τὴν ἐν Λεύκτροις μάχην, καθ' ἣν οἱ Λακεδαιμόνιοι ἠττήθησαν ὑπὸ τῶν Θηβαίων, ἐκδιωχθεὶς ὑπὸ τῶν Ἡλείων ἐκ Σκιλλοῦντος (370) κατέφυγεν εἰς τὴν Κόρινθον, πόλιν οὐδετέραν, καὶ ἐκεῖ ἐτέραςε τὸ ὑπόλοιπον τῆς ζωῆς του μέχρι τοῦ θανάτου του (355 π. X.)

2 Ξενοφῶντος Κύρου Παιδεία

○ Ξενοφῶν κατὰ τὸν χρόνον ἰδίᾳ τῆς ἐν Σκιλλοῦντι ἡρέμου ζωῆς του συνέγραψε πλεῖστα συγγράμματα ποικίλου περιεχομένου, ἐκ τῶν ὁποίων ἐγνωρίσαμεν ἤδη τὴν *Κύρου Ἀνάβασιν*. Ἐν ἐκ τῶν συγγραμμάτων του εἶναι καὶ ἡ *Κύρου Παιδεία* εἰς 8 βιβλία. Τὸ σύγγραμμα τοῦτο ὠνομάσθη μὲν ἐκ τοῦ Α' μέρους, ὅπου διαγράφεται ἡ παιδεία τῶν Περσῶν, ὑπὸ τὴν ὁποίαν ἔξε-

παιδεύθη ὁ ἰδρυτὴς τοῦ περσικοῦ κράτους Κῦρος ὁ πρεσβύτερος, ἀλλὰ κυρίαν ὑπόθεσιν ἔχει τὴν ὅλην περὶ Κύρου παράδοσιν. Τὴν παράδοσιν ὅμως ταύτην μεταπλάττει ὁ Ξενοφῶν οὐσιωδῶς εἰς πολλὰ σημεῖα, διότι συγγράφων τὸ ἔργον τοῦτο ἐσκόπει ὄχι νὰ ὑπηρετήσῃ τὴν ἱστορικὴν ἀλήθειαν, ἀλλὰ νὰ διδάξῃ καὶ τέρψῃ. Εἶναι δηλαδὴ ἡ *Κύρου Παιδεία* φιλοσοφικὸν μυθιστόρημα, εἰς τὸ ὁποῖον ὁ ἰδρυτὴς τῆς περσικῆς μοναρχίας Κῦρος ὁ πρεσβύτερος παρίσταται ὄχι ὅπως μᾶς τὸν παρουσιάζουν ἄλλοι ἱστορικοὶ ἀσχοληθέντες μὲ τὰ περσικὰ πράγματα, ἀλλ' ὡς ἰδεῶδες ἀγαθοῦ καὶ εὐδαίμονος βασιλέως. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ὑπὸ τὴν παιδείαν μὲν τῶν Περσῶν καλύπτεται ἡ ἀγωγή τῶν Σπαρτιατῶν καὶ αἱ ἀτομικαὶ ἀντιλήψεις τοῦ Ξενοφῶντος περὶ ἀγωγῆς, πολιτείας καὶ ἄρχοντος, ἐν τῷ προσώπῳ δὲ τοῦ Κύρου εἰκονίζεται ὁ Ἄγησίλαος, μετὰ τοῦ ὁποίου συνέζησεν ἐπὶ μακρὸν ὁ Ξενοφῶν καὶ πρὸς τὸν ὁποῖον, ὡς γνωρίζομεν ἄλλοθεν, ἔτρεφεν ἀμέριστον ἐκτίμησιν καὶ αὐτὸ τοῦτο θαυμασμόν.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΝ Ι

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄

Καταγωγή τοῦ Κύρου. Ἡ παρὰ Πέρσαις
ἀγωγή καὶ Πολιτεία.

(§ 1-16)

§ 1. Πατὸς μὲν δὴ Κῦρος λέγεται γενέσθαι Καμβύσου Περσῶν βασιλέως· ὁ δὲ Καμβύσης οὗτος τοῦ Περσεῖδων γένους ἦν· οἱ δὲ Περσεῖδαι ἀπὸ Περσέως κλήζονται· μητρὸς δὲ ὁμολογεῖται Μανδάνης γενέσθαι· ἡ δὲ Μανδάνη αὕτη Ἀστυάγους ἦν θυγάτηρ τοῦ Μήδων γενομένου βασιλέως· φῦναι δὲ ὁ Κῦρος λέγεται καὶ ἄδειται ἔτι καὶ νῦν ὑπὸ τῶν βαρβάρων εἶδος μὲν κάλλιστος, ψυχὴν δὲ φιλανθρωπότατος καὶ φιλομαθέστατος καὶ φιλοτιμότητος, ὥστε πάντα μὲν πόνον ἀνατιλῆναι, πάντα δὲ κίνδυνον ὑπομῆναι τοῦ ἐπαινεῖσθαι ἔνεκα· φύσιν μὲν δὴ τῆς μορφῆς καὶ τῆς ψυχῆς τοιαύτην ἔχων διαμνημονεύεται· ἐπαιδεύθη γε μὴν ἐν Περσῶν νόμοις.

§ 2. Οὗτοι δὲ δοκοῦσιν οἱ νόμοι ἄρχεσθαι τοῦ κοινοῦ ἀγαθοῦ ἐπιμελόμενοι οὐκ ἔνθενπερ ἐν ταῖς πλείστοις πόλεσιν ἄρχονται. αἱ μὲν γὰρ πλείστοι πόλεις ἀφείσαι

παιδεύειν ὅπως τις ἐθέλει τοὺς ἑαυτοῦ παῖδας, καὶ αὐτοὺς τοὺς πρεσβυτέρους ὅπως ἐθέλουσι διάγειν, ἔπειτα προστάττουσιν αὐτοῖς μὴ κλέπτειν μηδὲ ἀρπάζειν, μὴ βία εἰς οἰκίαν παριέναι, μὴ παίειν ὄν μὴ δίκαιον, μὴ ἀπειθεῖν ἄρχοντι, καὶ τᾶλλα τὰ τοιαῦτα ὡσαύτως· ἦν δέ τις τούτων τι παραβαίη, ζημίαν αὐτοῖς ἐπέθεσαν.

§ 3-4. Οἱ δὲ περσικοὶ νόμοι προλαβόντες ἐπιμέλονται, ὅπως τὴν ἀρχὴν μὴ τοιοῦτοι ἔσονται οἱ πολῖται, οἷοι πονηροῦ τινος ἢ αἰσχροῦ ἔργου ἐφίεσθαι. ἐπιμέλονται δὲ ὧδε. ἔστιν αὐτοῖς ἐλευθέρᾳ ἀγορὰ καλουμένη, ἔνθα τὰ τε βασιλεία καὶ τᾶλλα ἀρχεῖα πεποιήται. ἐντεῦθεν τὰ μὲν ὄνια καὶ οἱ ἀγοραῖοι καὶ αἱ τούτων φωναὶ καὶ ἀπειροκαλίαι ἀπελήλανται εἰς ἄλλον τόπον, ὡς μὴ μειγνύηται ἢ τούτων τύρβῃ τῇ τῶν πεπαιδευμένων εὐκοσμίᾳ. διήρηται δὲ αὕτη ἢ ἀγορὰ ἢ περὶ τὰ ἀρχεῖα τέτταρα μέρη· τούτων δ' ἔστιν ἐν μὲν παισίν, ἐν δὲ ἐφήβοις, ἄλλο τελείοις ἀνδράσιν, ἄλλο τοῖς ὑπὲρ τὰ στρατεύσιμα ἔτη γεγονόσι. νόμῳ δὲ εἰς τὰς ἑαυτῶν χώρας ἕκαστοι τούτων πάρεισιν, οἱ μὲν παῖδες ἅμα τῇ ἡμέρᾳ καὶ οἱ τέλειοι ἄνδρες, οἱ δὲ γεραίτεροι ἠνίκ' ἂν ἐκάστω προχωρῇ, πλὴν ἐν ταῖς τεταγμέναις ἡμέραις, ἐν αἷς αὐτοὺς δεῖ παρεῖναι, οἱ δὲ ἔφηβοι καὶ κοιμῶνται περὶ τὰ ἀρχεῖα σὺν τοῖς γυμνητικοῖς ὄπλοις.

§ 5. Ἄρχοντες δ' ἐφ' ἐκάστω τούτων τῶν μερῶν εἰσι δώδεκα· δώδεκα γὰρ καὶ Περσῶν φυλαὶ διήρηνται, καὶ ἐπὶ μὲν τοῖς παισίν ἐκ τῶν γεραιτέρων ἡρημένοι εἰσὶν οἱ ἂν δοκῶσι τοὺς παῖδας βελτίστους ἀποδεικνύειν· ἐπὶ δὲ τοῖς ἐφήβοις ἐκ τῶν τελείων ἀνδρῶν οἱ ἂν αὐ τοὺς ἐφήβους βελτίστους δοκῶσι παρέχειν· ἐπὶ δὲ τοῖς τελείοις ἀνδράσιν οἱ ἂν δοκῶσι παρέχειν αὐτοὺς μάλιστα τὰ τεταγμένα ποιῶντας καὶ τὰ παραγγελόμενα ὑπὸ τῆς μεγί-

στης ἀρχῆς· εἰσὶ δὲ καὶ τῶν γεραιτέρων προστάται ἡρη-
μένοι, οἱ προστατεύουσιν, ὅπως καὶ οὗτοι τὰ καθήκοντα
ἀποτελεῶσιν· ἅ δὲ ἐκάστη ἡλικία προστέτακται ποιεῖν
διηγησόμεθα, ὡς μᾶλλον δῆλον γένηται ἢ ἐπιμέλονται,
ὡς ἂν βέλτιστοι εἴεν οἱ πολῖται.

§ 6-7. Οἱ μὲν δὴ παῖδες εἰς τὰ διδασκαλεῖα φοιτῶντες
διάγουσι μανθάνοντες δικαιοσύνην· καὶ λέγουσιν ὅτι ἐπὶ
τοῦτο ἔρχονται, ὥσπερ παρ' ἡμῖν οἱ τὰ γράμματα μαθη-
σόμενοι. οἱ δὲ ἄρχοντες αὐτῶν διατελοῦσι τὸ πλεῖστον
τῆς ἡμέρας δικάζοντες αὐτοῖς. γίγνεται γὰρ δὴ καὶ παισὶ
πρὸς ἀλλήλους ὥσπερ ἀνδράσιν ἐγκλήματα καὶ κλοπῆς
καὶ ἀρπαγῆς καὶ βίας καὶ ἀπάτης καὶ κακολογίας καὶ
ἄλλων οἴων δὴ εἰκός, οὓς δ' ἂν γνῶσι τούτων τι ἀδι-
κοῦντας, τιμωροῦνται. κολάζουσι δὲ καὶ ὃν ἂν ἀδίκως ἐγ-
καλοῦντα εὐρίσκωσι. δικάζουσι δὲ καὶ ἐγκλήματος, οὗ
ἐνεκα ἄνθρωποι μισοῦσι μὲν ἀλλήλους μάλιστα, δικά-
ζονται δὲ ἥκιστα, ἀχαριστίας, καὶ ὃν ἂν γνῶσι δυνάμε-
νον μὲν χάριν ἀποδιδόναι, μὴ ἀποδιδόντα δέ, κολάζουσι
καὶ τοῦτον ἰσχυρῶς. οἴονται γὰρ τοὺς ἀχαρίστους καὶ
περὶ θεοῦς ἂν μάλιστα ἀμελῶς ἔχειν καὶ περὶ γονέας καὶ
πατρίδα καὶ φίλους. ἐπεσθαι δὲ δοκεῖ μάλιστα τῇ ἀχα-
ριστία ἢ ἀναισχυντία· καὶ γὰρ αὕτη μεγίστη δοκεῖ εἶναι
ἐπὶ πάντα τὰ αἰσχροῦ ἡγεμών.

§ 8. Διδάσκουσι δὲ τοὺς παῖδας καὶ σωφροσύνην·
μέγα δὲ συμβάλλεται εἰς τὸ μανθάνειν σωφρονεῖν αὐ-
τούς, ὅτι καὶ τοὺς πρεσβυτέρους ὀρῶσιν ἀνὰ πᾶσαν ἡμέ-
ραν σωφρόνως διάγοντας. διδάσκουσι δὲ αὐτοὺς καὶ
πειθεσθαι τοῖς ἄρχουσι· μέγα δὲ καὶ εἰς τοῦτο συμβάλ-
λεται, ὅτι ὀρῶσι τοὺς πρεσβυτέρους πειθόμενους τοῖς ἄρ-
χουσιν ἰσχυρῶς. διδάσκουσι δὲ καὶ ἐγκράτειαν γαστρὸς
καὶ ποτοῦ· μέγα δὲ καὶ εἰς τοῦτο συμβάλλεται, ὅτι ὀρῶσι

τοὺς πρεσβυτέρους οὐ πρόσθεν ἀπιόντας γαστρὸς ἔνεκα πρὶν ἂν ἀφῶσιν οἱ ἄρχοντες, καὶ ὅτι οὐ παρὰ μητρὶ σιτοῦνται οἱ παῖδες, ἀλλὰ παρὰ τῷ διδασκάλῳ, ὅταν οἱ ἄρχοντες σημήνωσι. φέρονται δὲ οἴκοθεν σίτον μὲν ἄρτον, ὄψον δὲ κάρδαμον, πεινὴν δέ, ἦν τις διψῆ, κώθωνα, ὡς ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἀρύσασθαι. πρὸς δὲ τούτοις μανθάνουσι καὶ τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν. μέχρι μὲν δὴ ἕξ ἢ ἑπτακαίδεκα ἔτων ἀπὸ γενεᾶς οἱ παῖδες ταῦτα πράττουσιν, ἐκ τούτου δὲ εἰς τοὺς ἐφήβους ἐξέρχονται.

§ 9. Οὗτοι δ' αὖ οἱ ἐφηβοὶ διάγουσιν ὧδε· δέκα ἔτη ἀπ' οὗ ἂν ἐκ παίδων ἐξέλθωσι κοιμῶνται μὲν περὶ τὰ ἄρχεῖα, ὥσπερ προειρήκαμεν, καὶ φυλακῆς ἔνεκα τῆς πόλεως καὶ σωφροσύνης· δοκεῖ γὰρ αὕτη ἡ ἡλικία μάλιστα ἐπιμελείας δεῖσθαι· παρέχουσι δὲ καὶ τὴν ἡμέραν ἑαυτοὺς τοῖς ἄρχουσι χρῆσθαι, ἦν τι δέωνται ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ. καὶ ὅταν μὲν δέῃ, πάντες μένουσι περὶ τὰ ἄρχεῖα· ὅταν δὲ ἐξίῃ βασιλεὺς ἐπὶ θήραν, ἐξάγει τὴν ἡμίσειαν τῆς φυλακῆς· ποιεῖ δὲ τοῦτο πολλάκις τοῦ μηνός. ἔχειν δὲ δεῖ τοὺς ἐξιόντας τόξα καὶ παρὰ τὴν φάρετραν ἓν κολεῶν κοπίδα ἢ σάγαριν, ἔτι δὲ γέρον καὶ παλτὰ δύο, ὥσπερ τὸ μὲν ἀφεῖναι, τῷ δ', ἔαν δέῃ, ἐκ χειρὸς χρῆσθαι.

§ 10. Διὰ τοῦτο δὲ δημοσίᾳ τοῦ θηρῶν ἐπιμέλονται, καὶ βασιλεὺς, ὥσπερ καὶ ἐν πολέμῳ ἡγεμῶν ἐστὶν αὐτοῖς, καὶ αὐτός τε θηρῶν καὶ τῶν ἄλλων ἐπιμέλεται, ὅπως ἂν θηρῶσιν, ὅτι ἀληθεστάτη αὐτοῖς δοκεῖ εἶναι αὕτη ἡ μελέτη τῶν πρὸς τὸν πόλεμον. καὶ γὰρ πρῶ ἀνίστασθαι ἐθίζει καὶ ψύχη καὶ θάλην ἀνέχεσθαι, γυμνάζει δὲ καὶ ὁδοιπορίαις καὶ δρόμοις. ἀνάγκη δὲ καὶ τοξεῦσαι θηρίον καὶ ἀκοντίσαι, ὅπου ἂν παραπίπτῃ. καὶ τὴν ψυχὴν

δὲ πολλάκις ἀνάγκη θήγεσθαι, ὅταν τι τῶν ἀλκίμων θη-
ρίων ἀνθιστῆται· παίζειν μὲν γὰρ δῆπου δεῖ τὸ ὁμόσε
γιγνόμενον, φυλάξασθαι δὲ τὸ ἐπιφερόμενον· ὥστε οὐ
ὀάδιον εὐρεῖν, τί ἐν τῇ θήρᾳ ἄπεστι τῶν ἐν πολέμῳ
παρόντων.

§ 11. Ἐξέρχονται δὲ ἐπὶ τὴν θήραν ἄριστον ἔχοντες
πλεῖον μὲν, ὡς τὸ εἶκόσ, τῶν παιδῶν, τᾶλλα δὲ ὅμοιον.
καὶ θηρῶντες μὲν οὐκ ἂν ἀριστήσειαν· ἦν δέ τι δεήσῃ
ἢ θηρίου ἔνεκα ἐπικαταμεῖναι ἢ ἄλλως ἐθελήσωσι δια-
τρῦσαι περὶ τὴν θήραν, τὸ οὖν ἄριστον τοῦτο δειπνή-
σαντες τὴν ὑστεραίαν αὐθιγῶσι μέχρι δείπνου, καὶ
μῖαν ἄμφω τούτῳ τῷ ἡμέρᾳ λογιζονται, ὅτι μιᾶς ἡμέρας
σίτον δαπανῶσι τοῦτο δὲ ποιῶσι τοῦ ἐθιζέσθαι ἔνεκα,
ἴν', ἐάν τι καὶ ἐν πολέμῳ δεήσῃ, δύνωνται τοῦτο ποιεῖν.
καὶ ὄψον δὲ τοῦτο ἔχουσιν οἱ τηλικούτοι οἱ τι ἂν θη-
ράσωσιν· εἰ δὲ μή, τὸ κάρδαμον. εἰ δέ τις αὐτοὺς οἶεται
ἢ ἐσθίειν ἀηδῶς, ὅταν κάρδαμον μόνον ἔχωσιν ἐπὶ τῷ
σίτῳ, ἢ πίνειν ἀηδῶς, ὅταν ὕδωρ πίνωσιν, ἀναμνη-
σθήτω, πῶς μὲν ἡδὺ μᾶζα καὶ ἄρτος πεινῶντι φαγεῖν,
πῶς δὲ ἡδὺ ὕδωρ πιεῖν διψῶντι.

§ 12. Αἱ δ' αὖ μένουσαι φυλαὶ διατρίβουσι μελετῶ-
σαι τὰ τε ἄλλα, ἃ παῖδες ὄντες ἔμαθον, καὶ τοξεύειν καὶ
ἀκοντίζειν, καὶ διαγωνιζόμενοι ταῦτα πρὸς ἀλλήλους
διατελοῦσιν. εἰσὶ δὲ καὶ δημόσιοι τούτων ἀγῶνες καὶ
ἄθλα προτίθεται· ἐν ἧ δ' ἂν τῶν φυλῶν πλεῖστοι ὄσι
δαημονέστατοι καὶ ἀνδρικότατοι καὶ εὐπιστότατοι,
ἐπαινοῦσιν οἱ πολῖται καὶ τιμῶσιν οὐ μόνον τὸν νῦν
ἄρχοντα αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ὅστις αὐτοὺς παῖδας ὄντας
ἐπαίδευσε. χρῶνται δὲ τοῖς μένουσι τῶν ἐφήβων αἱ ἀρ-
χαί, ἦν τι ἢ φρουρῆσαι δεήσῃ ἢ κακούργους ἐρευνῆσαι
ἢ ληστὰς ὑποδραμεῖν ἢ καὶ ἄλλο τι δρᾶσαι ὅσα ἰσχύος

τε καὶ τάχους ἔργα ἐστί. ταῦτα μὲν δὴ οἱ ἔφηβοι πράττουσιν. ἐπειδὴν δὲ τὰ δέκα ἔτη διατελέσωσιν, ἐξέρχονται εἰς τοὺς τελείους ἄνδρας.

§ 13. Ἄφ' οὗ δ' ἂν ἐξέλθωσι χρόνου οὗτοι αὖ πέντε καὶ εἴκοσιν ἔτη διάγουσιν ὧδε· πρῶτον μὲν, ὥσπερ οἱ ἔφηβοι, παρέχουσιν ἑαυτοὺς ταῖς ἀρχαῖς χρῆσθαι, ἣν τι δέη ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ, ὅσα φρονούντων τε ἤδη ἔργα ἐστί καὶ ἔτι δυναμένων. ἦν δέ που δέη στρατεύεσθαι, τόξα μὲν οἱ οὕτω πεπαιδευμένοι οὐκέτι ἔχοντες οὐδὲ παλτὰ στρατεύονται, τὰ δ' ἀγχέμαχα ὄπλα καλούμενα, θώρακά τε περὶ τοῖς στέρνοις καὶ γέρον ἐν τῇ ἀριστερᾷ, οἷόνπερ γράφονται οἱ Πέρσαι ἔχοντες, ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ μάχαιραν ἢ κοπίδα. καὶ αἱ ἀρχαὶ δὲ πᾶσαι ἐκ τούτων καθίστανται πλὴν οἱ τῶν παιδῶν διδάσκαλοι ἐπειδὴν δὲ τὰ πέντε καὶ εἴκοσιν ἔτη διατελέσωσιν, εἶψαν μὲν ἂν οὗτοι πλεῖόν τι γεγονότες ἢ τὰ πεντήκοντα ἔτη ἀπὸ γενεᾶς· ἐξέρχονται δὲ τηνικαῦτα εἰς τοὺς γεραιτέρους ὄντας τε καὶ καλουμένους.

✓ § 14. Οἱ δ' αὖ γεραῖτεροι οὗτοι στρατεύονται μὲν οὐκέτι ἔξω τῆς ἑαυτῶν, οἴκοι δὲ μένοντες δικάζουσι τά τε κοινὰ καὶ τὰ ἴδια πάντα. καὶ θανάτου δὲ οὗτοι κρίνουσι, καὶ τὰς ἀρχὰς οὗτοι πάσας αἰροῦνται· καὶ ἦν τις ἢ ἐν ἐφήβοις ἢ ἐν τελείοις ἀνδράσιν ἐλλίπη τι τῶν νομίμων, φαίνουσι μὲν οἱ φύλαρχοι ἕκαστοι καὶ τῶν ἄλλων ὁ βουλόμενος, οἱ δὲ γεραῖτεροι ἀκούσαντες ἐκκρίνουσιν· ὁ δὲ ἐκκριθεὶς ἄτιμος διατελεῖ τὸν λοιπὸν βίον.

§ 15. Ἴνα δὲ σαφέστερον δηλωθῇ πᾶσα ἡ Περσῶν πολιτεία, μικρὸν ἐπάνειμι· νῦν γὰρ ἐν βραχυτάτῳ ἂν δηλωθῆι διὰ τὰ προειρημένα. λέγονται μὲν γὰρ Πέρσαι ἀμφὶ τὰς δώδεκα μυριάδας εἶναι· τούτων δ' οὐδεὶς ἀπελήλαται νόμῳ τιμῶν καὶ ἀρχῶν, ἀλλ' ἔξεστι

πᾶσι Πέρσαις πέμπειν τοὺς ἑαυτῶν παῖδας εἰς τὰ κοινὰ τῆς δικαιοσύνης διδασκαλεῖα. ἀλλ' οἱ μὲν δυνάμενοι τρέφειν τοὺς παῖδας ἀργοῦντας πέμπουσιν, οἱ δὲ μὴ δυνάμενοι οὐ πέμπουσιν. οἱ δ' ἂν παιδευθῶσι παρὰ τοῖς δημοσίοις διδασκάλοις, ἕξεστιν αὐτοῖς ἐν τοῖς ἐφήβοις νεανισκεύεσθαι, τοῖς δὲ μὴ διαπαιδευθεῖσιν οὕτως οὐκ ἕξεστιν, οἱ δ' ἂν αὖ ἐν τοῖς ἐφήβοις διατελέσωσι τὰ νόμιμα ποιοῦντες, ἕξεστι τούτοις εἰς τοὺς τελείους ἄνδρας συναλίζεσθαι καὶ ἀρχῶν καὶ τιμῶν μετέχειν· οἱ δ' ἂν μὴ διαγένωνται ἐν τοῖς ἐφήβοις, οὐκ εἰσέρχονται εἰς τοὺς τελείους. οἱ δ' ἂν αὖ ἐν τοῖς τελείοις διαγένωνται ἀνεπίληπτοι, οὗτοι τῶν γεραιτέρων γίνονται. οὕτω μὲν δὴ οἱ γεραιτέροι διὰ πάντων τῶν καλῶν ἐληλυθότες καθίστανται· καὶ ἡ πολιτεία αὕτη, ἣ οἶονται χρώμενοι βέλτιστοι ἂν εἶναι.

§ 16. Ταῦτα μὲν δὴ κατὰ πάντων Περσῶν ἔχομεν λέγειν· οὗ δὲ ἕνεκα ὁ λόγος ὠρμήθη, νῦν λέξομεν τὰς Κύρου πράξεις ἀρξάμενοι ἀπὸ παιδός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

Ὁ Κύρος παρὰ τῷ Ἀστυάγει.

(§ 1-18)

§ 1. Κῦρος γὰρ μέχρι μὲν δώδεκα ἐτῶν ἢ ὀλίγω πλεῖον ταύτῃ τῇ παιδεῖα ἐπαιδευθῆ, καὶ πάντων τῶν ἡλικίων διαφέρων ἐφαίνετο καὶ εἰς τὸ ταχὺ μανθάνειν ἃ δέοι καὶ εἰς τὸ καλῶς καὶ ἀνδρείως ἕκαστα ποιεῖν.

§ 2. Ἐκ δὲ τούτου τοῦ χρόνου μετεπέμψατο Ἀστυάγης τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα καὶ τὸν παῖδα αὐτῆς· ἰδεῖν γὰρ ἐπεθύμει, ὅτι ἤκουεν αὐτὸν καλὸν ἀγαθὸν εἶναι. ἔρ-

χεται δ' αὐτή τε ἡ Μανδάνη πρὸς τὸν πατέρα καὶ τὸν Κῦρον τὸν υἱὸν ἔχουσα. ὡς δὲ ἀφίκετο τάχιστα καὶ ἔγνω ὁ Κῦρος τὸν Ἀστυάγην τῆς μητρὸς πατέρα ὄντα, εὐθύς οἷα δὴ παῖς φύσει φιλόστοργος ὢν ἠσπάζετό τε αὐτόν, ὥσπερ ἂν εἴ τις πάλαι συντεθραμμένος καὶ πάλαι φιλῶν ἀσπάζοιτο· καὶ ὄρων δὴ αὐτὸν κεκοσμημένον καὶ ὀφθαλμῶν ὑπογραφῇ καὶ χρώματος ἐντρίψει καὶ κόμαις προσθέτοις, ἃ δὴ νόμιμα ἦν ἐν Μήδοις· ταῦτα γὰρ πάντα μηδικὰ ἐστὶ, καὶ οἱ πορφυροῖ χιτῶνες καὶ οἱ κἀνδυες καὶ οἱ στρεπτοὶ οἱ περὶ τῆ δέρη καὶ τὰ ψέλια τὰ περὶ ταῖς χερσίν, ἐν Πέρσαις δὲ τοῖς οἴκοι καὶ νῦν ἔτι πολὺ καὶ ἐσθῆτες φαυλότεραι καὶ δίαται εὐτελέστεραι· ὄρων δὴ τὸν κόσμον τοῦ πάππου, ἐμβλέπων αὐτῷ ἔλεγεν· ὦ μῆτερ, ὡς καλὸς μοι ὁ πάππος. ἐρωτώσης δὲ αὐτὸν τῆς μητρὸς, πότερος καλλίων αὐτῷ δοκεῖ εἶναι, ὁ πατήρ ἢ οὗτος, ἀπεκρίνατο ἄρα ὁ Κῦρος· ὦ μῆτερ, Περσῶν μὲν πολὺ κάλλιστος ὁ ἐμὸς πατήρ, Μήδων μέντοι ὄσων ἑώρακα ἐγὼ καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς καὶ ἐπὶ ταῖς θύραις πολὺ οὗτος ὁ ἐμὸς πάππος κάλλιστος.

§ 3. Ἄντασπαζόμενος δὲ ὁ πάππος αὐτὸν καὶ στολὴν καλὴν ἐνέδυσε καὶ στρεπτοῖς καὶ ψελίοις ἐτίμα καὶ ἐκόσμη, καί, εἴ που ἐξελαύνοι, ἐφ' ἵππου χρυσοχαλίνου περιῆγεν, ὥσπερ καὶ αὐτὸς εἰώθει πορεύεσθαι. ὁ δὲ Κῦρος ἄτε παῖς ὢν καὶ φιλόκαλος καὶ φιλότιμος ἤδετο τῇ στολῇ καὶ ἱππεύειν μανθάνων ὑπερέχειεν· ἐν Πέρσαις γὰρ διὰ τὸ χαλεπὸν εἶναι καὶ τρέφειν ἵππους καὶ ἱππεύειν ἐν ὄρεινῇ οὔσῃ τῇ χώρᾳ καὶ ἰδεῖν ἵππον πάνυ σπάνιον ἦν.

§ 4. Δειπνῶν δὲ δὴ ὁ Ἀστυάγης σὺν τῇ θυγατρὶ καὶ τῷ Κύρῳ, βουλόμενος τὸν παῖδα ὡς ἥδιστα δειπνεῖν, ἵνα ἦτιον τὰ οἴκαδε ποθοίῃ, προσῆγεν αὐτῷ καὶ

παροψίδας καὶ παντοδαπὰ ἐμβάμματα καὶ βρώματα. τὸν δὲ Κῦρον ἔφασαν λέγειν· ὦ πάππε, ὅσα πράγματα ἔχεις ἐν τῷ δείπνῳ, εἰ ἀνάγκη σοι ἐπὶ πάντα τὰ λεκάρια ταῦτα διατείνειν τὰς χεῖρας καὶ ἀπογεύεσθαι τούτων τῶν παντοδαπῶν βρωμάτων. Τί δέ, φάναι τὸν Ἀστυάγην, οὐ γὰρ πολὺ σοι δοκεῖ εἶναι κάλλιον τόδε τὸ δεῖπνον τοῦ ἐν Πέρσαις; τὸν δὲ Κῦρον πρὸς ταῦτα ἀποκρίνασθαι λέγεται· Οὐκ, ὦ πάππε, ἀλλὰ πολὺ ἀπλουστέρα καὶ εὐθυτέρα παρ' ἡμῖν ἢ ὁδός ἐστιν ἐπὶ τὸ ἐμπλησθῆναι ἢ παρ' ὑμῖν· ἡμᾶς μὲν γὰρ ἄρτος καὶ κρέα εἰς τοῦτο ἄγει, ὑμεῖς δὲ εἰς μὲν τὸ αὐτὸ ἡμῖν σπεύδετε, πολλοὺς δὲ τινὰς ἐλιγμοὺς ἄνω καὶ κάτω πλανώμενοι μόλις ἀφικνεῖσθε ὅποι ἡμεῖς πάλαι ἤκομεν.

§ 5. Ἄλλ', ὦ παῖ, φάναι τὸν Ἀστυάγην, οὐκ ἀχθόμενοι ταῦτα περιπλανώμεθα· γευόμενος δὲ καὶ σύ, ἔφη, γνώσει ὅτι ἡδέα ἐστίν. Ἄλλὰ καὶ σέ, φάναι τὸν Κῦρον, ὄρῳ, ὦ πάππε, μυσαιττόμενον ταῦτα τὰ βρώματα. καὶ τὸν Ἀστυάγην ἐπερέσθαι· Καὶ τί νι δὴ σὺ τεκμαιρόμενος, ὦ παῖ, λέγεις; Ὅτι σε, φάναι, ὄρῳ, ὅταν μὲν τοῦ ἄρτου ἄψη, εἰς οὐδὲν τὴν χεῖρα ἀποψώμενον, ὅταν δὲ τούτων τινὸς θίγῃς, εὐθύς ἀποκαθαίρει τὴν χεῖρα εἰς τὰ χειρόμακτρα, ὡς πάνυ ἀχθόμενος ὅτι πλέα σοι ἀπ' αὐτῶν ἐγένετο.

§ 6. Πρὸς ταῦτα δὲ τὸν Ἀστυάγην εἰπεῖν· Εἰ τοίνυν οὕτω γινώσκεις, ὦ παῖ, ἀλλὰ κρέα γε εὐωχοῦ, ἵνα νεανίας οἴκαδε ἀπέλθῃς. ἅμα δὲ ταῦτα λέγοντα πολλὰ αὐτῷ παραφέρειν καὶ θήρεια καὶ τῶν ἡμέρων. καὶ τὸν Κῦρον, ἐπεὶ ἑώρα πολλὰ τὰ κρέα, εἰπεῖν· Ἡ καὶ δίδως, φάναι, ὦ πάππε, πάντα ταῦτά μοι τὰ κρέα ὅτι ἂν βούλωμαι αὐτοῖς χρῆσθαι; Νῆ Δία, φάναι, ὦ παῖ, ἔγωγέ σοι.

§ 7. Ἐνταῦθα δὴ τὸν Κῦρον λαβόντα τῶν κρεῶν διαδιδόναι τοῖς ἀμφὶ τὸν πάππον θεραπευταῖς, ἐπιλέγοντα ἐκάστω· σοὶ μὲν τοῦτο, ὅτι προθύμως με ἰπεύειν διδάσκεις, σοὶ δέ, ὅτι μοι παλτὸν ἔδωκας· νῦν γὰρ τοῦτ' ἔχω· σοὶ δέ, ὅτι τὸν πάππον καλῶς θεραπεύεις, σοὶ δέ, ὅτι μου τὴν μητέρα τιμᾶς· τοιαῦτα ἐποίει, ἕως διεδίδου πάντα ἃ ἔλαβε κρέα.

§ 8. Σάκα δέ, φάναι τὸν Ἀστυάγην, τῷ οἰνοχόῳ, ὃν ἐγὼ μάλιστα τιμῶ, οὐδὲν δίδως; ὁ δὲ Σάκας ἄρα καλός τε ὢν ἐτύγχανε καὶ τιμὴν ἔχων προσάγειν τοὺς δεομένους Ἀστυάγους καὶ ἀποκωλύειν οὓς μὴ καιρὸς αὐτῷ δοκοίη εἶναι προσάγειν. καὶ τὸν Κῦρον ἐπερέσθαι προπετῶς ὡς ἂν παῖς μηδέπω ὑποπτήσων· Διὰ τί δὴ, ὦ πάππε, τοῦτον οὕτω τιμᾶς; καὶ τὸν Ἀστυάγην σκώψαντα εἶπεῖν· Οὐχ ὀρᾶς, φάναι, ὡς καλῶς οἰνοχοεῖ καὶ εὐσημόνως; οἱ δὲ τῶν βασιλέων τούτων οἰνοχόοι κομψῶς τε οἰνοχοοῦσι καὶ καθαρείως ἐγγέουσι καὶ διδῶσι τοῖς τρισὶ δακτύλοις ὀχοῦντες τὴν φιάλην καὶ προσφέρουσιν ὡς ἂν ἐνδοῖεν τὸ ἔκπωμα εὐληπτότατα τῷ μέλλοντι πίνειν.

§ 9. Κέλευσον δὴ, φάναι, ὦ πάππε, τὸν Σάκαν καὶ ἐμοὶ δοῦναι τὸ ἔκπωμα, ἵνα καὶ γὰρ καλῶς σοι πιεῖν ἐγγέας ἀνακτήσωμαί σε, ἣν δύνωμαι. καὶ τὸν κελεῦσαι δοῦναι. λαβόντα δὲ τὸν Κῦρον οὕτω μὲν δὴ εὖ κλύσαι τὸ ἔκπωμα ὥσπερ τὸν Σάκαν ἑώρα, οὕτω δὲ στήσαντα τὸ πρόσωπον σπουδαίως καὶ εὐσημόνως πως προσενεγκεῖν καὶ ἐνδοῦναι τὴν φιάλην τῷ πάππῳ, ὥστε τῇ μητρὶ καὶ τῷ Ἀστυάγει πολὺν γέλωτα παρασχεῖν. καὶ αὐτὸν δὲ τὸν Κῦρον ἐκγελάσαντα ἀναπηδήσαι πρὸς τὸν πάππον καὶ φιλοῦντα ἅμα εἶπεῖν· ὦ Σάκα, ἀπόλωλας· ἐκβαλῶ σε ἐκ τῆς τιμῆς· τά τε γὰρ ἄλλα, φάναι, σοῦ κάλ-

λιον οἰνοχοήσω καὶ οὐκ ἐκπίομαι αὐτὸς τὸν οἶνον. οἱ δ' ἄρα τῶν βασιλέων οἰνοχόοι, ἐπειδὴν διδῶσι τὴν φιάλην, ἀρύσαντες ἀπ' αὐτῆς τῷ κυάθῳ εἰς τὴν ἀριστερὰν χεῖρα ἐγγεάμενοι καταρροφοῦσι, τοῦ δὴ, εἰ φάρμακα ἐγγέοιεν, μὴ λυσιτελεῖν αὐτοῖς.

§ 10. Ἐκ τούτου δὴ ὁ Ἀστυάγης ἐπισκώπτων· Καὶ τί δὴ, ἔφη, ὦ Κῦρε, τᾶλλα μιμούμενος τὸν Σάκαν οὐκ ἀπερρόφησας τοῦ οἴνου; Ὅτι, ἔφη, νῆ Δία ἐδεδοίκειν μὴ ἐν τῷ κρατῆρι φάρμακα μεμειγμένα εἶη. καὶ γάρ, ὅτε εἰστίασας σὺ τοὺς φίλους ἐν τοῖς γενεθλίοις, σαφῶς κατέμαθον φάρμακα ὑμῖν αὐτὸν ἐγγέαντα. Καὶ πῶς δὴ σὺ τοῦτο, ἔφη, ὦ παῖ, κατέγνων; Ὅτι νῆ Δί' ὑμᾶς ἐώρων καὶ ταῖς γνώμαις καὶ τοῖς σώμασι σφαλλομένους. πρῶτον μὲν γάρ, ἂ οὐκ ἔατε ἡμᾶς τοὺς παῖδας ποιεῖν, ταῦτα αὐτοὶ ἐποιεῖτε. πάντες μὲν γάρ ἅμα ἐκεκράγατε, ἐμανθάνετε δὲ οὐδὲν ἀλλήλων, ἦδτε δὲ καὶ μάλα γελοίως, οὐκ ἀκροώμενοι δὲ τοῦ ἄδοντος ὠμνύετε ἀριστα ἄδειν· λέγων δὲ ἕκαστος ὑμῶν τὴν ἑαυτοῦ ῥώμην, ἔπειτ' εἰ ἀνασταίητε ὀρχησόμενοι, μὴ ὅπως ὀρχεῖσθαι ἐν ῥυθμῷ, ἀλλ' οὐδ' ὀρθοῦσθαι ἐδύνασθε. ἐπελέλησθε δὲ παντάπασι σύ τε ὅτι βασιλεὺς ἦσθα, οἱ τε ἄλλοι ὅτι σὺ ἄρχων. τότε γάρ δὴ ἔγωγε καὶ πρῶτον κατέμαθον ὅτι τοῦτ' ἄρ' ἦν ἡ ἰσηγορία, ὃ ὑμεῖς τότε ἐποιεῖτε· οὐδέποτε γοῦν ἐσιωπᾶτε.

§ 11-12. Καὶ ὁ Ἀστυάγης λέγει· Ὁ δὲ σὸς πατήρ, ὦ παῖ, πίνων οὐ μεθύσκειται; Οὐ μὰ Δί', ἔφη. Ἀλλὰ πῶς ποιεῖ; Διψῶν παύεται, ἄλλο δὲ κακὸν οὐδὲν πάσχει· οὐ γάρ, οἶμαι, ὦ πάππε, Σάκας αὐτῷ οἰνοχοεῖ. καὶ ἡ μήτηρ εἶπεν· Ἀλλὰ τί ποτε σὺ, ὦ παῖ, τῷ Σάκα οὕτω πολεμεῖς; τὸν δὲ Κῦρον εἰπεῖν· Ὅτι νῆ Δία, φάναι, μισῶ αὐτόν· πολλάκις γάρ με πρὸς τὸν πάππον ἐπιθυ-

μοῦντα προσδραμεῖν οὗτος ὁ μιαρῶτατος ἀποκωλύει. ἄλλ' ἵκετεύω, φάναι, ὦ πάππε, δός μοι τρεῖς ἡμέρας ἄρξαι αὐτοῦ. καὶ τὸν Ἀστυάγην εἰπεῖν· Καὶ πῶς ἂν ἄρξαις αὐτοῦ ; καὶ τὸν Κῦρον φάναι· Στάς ἂν ὥσπερ οὗτος ἐπὶ τῇ εἰσόδῳ, ἔπειτα, ὁπότε βούλοιο παριέναι ἐπ' ἄριστον, λέγοιμ' ἂν ὅτι οὕτω δυνατὸν τῷ ἀρίστῳ ἐντυχεῖν· σπουδάξει γὰρ πρὸς τινὰς· εἴθ', ὁπότε ἦκοι ἐπὶ τὸ δεῖπνον, λέγοιμ' ἂν ὅτι λουῖται· εἰ δὲ πάνυ σπουδάξει φαγεῖν, εἴποιμ' ἂν ὅτι παρὰ ταῖς γυναιξίν ἐστιν· ἕως παρατείναιμι τοῦτον, ὥσπερ οὗτος ἐμὲ παρατείνει ἀπὸ σοῦ κωλύων. τοσαύτας μὲν αὐτοῖς εὐθυμίας παρεῖχεν ἐπὶ τῷ δείπνῳ· τὰς δ' ἡμέρας, εἴ τις αἰσθοῖτο δεόμενον ἢ τὸν πάππον ἢ τὸν τῆς μητρὸς ἀδελφόν, χαλεπὸν ἦν ἄλλον φθάσαι τοῦτο ποιήσαντα· ὅτι γὰρ δύναίτο ὁ Κῦρος ὑπερέχειν αὐτοῖς χαριζόμενος.

§ 13-14. Ἐπεὶ δὲ ἡ Μανδάνη παρεσκευάζετο ὡς ἀπιούσα πάλιν πρὸς τὸν ἄνδρα, ἐδεῖτο αὐτῆς ὁ Ἀστυάγης καταλιπεῖν τὸν Κῦρον. ἡ δὲ ἀπεκρίνατο ὅτι βούλοιο μὲν ἅπαντα τῷ πατρὶ χαρίζεσθαι, ἄκοντα μὲντοι τὸν παῖδα χαλεπὸν εἶναι νομίζειν καταλιπεῖν. ἔνθα δὴ ὁ Ἀστυάγης λέγει πρὸς τὸν Κῦρον· ὦ παῖ, ἦν μένης παρ' ἐμοί, πρῶτον μὲν τῆς παρ' ἐμὲ εἰσόδου σοι οὐ Σάκας ἄρξει, ἀλλ', ὁπότεν βούλῃ εἰσιέναι ὡς ἐμέ, ἐπὶ σοὶ ἔσται, καὶ χάριν σοι εἶσομαι ὅσῳ ἂν πλεονάκεις εἰσῆς ὡς ἐμέ. ἔπειτα δὲ ἵπποις τοῖς ἐμοῖς χρήσει καὶ ἄλλοις ὁπόσοις ἂν βούλῃ, καὶ ὁπότεν ἀπίης, ἔχων ἄπει οὐς ἂν αὐτὸς ἐθέλῃς, ἔπειτα δὲ ἐν τῷ δείπνῳ ἐπὶ τὸ μετρίως σοι δοκοῦν ἔχειν ὁποῖαν βούλει ὁδὸν πορεύσει. ἔπειτα τὰ τέκνα ἐν τῷ παραδείῳ θηρία δίδωμί σοι καὶ ἄλλα παντοδαπά συλλέξω, ἃ σύ, ἐπειδὰν τάχιστα ἵππεύειν μάθῃς, διώξει, καὶ τοξεύων καὶ ἀκοντίζων καταβαλεῖς ὥσπερ οἱ

μεγάλοι ἄνδρες. καὶ παῖδας δέ σοι ἐγὼ συμπαίκτηρας παρῆξω, καὶ ἄλλα ὅποσα ἂν βούλη λέγων πρὸς ἐμὲ οὐκ ἄτυχῆσαις.

§ 15. Ἐπεὶ ταῦτα εἶπεν ὁ Ἀστυάγης, ἡ μήτηρ διηρώτα τὸν Κῦρον, πότερον βούλοιο μένειν ἢ ἀπιέναι. ὁ δὲ οὐκ ἐμέλλησεν, ἀλλὰ ταχὺ εἶπεν ὅτι μένειν βούλοιο· ἐπερωτηθεὶς δὲ πάλιν ὑπὸ τῆς μητρὸς, διὰ τί, εἰπεῖν λέγεται· Ὅτι οἴκοι μὲν τῶν ἡλίκων καὶ εἰμὶ καὶ δοκῶ κράτιστος εἶναι, ὦ μῆτερ, καὶ ἀκοντίζων καὶ τοξεύων, ἐνταῦθα δὲ οἶδ' ὅτι ἰππεύων ἤττων εἰμὶ τῶν ἡλίκων. καὶ τοῦτο εὖ ἴσθι, ὦ μῆτερ, ἔφη, ὅτι ἐμὲ πάνυ ἀνιᾶ. ἦν δέ με καταλίπης ἐνθάδε καὶ μάθω ἰππεύειν, ὅταν μὲν ἐν Πέρσαις ὦ, οἴμαί σοι ἐκείνους τοὺς ἀγαθοὺς τὰ περὶ κὰ ῥαδίως νικήσειν, ὅταν δ' εἰς Μήδους ἔλθω, ἐνθάδε πειράσομαι τῷ πάμπω ἀγαθῶν ἰππέων κράτιστος ὢν ἰππεὺς συμμαχεῖν αὐτῷ.

§ 16-17. Τὴν δὲ μητέρα εἰπεῖν· Τὴν δὲ δικαιοσύνην, ὦ παῖ, πῶς μαθήσει ἐνθάδε ἐκεῖ ὄντων σοι τῶν διδασκάλων; καὶ τὸν Κῦρον φάναι. Ἄλλ', ὦ μῆτερ, ἀκριβῶς ταῦτά γε οἶδα. Πῶς σὺ οἶσθα; τὴν Μανδάνην εἰπεῖν. Ὅτι, φάναι, ὁ διδάσκαλός με ὡς ἤδη ἀκριβοῦντα τὴν δικαιοσύνην καὶ ἄλλοις καθίστη δικάζειν. καὶ τοίνυν, φάναι, ἐπὶ μιᾷ ποτε δίκη πληγὰς ἔλαβον ὡς οὐκ ὀρθῶς δικάσας. ἦν δὲ ἡ δίκη τοιαύτη· παῖς μέγας μικρὸν ἔχων χιτῶνα παῖδα μικρὸν μέγαν ἔχοντα χιτῶνα ἐκδύσας αὐτὸν τὸν μὲν ἑαυτοῦ ἐκείνον ἠμφίεσε, τὸν δ' ἐκείνου αὐτὸς ἐνέδου. ἐγὼ οὖν τούτοις δικάζων ἔγνων βέλτιον εἶναι ἀμφοτέροις τὸν ἀρμόττοντα ἐκάτερον χιτῶνα ἔχειν. ἐν δὲ τούτῳ με ἔπαισεν ὁ διδάσκαλος, λέξας ὅτι, ὅποτε μὲν τοῦ ἀρμόττοντος εἶην κριτής, οὕτω δέοι ποιεῖν, ὅποτε

δὲ κρῖναι δέοι, ποτέρου ὁ χιτῶν εἴη, τοῦτ' ἔφη σκεπτέον εἶναι, τίς κτῆσις δικαία ἐστὶ, πότερα τὸν βία ἀφελόμενον ἔχειν ἢ τὸν ποιησάμενον ἢ πριάμενον κεκτῆσθαι· ἐπεὶ δ', ἔφη, τὸ μὲν νόμιμον δίκαιον εἶναι, τὸ δὲ ἄνομον βίαιον, σὺν τῷ νόμῳ ἐκέλευεν ἀεὶ τὸν δικαστὴν τὴν ψῆφον τίθεσθαι. οὕτως ἐγὼ σοι, ὦ μῆτερ, τά γε δίκαια παντάπασιν ἤδη ἀκριβῶ· ἦν δέ τι ἄρα προσδέωμαι, ὁ πάππος με, ἔφη, οὗτος ἐπιδιδάξει.

§ 18. Ἄλλ' οὐ ταυτά, ἔφη, ὦ παῖ, παρὰ τῷ πάππῳ καὶ ἐν Πέρσαις δίκαια ὁμολογεῖται· οὗτος μὲν γὰρ τῶν ἐν Μήδοις πάντων ἑαυτὸν δεσπότην πεποίηκεν, ἐν Πέρσαις δὲ τὸ ἴσον ἔχειν δίκαιον νομίζεται. καὶ ὁ σὸς πρῶτος πατὴρ τὰ τεταγμένα μὲν ποιεῖ τῇ πόλει, τὰ τεταγμένα δὲ λαμβάνει, μέτρον δὲ αὐτῷ οὐχ ἡ ψυχὴ, ἀλλ' ὁ νόμος ἐστίν· ὅπως οὖν μὴ ἀπολεῖ μαστιγούμενος, ἐπειδὴν οἴκοι ἦς, ἂν παρὰ τούτου μαθὼν ἤκησ ἀντὶ τοῦ βασιλικοῦ τὸ τυραννικόν, ἐν ᾧ ἐστὶ τὸ πλεῖον οἴεσθαι χρῆναι πάντων ἔχειν. Ἄλλ' ὁ γε σὸς πατήρ, εἶπεν ὁ Κῦρος, δεινότερός ἐστιν, ὦ μῆτερ, διδάσκειν μεῖον ἢ πλεῖον ἔχειν· ἢ οὐχ ὄρας, ἔφη, ὅτι καὶ Μήδους ἅπαντας δεδίδαχεν ἑαυτοῦ μεῖον ἔχειν; ὥστε θάρρει, ὡς ὁ γε σὸς πατήρ οὐτ' ἄλλον οὐδένα οὐτ' ἐμὲ πλεονεκτεῖν μαθόντα ἀποπέμψει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'

Αἱ πρὸς θήραν πρῶται ἔξοδοι τοῦ Κύρου.

(§ 7-15)

§ 7. Ἐπεὶ δ' οὖν ἔγνω ὁ Ἀστυάγης σφόδρα αὐτὸν ἐπιθυμοῦντα ἔξω θηρῶν, ἐκπέμπει αὐτὸν σὺν τῷ θείῳ καὶ φύλακας συμπέμπει ἐφ' ἵππων πρεσβυτέρους, ὅπως ἀπὸ

τῶν δυσχωριῶν φυλάττειεν αὐτὸν καὶ εἰ τῶν ἀγρίων τι φανείη θηρίων. ὁ οὖν Κῦρος τῶν ἐπομένων προθύμως ἐπυνθάνετο, ποίοις οὐ χρὴ θηρίοις πελάζειν καὶ ποῖα χρὴ θαρροῦντα διώκειν. οἱ δ' ἔλεγον ὅτι ἄρκτοι τε πολλοὺς ἤδη πλησιάσαντας διέφθειραν καὶ κάπροι καὶ λέοντες καὶ παρδάλεις, αἱ δὲ ἔλαφοι καὶ δορκάδες καὶ οἱ ἄγριοι οἶες καὶ οἱ ὄνοι οἱ ἄγριοι ἀσινεῖς εἰσιν. ἔλεγον δὲ καὶ τοῦτο, τὰς δυσχωρίας ὅτι δέοι φυλάττεσθαι οὐδὲν ἤττον ἢ τὰ θηρία· πολλοὺς γὰρ ἤδη αὐτοῖς τοῖς ἵπποις κατακρημνισθῆναι· καὶ ὁ Κῦρος πάντα ταῦτα ἐμάνθανε προθύμως.

§ 8. Ὡς δὲ εἶδεν ἔλαφον ἐκπηδήσασαν, πάντων ἐπιλαθόμενος ὧν ἤκουσεν ἐδίωκεν οὐδὲν ἄλλο ὄρων ἢ ὄπη ἔφευγε· καὶ πως διαπηδῶν αὐτῷ ὁ ἵππος πίπτει εἰς γόνατα, καὶ μικροῦ κάκεινον ἐξετραχήλισεν. οὐ μὴν ἀλλ' ἐπέμεινε ὁ Κῦρος μόλις πως, καὶ ὁ ἵππος ἐξάνεστη. ὡς δὲ εἰς τὸ πεδίον ἤλθεν, ἀκοντίσας καταβάλλει τὴν ἔλαφον, καλὸν τι χρῆμα καὶ μέγα. καὶ ὁ μὲν δὴ ὑπερέχαιρεν· οἱ δὲ φύλακες προσελάσαντες ἐλοιδόρουν αὐτὸν καὶ ἔλεγον εἰς οἶον κίνδυνον ἔλθοι, καὶ ἔφασαν κατερεῖν αὐτοῦ. ὁ οὖν Κῦρος εἰστήκει καταβεβηκῶς, καὶ ἀκούων ταῦτα ἠνιᾶτο. ὡς δ' ἤσθητο κραυγῆς, ἀνεπήδησεν ἐπὶ τὸν ἵππον ὥσπερ ἐνθουσιῶν καί, ὡς εἶδεν ἐκ τοῦ ἀντίου κάπρον προσφερόμενον, ἀντίος ἐλαύνει καὶ διατεινόμενος εὐστόχως βάλλει εἰς τὸ μέτωπον καὶ κατέσχε τὸν κάπρον.

§ 9. Ἐνταῦθα μέντοι ἤδη καὶ ὁ θεῖος αὐτῷ ἐλοιδορεῖτο, τὴν θρασύτητα ὄρων. ὁ δ' αὐτοῦ λοιδορουμένον ὁμοῦς ἐδεῖτο, ὅσα αὐτὸς ἔλαβε, ταῦτα ἐᾶσαι εἰσκομίσαντα δοῦναι τῷ πάππῳ. τὸν δὲ θεῖον εἰπεῖν φασιν· Ἄλλ' ἦν αἴσθηται ὅτι ἐδίωκες, οὐ σοὶ μόνον λοιδορή-

σεται, ἀλλὰ καὶ ἐμοί, ὅτι σε εἶων. Καὶ ἦν βούληται, φάναι αὐτόν, μαστιγώσάτω, ἐπειδάν γε ἐγὼ δῶ αὐτῷ. καὶ σύ γε, εἰ βούλει, ἔφη, ὦ θεῖε, τιμωρησάμενος ὁ τι βούλει ταῦτα ὁμως χάρισαί μοι· καὶ ὁ Κυαξάρης μέντοι τελευτῶν εἶπε· Ποίει ὅπως βούλει· σὺ γὰρ νῦν γε ἡμῶν ἔοικας βασιλεὺς εἶναι.

§ 10. Οὕτω δὴ ὁ Κῦρος εἰσκομίσας τὰ θηρία ἐδίδου τε τῷ πάπῳ καὶ ἔλεγεν ὅτι αὐτὸς ταῦτα θηράσειεν ἐκείνῳ. καὶ τὰ ἀκόντια ἐπεδείκνυ μὲν οὕ, κατέθηκε δὲ ἡματωμένα, ὅπου ᾤετο τὸν πάππον ὄψεσθαι. ὁ δὲ Ἄστυάγης ἄρα εἶπεν· Ἄλλ', ὦ παῖ, δέχομαι μὲν ἔγωγε ἠδέως ὅσα σὺ δίδως, οὐ μέντοι δέομαί γε τούτων οὐδενός, ὥστε σε κινδυνεύειν. καὶ ὁ Κῦρος ἔφη· Εἰ τοίνυν μὴ σὺ δέει, ἴκετεύω, ὦ πάππε, ἐμοί δὸς αὐτά, ὅπως τοῖς ἡλικιώταις ἐγὼ διαδῶ. Ἄλλ', ὦ παῖ, ἔφη ὁ Ἄστυάγης, καὶ ταῦτα λαβὼν διαδίδου ὅτω σὺ βούλει καὶ τῶν ἄλλων ὅποσα ἐθέλεις.

§ 11. Καὶ ὁ Κῦρος λαβὼν ἐδίδου τε ἄρας τοῖς παισὶ καὶ ἅμα ἔλεγεν· ὦ παῖδες, ὡς ἄρα ἐφλυαροῦμεν, ὅτε τὰ ἐν τῷ παραδείσῳ θηρία ἐθηρῶμεν ὁμοιον ἔμοιγε δοκεῖ εἶναι οἰόνπερ εἴ τις δεδεμένα ζῶα θηρῶν. πρῶτον μὲν γὰρ ἐν μικρῷ χωρίῳ ἦν, ἔπειτα λεπτὰ καὶ ψωραλέα, καὶ τὸ μὲν αὐτῶν χωλὸν ἦν, τὸ δὲ κολοβόν· τὰ δ' ἐν τοῖς ὄρεσι καὶ λειμῶσι θηρία ὡς μὲν καλά, ὡς δὲ μεγάλα, ὡς δὲ λιπαρὰ ἐφαίνετο. καὶ αἱ μὲν ἔλαφοι ὥσπερ πτηναὶ ἤλλοντο πρὸς τὸν οὐρανόν, οἱ δὲ κάπροι, ὥσπερ τοὺς ἄνδρας φασὶ τοὺς ἀνδρείους, ὁμόσε ἐφέροντο· ὑπὸ δὲ τῆς πλατύτητος οὐδὲ ἀμαρτεῖν οἶόν τ' ἦν αὐτῶν· καλλίω δὴ, ἔφη, ἔμοιγε δοκεῖ καὶ τεθνηκότα εἶναι ταῦτα ἢ ζῶντα ἐκείνα τὰ περιφκοδομημένα.

§ 12. Ἄλλ' ἄρα ἄν, ἔφη, ἀφείεν καὶ ὑμᾶς οἱ πατέρες ἐπὶ

θήραν; Καὶ ῥαδίως γ' ἄν, ἔφασαν, εἰ Ἄστυάγης κελεύοι. καὶ ὁ Κῦρος εἶπε· Τίς οὖν ἄν ἡμῖν Ἄστυάγει μνησθείη; Τίς γὰρ ἄν, ἔφασαν, σοῦ γε ἰκανώτερος πείσαι; Ἄλλὰ μὰ τὸν Δία, ἔφη, ἐγὼ μὲν οὐκ οἶδ', ὅστις ἄνθρωπος γεγέννηται· οὐδὲ γὰρ οἶός τ' εἰμὶ λέγειν ἔγωγε οὐδ' ἀναβλέπειν πρὸς τὸν πάππον ἐκ τοῦ ἴσου ἔτι δύναμαι. ἦν δὲ τοσοῦτον ἐπιδιδῶ, δέδοικα, ἔφη, μὴ παντάπασι βλάξῃ τις καὶ ἠλίθιος γένωμαι. παιδάριον δ' ὧν δεινότητος λαλεῖν ἐδόκουν εἶναι. καὶ οἱ παῖδες εἶπον· Πονηρὸν λέγεις τὸ πρᾶγμα, εἰ μὴδὲ ὑπὲρ ἡμῶν, ἄν τι δέη, δυνήσει πράττειν, ἀλλ' ἄλλου τινὸς τὸ ἐπὶ σὲ ἀνάγκη ἔσται δεῖσθαι ἡμᾶς. ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Κῦρος ἐδήχθη, καὶ σιγῇ ἀπελθὼν διακελευσάμενος ἑαυτῷ τολμᾶν εἰσῆλθεν, ἐπιβουλεύσας ὅπως ἄν ἀλυπτότατα εἴποι πρὸς τὸν πάππον καὶ διαπράξειεν αὐτῷ τε καὶ τοῖς παισὶν ὧν ἐδέοντο.

§ 13. Ἦρξατο οὖν ὧδε· Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ πάππε, ἦν τις ἀποδρᾶ τῶν οἰκειῶν σε καὶ λάβῃς αὐτόν, τί αὐτῷ χρήσει; Τί ἄλλο, ἔφη, ἢ δῆσας ἐργάζεσθαι ἀναγκάσω; Ἦν δὲ αὐτόματος πάλιν ἔλθῃ, πῶς ποιήσεις; Τί δέ, ἔφη, εἰ μὴ μαστιγώσας γε, ἵνα μὴ αὐθις τοῦτο ποιῇ, ἐξ ἀρχῆς χρήσομαι; Ὡρα ἄν, ἔφη ὁ Κῦρος, σοὶ παρασκευάζεσθαι εἴη ὅτω μαστιγώσεις με, ὡς βουλεύομαί γε, ὅπως σε ἀποδρῶ λαβὼν τοὺς ἠλικιώτας ἐπὶ θήραν. καὶ ὁ Ἄστυάγης· Καλῶς, ἔφη, ἐποίησας προειπών· ἔνδοθεν γάρ, ἔφη, ἀπαγορεύω σοὶ μὴ κινεῖσθαι. χαρίεν γάρ, ἔφη, εἰ ἔνεκα κρεαδίων τῇ θυγατρὶ τὸν παῖδα ἀποβουκολήσαιμι.

§ 14. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κῦρος ἐπεΐθετο μὲν καὶ ἔμενεν, ἀνιαρὸς δὲ καὶ σκυθρωπὸς ὧν σιωπῇ διῆγεν. ὁ μέντοι Ἄστυάγης, ἐπεὶ ἔγνω αὐτὸν λυπούμενον ἰσχυρῶς, βουλόμενος αὐτῷ χαρίζεσθαι ἐξάγει ἐπὶ θήραν, καὶ πεζοὺς πολλοὺς καὶ ἵππεας συναλίσας καὶ τοὺς παῖδας

καὶ συνελάσας εἰς τὰ ἱππάσιμα χωρία τὰ θηρία ἐποίησε μεγάλην θήραν. καὶ βασιλικῶς δὴ παρὼν αὐτὸς ἀπηγόρευε μηδένα βάλλειν, πρὶν Κῦρος ἐμπλησθεῖη θηρῶν. ὁ δὲ Κῦρος οὐκ εἶα κωλύειν, ἀλλ'· Εἰ βούλει, ἔφη, ὦ πάππε, ἠδέως με θηρᾶν, ἄφες τοὺς κατ' ἐμὲ πάντας διώκειν καὶ διαγωνίζεσθαι ὅπως ἕκαστος κράτιστα δύναιτο.

§ 15. Ἐνταῦθα δὴ ὁ Ἀστυάγης ἀφίησι καὶ στὰς ἐθεᾶτο ἀμιλλωμένους ἐπὶ τὰ θηρία καὶ φιλονικοῦντας καὶ διώκοντας καὶ ἀκοντίζοντας. καὶ Κύρῳ ἦδετο οὐ δυναμένῳ σιγᾶν ὑπὸ τῆς ἡδονῆς, ἀλλ' ὥσπερ σκύλακι γενναίῳ ἀνακλάζοντι, ὅποτε πλησιάξοι θηρίῳ, καὶ παρακαλοῦντι ὀνομαστί ἕκαστον. καὶ τοῦ μὲν καταγελῶντα αὐτὸν ὄρῳν ἠψφραίνετο, τὸν δὲ τινα καὶ ἐπαινοῦντα οὐδ' ὀπωστιοῦν φθονερῶς. τέλος δ' οὖν πολλὰ θηρία ἔχων ὁ Ἀστυάγης ἀπῆει. καὶ τὸ λοιπὸν οὕτως ἦσθη τῇ τότε θήρᾳ, ὥστε ἀεὶ, ὅποτε οἶόν τε εἶη, συνεξῆει τῷ Κύρῳ καὶ ἄλλους τε πολλοὺς παρελάμβανε καὶ τοὺς παῖδας, Κύρου ἕνεκα. τὸν μὲν δὴ πλεῖστον χρόνον οὕτω διῆγεν ὁ Κῦρος, πᾶσιν ἡδονῆς μὲν καὶ ἀγαθοῦ τινος συναίτιος ὢν, κακοῦ δὲ οὐδενός.

Ἡ πρώτη ἐκδήλωσις τῆς στρατηγικῆς ἰδιοφυΐας τοῦ Κύρου.

(§ 19-26)

§ 19. Ὁ δὲ Κῦρος, ὡς εἶδε πολλοὺς ἱππέας ἀντίους, ἤρετο. Ἦ οὗτοι, ἔφη, ὦ πάππε, πολέμιοί εἰσιν, οἱ ἐφεστήκασι τοῖς ἵπποις ἡρέμα; Πολέμιοι μέντοι, ἔφη. Ἦ καὶ ἐκείνοι, ἔφη, οἱ ἐλαύνοντες; Κἀκεῖνοι μέντοι. Νῆ τὸν Δία, ἔφη, ὦ πάππε, ἀλλ' οὖν πονηροί γε φαινόμενοι καὶ ἐπὶ πονηρῶν ἱππαρίων ἄγουσιν ἡμῶν τὰ χρήματα·

οὐκοῦν χρῆ ἐλαύνειν τινὰς ἡμῶν ἐπ' αὐτούς. Ἄλλ' οὐχ ὀρᾶς, ἔφη, ὦ παῖ, ὅσον τὸ στίφος τῶν ἰππέων ἔστηκε συντεταγμένον; οἶ, ἦν ἐπ' ἐκείνους ἡμεῖς ἐλαύνωμεν, ὑποτεμοῦνται ἡμᾶς πάλιν ἐκείνοι· ἡμῖν δὲ οὐπω ἢ ἰσχύς πάρεστιν. Ἄλλ' ἦν σὺ μένης, ἔφη ὁ Κῦρος, καὶ ἀναλαμβάνης τοὺς προσβοηθοῦντας, φοβήσονται οὗτοι καὶ οὐ κινήσονται, οἱ δὲ ἄγοντες εὐθύς ἀφήσουσι τὴν λείαν, ἐπειδὰν ἴδωσί τινὰς ἐπ' αὐτοὺς ἐλαύνοντας.

§ 20. Ταῦτ' εἰπόντος αὐτοῦ ἔδοξέ τι λέγειν τῷ Ἀστυάγει. καὶ ἅμα θαυμάζων ὡς καὶ ἐφρόνει καὶ ἐγρηγόρει κελεύει τὸν υἱὸν λαβόντα τάξιν ἰππέων ἐλαύνειν ἐπὶ τοὺς ἄγοντας τὴν λείαν. Ἐγὼ δέ, ἔφη, ἐπὶ τούσδε, ἦν ἐπὶ σὲ κινῶνται, ἐλῶ, ὥστε ἀναγκασθήσονται ἡμῖν προσέχειν τὸν νοῦν. οὕτω δὴ ὁ Κυμαξάρης λαβὼν τῶν ἐρρωμένων ἵπων τε καὶ ἀνδρῶν προσελαύνει. καὶ ὁ Κῦρος, ὡς εἶδεν ὀρμωμένους, ἔξορμᾷ, καὶ αὐτὸς πρῶτος ἠγεῖτο ταχέως, καὶ ὁ Κυμαξάρης μέντοι ἐφείπετο καὶ οἱ ἄλλοι δὲ οὐκ ἀπελείποντο.

§ 21. Ὡς δὲ εἶδον αὐτοὺς πελάζοντας οἱ λεηλατοῦντες, εὐθύς ἀφέντες τὰ χρήματα ἔφευγον. οἱ δ' ἀμφὶ τὸν Κῦρον ὑπετέμνοντο καὶ οὓς μὲν κατελάμβανον εὐθύς ἔπαιον, πρῶτος δὲ ὁ Κῦρος, ὅσοι δὲ παραλλάξαντες αὐτῶν ἔφθασαν, κατόπιν τούτους ἐδίωκον, καὶ οὐκ ἀνίσσασαν, ἀλλ' ἦρουν τινὰς αὐτῶν. ὥσπερ δὲ κύων γενναῖος ἄπειρος ἀπρονοήτως φέρεται πρὸς κάπρον, οὕτω καὶ ὁ Κῦρος ἐφέρετο, μόνον ὀρῶν τὸ παίειν τὸν ἀλισκόμενον, ἄλλο δ' οὐδὲν προνοῶν, οἱ δὲ πολέμιοι, ὡς ἐώρων πονοῦντας τοὺς σφετέρους, προὔκίνησαν τὸ στίφος, ὡς παυσομένους τοῦ διωγμοῦ, ἐπεὶ σφᾶς ἴδοιεν προορμήσαντας.

§ 22. Ὁ δὲ Κῦρος οὐδὲν μᾶλλον ἀνίει, ἀλλ' ὑπὸ τῆς χαρμονῆς ἀνακαλῶν τὸν θεῖον ἐδίωκε καὶ ἰσχυρὰν τὴν

φυγὴν τοῖς πολεμίοις κατέχων ἐποίει· καὶ ὁ Κρυαξάρης μέντοι ἐφείπετο, ἴσως καὶ αἰσχυνόμενος τὸν πατέρα, καὶ οἱ ἄλλοι δὲ εἶποντο, προθυμότεροι ὄντες ἐν τῷ τοιοῦτῳ εἰς τὸ διώκειν καὶ οἱ μὴ πάνυ πρὸς τοὺς ἐναντίους ἄλκιμοι ὄντες.

Ὁ δὲ Ἀστυάγης, ὡς ἑώρα τοὺς μὲν ἀπρονοήτως διώκοντας, τοὺς δὲ πολεμίους ἀθρόους τε καὶ τεταγμένους ὑπαντῶντας, δείσας περὶ τε τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ Κύρου, μὴ εἰς παρεσκευασμένους ἀτάκτως ἐμπεσόντες πάθοιέν τι, ἠγείτο εὐθύς πρὸς τοὺς πολεμίους.

§ 23. Οἱ δ' αὖ πολέμιοι, ὡς εἶδον τοὺς Μήδους προκινηθέντας, διατεινόμενοι οἱ μὲν τὰ παλτὰ οἱ δὲ τὰ τόξα εἰστήκεσαν, ὡς, ἐπειδὴ εἰς τόξευμα ἀφίκοντο, στησομένους, ὥσπερ τὰ πλεῖστα εἰώθεσαν ποιεῖν. (μέχρι γὰρ τοσοῦτου, ὅποτε ἐγγύτατα γένοιτο, προσήλαυνον ἀλλήλοις καὶ ἠκροβολίζοντο πολλάκις μέχρις ἑσπέρας). ἐπεὶ δὲ ἑώρων τοὺς μὲν σφετέρους φυγῆ εἰς ἑαυτοὺς φερομένους, τοὺς δ' ἀμφὶ τὸν Κύρον ἐπ' αὐτοὺς ὁμοῦ ἀγομένους, τὸν δὲ Ἀστυάγην σὺν τοῖς ἵπποις ἐντὸς γιγνόμενον ἤδη τοξεύματος, ἐγκλίνουσι καὶ φεύγουσιν ὁμόθεν διώκοντας ὀνὰ κράτος· ἦρουν δὲ πολλοὺς· καὶ τοὺς μὲν ἀλισκομένους ἔπαιον καὶ ἵππους καὶ ἄνδρας, τοὺς δὲ πίπτοντας κατέκαινον· καὶ οὐ πρόσθεν ἔστησαν πρὶν πρὸς τοῖς πεζοῖς τῶν Ἀσσυρίων ἐγένοντο. ἐνταῦθα μέντοι δείσαντες μὴ καὶ ἐνέδρα τις μείζων ὑπείη, ἐπέσχον.

§ 24. Ἐκ τούτου δὴ ἀνῆγεν ὁ Ἀστυάγης, μάλα χαίρων τῇ ἱπποκρατίᾳ, καὶ τὸν Κύρον οὐκ ἔχων ὅ τι χρὴ λέγειν, αἴτιον μὲν ὄντα εἰδὼς τοῦ ἔργου, μαινόμενον δὲ γινώσκων τῇ τόλμῃ· καὶ γὰρ τότε ἀπιόντων οἴκαδε μόνος τῶν ἄλλων ἐκεῖνος οὐδὲν ἄλλο ἢ τοὺς πεπτωκό-

τας περιελαύνων ἐθεῖατο, καὶ μόλις αὐτὸν ἀφελκύσαντες οἱ ἐπὶ τοῦτο ταχθέντες προσήγαγον τῷ Ἀστυάγει, μάλα ἐπίπροσθεν ποιούμενον τοὺς προσάγοντας, ὅτι ἑώρα τὸ πρόσωπον τοῦ πάππου ἠγριωμένον ἐπὶ τῇ θεᾷ τῇ αὐτοῦ.

§ 25. Ἐν μὲν δὴ Μήδοις ταῦτα ἐγεγένητο, καὶ οἱ τε ἄλλοι πάντες τὸν Κῦρον διὰ στόματος εἶχον καὶ ἐν λόγῳ καὶ ἐν ῥῥαῖς, ὃ τε Ἀστυάγης καὶ πρόσθεν τιμῶν αὐτὸν τότε ὑπερεξεπέπληκτο ἐπ' αὐτῷ. Καμβύσης δὲ ὁ τοῦ Κύρου πατήρ ἤδετο μὲν πυνθανόμενος ταῦτα, ἐπεὶ δ' ἤκουσεν ἔργα ἀνδρὸς ἤδη διαχειριζόμενον τὸν Κῦρον, ἀπεκάλει δὴ, ὅπως τὰ ἐν Πέρσαις ἐπιχώρια ἐπιτελοίη.

Καὶ ὁ Κῦρος δὲ ἐνταῦθα λέγεται εἰπεῖν ὅτι ἀπιέναι βούλοιο, μὴ ὁ πατήρ τι ἄχθοιο καὶ ἡ πόλις μέμφοιο. καὶ τῷ Ἀστυάγει δὲ ἐδόκει εἶναι ἀναγκαῖον ἀποπέμπειν αὐτόν. ἔνθα δὴ ἵππους τε αὐτῷ δούς, οὓς αὐτὸς ἐπεθύμει λαβεῖν, καὶ ἄλλα συσκευάσας πολλὰ ἔπεμπε καὶ διὰ τὸ φιλεῖν αὐτὸν καὶ ἅμα ἐλπίδας ἔχων μεγάλας ἐν αὐτῷ ἄνδρα ἔσεσθαι ἰκανὸν καὶ φίλους ὠφελεῖν καὶ ἐχθροὺς ἀνιᾶν.

§ 26. Ἀπιόντα δὲ τὸν Κῦρον προὔπεμπον ἅπαντες καὶ παῖδες καὶ ἥλικες καὶ ἄνδρες καὶ γέροντες ἐφ' ἵππων καὶ Ἀστυάγης αὐτός, καὶ οὐδένα ἔφασαν ὄντιν' οὐ δακρύντ' ἀποστρέφεσθαι. καὶ Κῦρον δὲ αὐτὸν λέγεται σὺν πολλοῖς δακρῦοις ἀποχωρῆσαι. πολλὰ δὲ δῶρα διαδοῦναι φασιν αὐτὸν τοῖς ἡλικιώταις ὧν Ἀστυάγης αὐτῷ ἐδεδώκει, τέλος δὲ καὶ ἦν εἶχε στολὴν τὴν μηδικὴν ἐκδύντα δοῦναι τι, δηλοῦνθ' ὅτι τοῦτον μάλιστα ἠσπάζετο. τοὺς μέντοι λαβόντας καὶ δεξαμένους τὰ δῶρα λέγεται Ἀστυάγει ἀπενεγχεῖν, Ἀστυά-

γην δὲ δεξάμενον Κύρω ἀποπέμψαι, τὸν δὲ πάλιν τε ἀποπέμψαι εἰς Μήδους καὶ εἰπεῖν· Εἰ βούλει, ὦ πάππε, ἐμὲ καὶ πάλιν ἰέναι ὡς σὲ μὴ αἰσχυνόμενον, ἕα ἔχειν εἴ τὼ τι ἐγὼ δέδωκα· Ἀστυάγην δὲ ταῦτα ἀκούσαντα ποιῆσαι ὥσπερ Κῦρος ἐπέστειλεν.

BIBLION IV

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'

Αἱ περὶ τῶν συλληφθέντων αἰχμαλώτων ἀποφάσεις τοῦ Κύρου.

(§ 1-13)

§ 1-3. Ἦνίκα δ' ἦν ἕξω μέσου ἡμέρας, προσήλουνον μὲν οἱ Μῆδοι ἱππεῖς καὶ Ὑρκάνιοι ἵππους τε ἄγοντες αἰχμαλώτους καὶ ἄνδρας· ὅσοι γὰρ τὰ ὄπλα παρεδίδοσαν, οὐ κατέκανον· ἐπεὶ δὲ προσήλασαν, πρῶτον μὲν αὐτῶν ἐπυνθάνετο ὁ Κύρος, εἰ σωθεῖεν πάντες αὐτῶ. ἐπεὶ δὲ τοῦτ' ἔφασαν, ἐκ τούτου ἠρώτα, τί ἔπραξαν. οἱ δὲ διηγοῦντο ἅ τ' ἐποίησαν καὶ ὡς ἀνδρείως ἕκαστα ἔμεγαληγόρουν. ὁ δὲ διήκουέ τε ἠδέως πάντων, ἃ ἐβούλοντο λέγειν· ἔπειτα δὲ καὶ ἐπήνεσεν αὐτοὺς οὕτως· Ἄλλὰ καὶ δῆλοί τοι, ἔφη, ἐστέ, ὅτι ἄνδρες ἀγαθοὶ ἐγένεσθε· καὶ γὰρ μείζους φαίνεσθε καὶ καλλίους καὶ γοργότεροι ἢ πρόσθεν ἰδεῖν.

§ 4 4-6. Ἐκ δὲ τούτου ἐπυνθάνετο ἤδη αὐτῶν καὶ ὀπόσῃν ὁδὸν διήλασαν καὶ εἰ οἰκοῖτο ἡ χώρα. οἱ δ' ἔλεγον ὅτι καὶ πολλὴν διελάσειαν καὶ πᾶσα οἰκοῖτο ἡ χώρα καὶ μεστὴ εἴη καὶ οἰῶν καὶ αἰγῶν καὶ βοῶν καὶ ἵππων καὶ σίτου καὶ πάντων ἀγαθῶν. Δυσοῖν ἄν, ἔφη, ἐπιμελητέον ἡμῖν εἶη, ὅπως τε κρείττους ἐσόμεθα τῶν αὐτὰ ἐχόντων καὶ ὅπως αὐτοὶ μενοῦσιν· οἰκουμένη μὲν γὰρ χώρα πολλοῦ ἄξιον κτῆμα· ἐρήμη δ' ἀνθρώπων οὔσα ἐρήμη καὶ τῶν ἀγαθῶν γίγνεται. τοὺς μὲν οὖν ἀμυνο-

μένους, ἔφη, οἶδα ὅτι κατεκάνετε, ὀρθῶς ποιοῦντες· τοῦτο γὰρ μάλιστα σφάζει τὴν νίκην· τοὺς δὲ παραδιδόντας αἰχμαλώτους ἠγάγετε· οὓς εἰ ἀφείημεν, τοῦτ' αὖ σύμφορον ἄν, ὡς ἐγὼ φημι, ποιήσαιμεν.

§ 7-8. Πρῶτον μὲν γὰρ νῦν οὐκ ἂν φυλάττεσθαι οὐδὲ φυλάπτειν ἡμᾶς τούτους δέοι, οὐδ' αὖ σιτοποιεῖν τούτοις. οὐ γὰρ λιμῶ γε δήπου κατακανοῦμεν αὐτούς· ἔπειτα δὲ τούτους ἀφέντες πλείοσιν αἰχμαλώτοις χρησόμεθα· ἦν γὰρ κρατῶμεν τῆς χώρας, πάντες ἡμῖν οἱ ἐν αὐτῇ οἰκοῦντες αἰχμάλωτοι ἔσονται· μᾶλλον δὲ τούτους ζῶντας ἰδόντες καὶ ἀφειθέντας μενοῦσιν οἱ ἄλλοι καὶ πείθεσθαι αἰρήσονται μᾶλλον ἢ μάχεσθαι. ἐγὼ μὲν οὖν οὕτω γινώσκω· εἰ δ' ἄλλος τις ὀρθῶ ἄμεινον, λεγέτω. οἱ δὲ ἀκούσαντες συνήνουν ταῦτα ποιεῖν.

§ 9-10. Οὕτω δὴ ὁ Κῦρος καλέσας τοὺς αἰχμαλώτους λέγει τοιάδε. Ἄνδρες, ἔφη, νῦν τε ὅτι ἐπέιθεσθε τὰς ψυχὰς περιεποιήσασθε, τοῦ τε λοιποῦ, ἦν οὕτω ποιήτε, οὐδ' ὅτιοῦν καινὸν ἔσται ὑμῖν ἄλλ' ἢ οὐχ ὁ αὐτὸς ἄρξει ὑμῶν, ὅσπερ καὶ πρότερον· οἰκήσετε δὲ τὰς αὐτὰς οἰκίας καὶ χώραν τὴν αὐτὴν ἐργάσεσθε καὶ γυναῖξι ταῖς αὐταῖς συνοικήσετε καὶ παίδων τῶν ὑμετέρων ἄρξετε ὅσπερ νῦν· ἡμῖν μέντοι οὐ μαχεῖσθε οὐδὲ ἄλλω οὐδενί· ἠνίκα δ' ἂν τις ὑμᾶς ἀδικῆ, ἡμεῖς ὑπὲρ ὑμῶν μαχοῦμεθα.

§ 11-13. Ὅπως δὲ μηδ' ἐπαγγέλλῃ μηδεὶς ὑμῖν στρατεύειν, τὰ ὄπλα πρὸς ἡμᾶς κομίσατε· καὶ τοῖς μὲν κομιζουσιν ἔσται εἰρήνη καὶ ἃ λέγομεν ἀδόλως· ὅποσοι δ' ἂν τὰ πολεμικὰ μὴ ἀποφέρωσιν ὄπλα, ἐπὶ τούτους ἡμεῖς καὶ δὴ στρατευσόμεθα. ἐὰν δὲ τις ὑμῶν καὶ ἰὼν ὡς ἡμᾶς εὐνοϊκῶς καὶ πράττων τι καὶ διδάσκων φαίνεται, τοῦτον ἡμεῖς ὡς εὐεργέτην καὶ φίλον, οὐχ

ὡς δοῦλον περιέψομεν. ταῦτα οὖν, ἔφη, αὐτοί τε ἴστε καὶ τοῖς ἄλλοις διαγγέλλετε. ἦν δ' ἄρα, ἔφη, ὑμῶν βουλομένων ταῦτα μὴ πείθονται τινες, ἐπὶ τούτους ἡμᾶς ἄγετε, ὅπως ὑμεῖς ἐκείνων, μὴ ἐκείνοι ὑμῶν ἄρχωσιν. ὁ μὲν δὴ ταῦτ' εἶπεν. οἱ δὲ προσεκύβητον τε καὶ ὑπισχνούντο ταῦτα ποιήσιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄

Αἰ πρὸς τὸν Κύρον διαβιβασθεῖσαι διαταγαὶ τοῦ Κυαξάρου. Ἡ ἀπάντησις τοῦ Κύρου πρὸς αὐτάς.

(§ 1-36)

§ 1-3. Ἐπεὶ δ' ἐκείνοι ὄχοντο, ὁ Κύρος εἶπεν· Ὁρα δὴ, ὦ Μῆδοι καὶ Ἀρμένιοι, δειπνεῖν πᾶσιν ἡμῖν· παρεσκεύασται δὲ ὑμῖν τὰ ἐπιτήδεια ὡς ἡμεῖς βέλτιστα ἐδυνάμεθα. ἀλλ' ἴτε καὶ ἡμῖν πέμπετε τοῦ πεπονημένου σίτου τὸν ἡμισυν· ἰκανὸς δὲ ἀμφοτέροις πεποίηται· ὄψον δὲ μὴ πέμπετε μηδὲ πειν· ἰκανὰ γὰρ ἔχομεν παρ' ἡμῖν αὐτοῖς παρεσκευασμένα. καὶ ὑμεῖς δέ, ὦ Ὑρκάνιοι, ἔφη, διάγετε αὐτοὺς ἐπὶ τὰς σκηνάς, τοὺς μὲν ἄρχοντας ἐπὶ τὰς μεγίστας, γιγνώσκετε δέ, τοὺς δ' ἄλλους ὡς ἂν δοκῇ κάλλιστα ἔχειν· καὶ αὐτοὶ δὲ δειπνεῖτε ὅπουπερ ἤδιστον ὑμῖν· σῶαι μὲν γὰρ ὑμῖν καὶ ἀκέραιοι αἱ σκηναί· παρεσκεύασται δὲ καὶ ἐνθάδε ὥσπερ καὶ τούτοις. καὶ τοῦτο δὲ ἴστε ἀμφοτέροι ὅτι τὰ μὲν ἔξω ὑμῖν ἡμεῖς νυκτοφυλακήσομεν, τὰ δ' ἐν ταῖς σκηναῖς αὐτοὶ ὄρατε καὶ τὰ ὄπλα εὖ τίθεσθε· οἱ γὰρ ἐν ταῖς σκηναῖς οὐπω φίλοι ἡμῖν.

§ 4. Οἱ μὲν δὴ Μῆδοι καὶ οἱ ἀμφὶ Τιγράνην ἐλοῦντο καί, ἦν γὰρ παρεσκευασμένα, ἱμάτια μεταλαβόντες ἐδεί-

πνουν· καὶ οἱ ἵπποι αὐτοῖς εἶχον τὰ ἐπιτήδεια· καὶ τοῖς Πέρσαις δὲ ἔπεμπον τῶν ἄρτων τοὺς ἡμίσεις· ὄψον δὲ οὐκ ἔπεμπον οὐδὲ οἶνον, οἴομενοι ἔχειν τοὺς ἀμφὶ Κῦρον, ὅτι ἔφη ἄφθονα ταῦτα ἔχειν. ὁ δὲ Κῦρος ταῦτα ἔλεγεν, ὄψον μὲν τὸν λιμὸν, πιεῖν δ' ἀπὸ τοῦ παραρρέοντος ποταμοῦ.

§ 5-6. Ὁ μὲν οὖν Κῦρος δειπνίσας τοὺς Πέρσας, ἐπεὶ συνεσκότασε, κατὰ πεμπάδας καὶ κατὰ δεκάδας πολλοὺς αὐτῶν διέπεμψε καὶ ἐκέλευσε κύκλω τοῦ στρατοπέδου κρυπτεύειν, νομίζων ἅμα μὲν φυλακὴν ἔσσεσθαι, ἂν τις ἔξωθεν προσίη, ἅμα δέ, ἂν τις ἔξω φέρων χρήματα ἀποδιδράσκη, ἀλώσεσθαι αὐτόν· καὶ ἐγένετο οὕτω· πολλοὶ μὲν γὰρ ἀπεδίδρασκον, πολλοὶ δὲ ἐάλωσαν. ὁ δὲ Κῦρος τὰ μὲν χρήματα τοὺς λαβόντας εἶα ἔχειν, τοὺς δὲ ἀνθρώπους ἀποσφάξαι ἐκέλευσεν· ὥστε τοῦ λοιποῦ οὐδὲ βουλόμενος ἂν ἠῦρες ῥαδίως τὸν νύκτωρ πορευόμενον.

§ 7. Οἱ μὲν δὴ Πέρσαι οὕτω διῆγον· οἱ δὲ Μῆδοι καὶ εὐωχοῦντο καὶ ἔπινον καὶ ἠυλοῦντο κοὶ πάσης εὐθυμίας ἐνεπίμπλαντο· πολλὰ γὰρ καὶ τὰ τοιαῦτα ἤλω, ὥστε μὴ ἀπορεῖν ἔργων τοὺς ἐγρηγορότας.

§ 8. Ὁ δὲ Κυαξάρης ὁ τῶν Μήδων βασιλεὺς τὴν μὲν νύκτα, ἐν ἣ ἔξηλθεν ὁ Κῦρος, αὐτὸς τε ἐμεθύσκειτο μεθ' ὧνπερ ἐσκήνου ὡς ἐπ' εὐτυχία, καὶ τοὺς ἄλλους δὲ Μήδους ᾤετο παρεῖναι ἐν τῷ στρατοπέδῳ πλὴν ὀλίγων, ἀκούων θόρυβον πολύν· οἱ γὰρ οἰκέται τῶν Μήδων, ἅτε τῶν δεσποτῶν ἀπεληλυθότων, ἀνειμένως ἔπινον καὶ ἐθορύβουν, ἄλλως τε καὶ ἐκ τοῦ Ἀσσυρίου στρατεύματος καὶ οἶνον καὶ ἄλλα πολλὰ εἰληφότες.

§ 9-10. Ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ἐγένετο καὶ ἐπὶ θύρας οὐδεὶς ἦκε πλὴν οἵπερ καὶ συνεδείπνουν, καὶ τὸ στρατόπεδον ἤκουε κενὸν εἶναι τῶν Μήδων καὶ τῶν ἰππέων, καὶ

έώρα, έπειδὴ έξήλθεν, οὕτως έχοντα, ένταῦθα δὴ έβρι-
μοῦτό τε τῷ Κύρῳ καὶ τοῖς Μήδοις τῷ καταλιπόντας
αὐτὸν έρημον οἴχεσθαι, καὶ εὐθύς, ὡς περ λέγεται ὠμὸς
εἶναι καὶ άγνώμων, τῶν παρόντων κελεύει τινὰ λαβόντα
τοὺς έαυτοῦ ίππέας πορεύεσθαι ὡς τάχιστα ἐπὶ τὸ ἀμφὶ
Κῦρον στρατεύμα καὶ λέγειν τάδε· Ὡμην μὲν έγωγε,
οὐδ' ἂν σέ, ὦ Κῦρε, περὶ έμοῦ οὕτως άπρονοήτως βου-
λεῦσαι, εἰ δὲ Κῦρος οὕτω γινώσκει, οὐκ ἂν ὑμᾶς, ὦ
Μῆδοι, έθελῆσαι οὕτως έρημον έμὲ καταλιπεῖν. καὶ νῦν,
ἂν μὲν ὁ Κῦρος βούληται, εἰ δὲ μή, ὑμεῖς γε τὴν ταχί-
στην πάρεστε. ταῦτα δὴ επέστειλεν.

§ 11-12. Ὁ δὲ ταττόμενος πορεύεσθαι έφη· Καὶ
πῶς, ὦ δέσποτα, έγὼ εύρήσω εκείνους; Πῶς δὲ Κῦ-
ρος, έφη, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ έφ' οὓς έπορεύοντο; Ὅτι
νῆ Δί', έφη, άκούω άφεστηκότας τῶν πολεμίων Ὑρκα-
νίους τινὰς καὶ έλθόντας δεῦρο οἴχεσθαι ήγουμένους
αὐτῷ· άκούσας δὲ ταῦτα ὁ Κυαξάρης πολὺ μάλλον έτι
τῷ Κύρῳ ὠργίζετο τῷ μηδ' εἰπεῖν αὐτῷ ταῦτα, καὶ
πολλῇ σπουδῇ μάλλον έπεμπεν ἐπὶ τοὺς Μήδους, ὡς
ψιλώσων αὐτόν, καὶ ισχυρότερον έτι ἢ πρόσθεν τοῖς
Μήδοις άπειλῶν άπεκάλει, καὶ τῷ πεμπομένῳ δὲ ήπέι-
λει, εἰ μὴ ισχυρῶς ταῦτα άπαγγέλλοι.

§ 13. Ὁ μὲν δὴ πεμπόμενος έπορεύετο έχων τοὺς
έαυτοῦ ίππέας ὡς έκατόν, άνιώμενος ὅτι οὐ καὶ αὐτὸς
τότε έπορεύθη μετὰ τοῦ Κύρου. έν δὲ τῇ ὁδῷ πορευό-
μενοι διασχιθέντες τρίβῳ τινὶ έπλανῶντο, καὶ οὐ πρό-
σθεν άφίκοντο ἐπὶ τὸ φίλιον στρατεύμα πρὶν έντυχόν-
τες άποχωροῦσί τισι τῶν Ἀσσυρίων ήνάγκασαν αὐ-
τοὺς ήγεῖσθαι· καὶ οὕτως άφικνοῦνται τὰ πυρὰ κατ
ιδόντες ἀμφὶ μέσας πῶς νύκτας.

§ 14. Ἐπεὶ δ' έγένοντο πρὸς τῷ στρατοπέδῳ, οἱ φύ-

λακες, ὡσπερ εἰρημένον ἦν ὑπὸ Κύρου, οὐκ εἰσέφρησαν αὐτοὺς πρὸ ἡμέρας. ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ὑπέφαινε, πρῶτον μὲν τοὺς μάγους καλέσας ὁ Κῦρος τὰ τοῖς θεοῖς νομιζόμενα ἐπὶ τοῖς τοιούτοις ἀγαθοῖς ἐξαιρεῖσθαι ἐκέλευε. καὶ οἱ μὲν ἀμφὶ ταῦτα εἶχον.

§ 15. Ὁ δὲ συγκαλέσας τοὺς ὁμοτίμους εἶπεν· Ἄνδρες, ὁ μὲν θεὸς προφαίνει πολλὰ καὶ ἀγαθὰ· ἡμεῖς δέ, οἱ Πέρσαι, ἐν τῷ παρόντι ὀλίγοι ἐσμὲν ὡς ἐγκρατεῖς εἶναι αὐτῶν. εἴτε γάρ, ὅποσα ἂν κατεργασώμεθα, μὴ φυλάξομεν, πάλιν ταῦτα ἀλλότρια ἔσται· εἴτε καταλείψομεν τινας ἡμῶν αὐτῶν φύλακας ἐπὶ τοῖς ἐφ' ἡμῖν γιγνομένοις, αὐτίκα οὐδεμίαν ἰσχὺν ἔχοντες ἀναφανούμεθα.

§ 16-17. Δοκεῖ οὖν μοι ὡς τάχιστα ἰέναι τινὰ ὑμῶν εἰς Πέρσας καὶ διδάσκειν ἅπερ ἐγὼ λέγω, καὶ κελεύειν ὡς τάχιστα ἐπιπέμπειν στρατεύμα, εἴπερ ἐπιθυμοῦσι Πέρσαι τὴν ἀρχὴν τῆς Ἀσίας αὐτοῖς καὶ τὴν κάρπωσιν γενέσθαι· ἴθι μὲν οὖν σύ, ἔφη, ὁ πρεσβύτατος, καὶ ἰὼν ταῦτα λέγε, καὶ ὅτι, οὓς ἂν πέμπωσι στρατιώτας, ἐπειδὴν ἔλθωσι παρ' ἐμέ, ἐμοὶ μελήσει περὶ τροφῆς αὐτοῖς. ἃ δ' ἔχομεν ἡμεῖς, ὀρᾶς μὲν αὐτός, κρύπτε δὲ τούτων μηδέν· ὃ τι δὲ τούτων ἐγὼ πέμπων εἰς Πέρσας καλῶς καὶ νομίμως ποιοίην ἂν, τὰ μὲν πρὸς τοὺς θεοὺς τὸν πατέρα ἐρώτα, τὰ δὲ πρὸς τὸ κοινὸν τὰς ἀρχάς· πεμπάντων δὲ καὶ ὀπτῆρας ὧν πράττομεν καὶ φραστῆρας ὧν ἐρωτῶμεν. καὶ σὺ μὲν, ἔφη, συσκευάζου καὶ τὸν λόχον προπομπὸν ἄγε.

§ 18-19. Ἐκ τούτου δὲ καὶ τοὺς Μήδους ἐκάλει, καὶ ἅμα ὁ παρὰ τοῦ Κυαξάρου ἄγγελος παρίσταται, καὶ ἐν πᾶσι τὴν τε πρὸς Κῦρον ὀργὴν καὶ τὰς πρὸς Μήδους ἀπειλὰς αὐτοῦ ἔλεγε· καὶ τέλος εἶπεν, ὅτι ἀπιέναι Μήδους κελεύει, καὶ εἰ Κῦρος μένειν βούλεται· οἱ μὲν οὖν

Μῆδοι ἀκούσαντες τοῦ ἀγγέλου ἐσίγησαν, ἀποροῦντες μὲν, πῶς χρὴ καλοῦντος ἀπειθεῖν, φοβούμενοι δέ, πῶς χρὴ ἀπειλοῦντι ὑπακοῦσαι, ἄλλως τε καὶ εἰδότες τὴν ὀμότητα αὐτοῦ.

§ 20. Ὁ δὲ Κῦρος εἶπεν. Ἄλλ' ἐγώ, ὦ ἄγγελέ τε καὶ Μῆδοι, οὐδέν, ἔφη, θαυμάζω, εἰ Κυαξάρης, πολλοὺς μὲν πολεμίους τότε ἰδὼν, ἡμᾶς δὲ οὐκ εἰδὼς ὅ τι πράττομεν, ὀκνεῖ περὶ τε ἡμῶν καὶ περὶ αὐτοῦ· ἐπειδὴν δὲ αἴσθηται πολλοὺς μὲν τῶν πολεμίων ἀπολωλότας, πάντας δὲ ἀπεληλαμένους, πρῶτον μὲν παύσεται φοβούμενος, ἔπειτα γνώσεται ὅτι οὐ νῦν ἔρημος γίνεταί, ἥνικα οἱ φίλοι αὐτοῦ τοὺς ἐκείνου ἐχθροὺς ἀπολλύουσιν.

§ 21. Ἄλλὰ μὴν μέμψεός γε πῶς ἐσμεν ἄξιοι, εὔ τε ποιοῦντες ἐκεῖνον καὶ οὐδὲ ταῦτα αὐτοματίσαντες; ἀλλ' ἐγὼ μὲν ἐκεῖνον ἔπεισα ἑᾶσαι με λαβόντα ὑμᾶς ἐξελθεῖν· ὑμεῖς δὲ οὐχ ὡς ἐπιθυμοῦντες τῆς ἐξόδου ἠρωτήσατε, εἰ ἐξιίτε καὶ νῦν δεῦρο ἦκετε, ἀλλ' ὑπ' ἐκείνου κελευσθέντες ἐξιέναι, ὅτφ ὑμῶν μὴ ἀχθομένφ εἴη. καὶ ἡ ὀργὴ οὖν αὕτη, σάφ' οἶδα, ὑπό τε τῶν ἀγαθῶν πεπανθήσεται καὶ σὺν τῷ φόβφ λήγοντι ἄπεισι.

§ 22. Νῦν μὲν οὖν, ἔφη, σύ τε, ὦ ἄγγελε, ἀνάπαυσαι, ἐπεὶ καὶ πεπόνηκας, ἡμεῖς τε, ὦ Πέρσαι, ἐπεὶ προσδεχόμεθα πολεμίους ἤτοι μαχουμένους γε ἢ πεισομένους παρέσεσθαι, ταχθῶμεν ὡς κάλλιστα· οὕτω γὰρ ὀρωμένους εἰκὸς πλέον προανύτειν ὧν χρῆζομεν. σὺ δ', ἔφη, ὁ τῶν Ὑρκανίων ἄρχων, ὑπόμεινον προστάξας τοῖς ἡγεμόσι τῶν σῶν στρατιωτῶν ἐξοπλίζειν αὐτούς.

§ 23-25. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ποιήσας ὁ Ὑρκάνιος προσῆλθε, λέγει ὁ Κῦρος. Ἐγὼ δέ, ἔφη, ὦ Ὑρκάνιε, ἦδομαι αἰσθανόμενος, ὅτι οὐ μόνον φιλίαν ἐπιδεικνύμενος

πάρει, ἀλλὰ καὶ σύνεσιν φαίνει μοι ἔχειν· καὶ νῦν ὅτι συμφέρει ἡμῖν ταῦτά δῆλον· ἐμοί τε γὰρ πολέμιοι Ἀσσύριοι σοί τε νῦν ἐχθιόνες εἰσιν ἢ ἐμοί· οὕτως οὖν ἡμῖν ἀμφοτέροις βουλευτέον, ὅπως τῶν μὲν νῦν παρόντων μηδεὶς ἀποστατήσῃ ἡμῖν συμμάχων. ἄλλους δέ, ἐὰν δυνώμεθα, προσληψόμεθα. τοῦ δὲ Μῆδου ἤκουες ἀποκαλοῦντος τοὺς ἰππέας· εἰ δ' οὗτοι ἀπίασιν, ἡμεῖς μόνοι οἱ πεξοὶ μενοῦμεν· οὕτως οὖν δεῖ ποιεῖν ἐμὲ καὶ σέ, ὅπως ὁ ἀποκαλῶν οὗτος καὶ αὐτὸς μένειν παρ' ἡμῖν βουλήσεται. σὺ μὲν οὖν εὐρῶν σκηνηὴν δὸς αὐτῷ ὅπου κάλλιστα διαῖξει πάντα τὰ δέοντα ἔχων· ἐγὼ δ' αὖ πειράσομαι αὐτῷ ἔργον τι προστάξαι, ὅπερ αὐτὸς ἥδιον πράξει ἢ ἄπεισι· καὶ διαλέγου δὲ αὐτῷ ὅπόσα ἐλπίς γενέσθαι ἀγαθὰ πᾶσι τοῖς φίλοις, ἦν ταῦτ' εὖ γένηται· ποιήσας μέντοι αὐτὰ ἤκε πάλιν παρ' ἐμέ.

§ 26. Ὁ μὲν δὴ Ὑρκάνιος τὸν Μῆδον ὄχετο ἄγων ἐπὶ σκηνηὴν· ὁ δ' εἰς Πέρσας ἰὼν παρῆν συνεσκευασμένος· ὁ δὲ Κῦρος αὐτῷ ἐπέστελλε πρὸς μὲν Πέρσας λέγειν ἅ καὶ πρόσθεν ἐν τῷ λόγῳ δεδήλωται, Κυαξάρῃ δὲ ἀποδοῦναι τὰ γράμματα. ἀναγνῶναι δέ σοι καὶ τὰ ἐπιστελλόμενα, ἔφη, βούλομαι, ἵνα εἰδῶς αὐτὰ ὁμολογῆς, ἐὰν τί σε πρὸς ταῦτα ἐρωτᾷ· ἐνῆν δὲ ἐν τῇ ἐπιστολῇ τάδε·

§ 27-28. Κῦρος Κυαξάρῃ χαίρειν. ἡμεῖς σε οὔτε ἔρημον κατελίπομεν· (οὐδεὶς γάρ, ὅταν ἐχθρῶν κρατῆ, τότε φίλων ἔρημος γίγνεται)· οὐδὲ μὴν ἀποχωροῦντές γέ σε οἰόμεθα ἐν κινδύνῳ καθιστάναι· ἀλλὰ ὅσῳ πλέον ἀπέχομεν, τοσοῦτῳ πλέονά σοι τὴν ἀσφάλειαν ποιεῖν νομίζομεν· οὐ γὰρ οἱ ἐγγύτατα τῶν φίλων καθήμενοι μάλιστα τοῖς φίλοις τὴν ἀσφάλειαν παρέχουσιν, ἀλλ' οἱ τοὺς ἐχθροὺς μήκιστον ἀπελαύνοντες μᾶλλον τοὺς φίλους ἐν ἀκινδύνῳ καθιστᾶσι.

§ 29-31. Σκέψαι δὲ οἶφ' ὄντι μοι περὶ σὲ οἶος ὢν περὶ ἐμὲ ἔπειτά μοι μέμφει. ἐγὼ μὲν γέ σοι ἤγαγον συμμάχους, οὐχ ὄσους σὺ ἔπεισας, ἀλλ' ὀπόσους ἐγὼ πλείστους ἐδυνάμην· σὺ δέ μοι ἔδωκας μὲν ἐν τῇ φιλίᾳ ὄντι ὄσους πείσαι δυνασθεῖν· νῦν δ' ἐν τῇ πολεμίᾳ ὄντος οὐ τὸν θέλοντα, ἀλλὰ πάντα ἀποκαλεῖς. τοιγαροῦν τότε μὲν ὄμην ἀμφοτέροις ὑμῖν χάριν ὀφείλειν· νῦν δὲ σὺ μ' ἀναγκάζεις σοῦ μὲν ἐπιλαθέσθαι, τοῖς δὲ ἀκολουθήσασι πειρᾶσθαι πᾶσαν τὴν χάριν ἀποδιδόναι. οὐ μέντοι ἔγωγε σοὶ ὁμοιος δύναμαι γενέσθαι, ἀλλὰ καὶ νῦν πέμπων ἐπὶ στρατεύμα εἰς Πέρσας ἐπιστέλλω, ὀπόσοι ἂν ἴωσιν ὡς ἐμέ, ἦν τι σὺ αὐτῶν δέη πρὶν ἡμᾶς ἐλθεῖν, σοὶ ὑπάρχειν, οὐχ ὅπως ἂν ἐθέλωσιν, ἀλλ' ὅπως ἂν σὺ βούλη χρῆσθαι αὐτοῖς.

§ 32 33. Συμβουλεύω δέ σοι καίπερ νεώτερος ὢν μὴ ἀφαιρεῖσθαι, ἂν δῶς, ἵνα μὴ σοι ἀντὶ χαρίτων ἔχθραι ὀφείλωνται, μηδ' ὄντινα βούλει πρὸς σε ταχὺ ἐλθεῖν, ἀπειλοῦντα μεταπέμπεσθαι, μηδὲ φάσκοντα ἔρημον εἶναι ἅμα πολλοῖς ἀπειλεῖν, ἵνα μὴ διδάσκησιν αὐτοὺς σοῦ μὴ φροντίζειν. ἡμεῖς δὲ πειρασόμεθα παρῆναι, ὅταν τάχιστα διαπραξώμεθα ἅ σοί τ' ἂν καὶ ἡμῖν νομίζομεν πραχθέντα κοινὰ γενέσθαι ἀγαθὰ. ἔρρωσο.

§ 34. Ταύτην αὐτῷ ἀπόδος καὶ ὅ τι ἂν σε τούτων ἐρωτᾷ, ἧ γέγραπται σύμφαθι. καὶ γὰρ ἐγὼ ἐπιστέλλω σοι περὶ Περσῶν ἧπερ γέγραπται. τούτῳ μὲν οὕτως εἶπε, καὶ δοὺς τὴν ἐπιστολὴν ἀπέπεμπε, προσεντειλάμενος οὕτω σπεύδειν, ὥσπερ οἶδεν ὅτι ξυμφέρει ταχὺ παρῆναι.

§ 35-36. Ἐκ τούτου δὲ ἐώρα μὲν ἐξωπλισμένους ἤδη πάντας καὶ τοὺς Μήδους καὶ τοὺς Ὑρκανίους καὶ τοὺς ἀμφὶ Τιγράνην· καὶ οἱ Πέρσαι δὲ ἐξωπλισμένοι

ἦσαν· ἤδη δέ τινες τῶν προσχώρων καὶ ἵππους ἀπῆγον καὶ ὄπλα ἀπέφερον. ὁ δὲ τὰ μὲν παλτὰ ὄπουπερ τοὺς πρόσθεν καταβάλλειν ἐκέλευσε, καὶ ἔκαον οἷς τοῦτο ἔργον ἦν ὀπόσων μὴ αὐτοὶ ἐδέοντο· τοὺς δ' ἵππους ἐκέλευσε φυλάττειν μένοντας τοὺς ἀγαγόντας, ἕως ἄν τι σημανθῇ αὐτοῖς.

ΒΙΒΛΙΟΝ VII

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄

Ὁ θάνατος τῆς Πανθείας.

(§ 1-16)

§ 1-2. Καὶ τότε μὲν οὕτως ἐκοιμήθησαν. τῇ δ' ὑστεραία καλέσας ὁ Κῦρος τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἡγεμόνας τοῦ στρατεύματος, τοὺς μὲν αὐτῶν ἔταξε τοὺς θησαυροὺς παραλαμβάνειν, τοὺς δ' ἐκέλευσεν, ὅποσα παραδοίη Κροῖσος χρήματα, πρῶτον μὲν τοῖς θεοῖς ἐξελεῖν ὅποια ἂν οἱ μάγοι ἐξηγῶνται, ἔπειτα τὰλλα χρήματα παραδεχομένους ἐν ζυγάστροις στήσαντας ἐφ' ἀμαξῶν ἐπισκευάσαι καὶ διαλαχόντας τὰς ἀμάξας κομίζειν ὅποιπερ ἂν αὐτοὶ πορεύωνται, ἵνα, ὅπη καιρὸς εἴη, διαλαμβάνοιεν ἕκαστοι τὰ ἄξια. οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἐποίουν.

§ 3-5. Ὁ δὲ Κῦρος καλέσας τινὰς τῶν παρόντων ὑπηρετῶν, Εἴπατέ μοι, ἔφη, ἑώρακέ τις ὑμῶν Ἀβραδάταν; θαυμάζω γάρ, ἔφη, ὅτι πρόσθεν θαμιζῶν ἐφ' ἡμᾶς νῦν οὐδαμοῦ φαίνεται. τῶν οὖν ὑπηρετῶν τις ἀπεκρίνατο, ὅτι Ὡδέσποτα, οὐ ζῆ, ἀλλ' ἐν τῇ μάχῃ ἀπέθανεν ἐμβαλὼν τὸ ἄρμα εἰς τοὺς Αἰγυπτίους. οἱ δ' ἄλλοι πλὴν τῶν ἐταίρων αὐτοῦ ἐξέκλιναν, ὥς φασιν, ἐπεὶ τὸ στίφος εἶδον τὸ τῶν Αἰγυπτίων. καὶ νῦν γε, ἔφη, λέγεται αὐτοῦ ἡ γυνὴ ἀνελομένη τὸν νεκρὸν καὶ ἐνθεμένη εἰς τὴν ἀρμάμαξαν, ἐν ἧπερ αὐτὴ ὄχεϊτο, προσκεκομικέναι αὐτὸν ἐνθάδε ποι, πρὸς τὸν Πακτωλὸν ποταμόν.

θεια, οὐκουν τόν γε πλείστου ἄξιον· σὺ γὰρ ἔμοιγε, ἦν καὶ τοῖς ἄλλοις φανῆς οἰόσπερ ἐμοὶ δοκεῖς εἶναι, μέγιστος κόσμος ἔση· ταῦτα δὲ λέγουσα ἅμα ἐνέδυε τὰ ὄπλα, καὶ λανθάνειν μὲν ἐπειράτο, ἐλείβετο δὲ αὐτῇ τὰ δάκρυα κατὰ τῶν παρειῶν.

§ 4. Ἐπει δὲ καὶ πρόσθεν ὧν ἀξιοθέατος ὁ Ἄβραδάτας ὀπλίσθη τοῖς ὄπλοις τούτοις, ἐφάνη μὲν κάλλιστος καὶ ἐλευθεριώτατος, ἅτε καὶ τῆς φύσεως ὑπαρχούσης λαβὼν δὲ παρὰ τοῦ ὑψηλιόχου τὰς ἠνίας παρεσκευάζετο ὡς ἀναβησόμενος ἤδη ἐπὶ τὸ ἄρμα. ἐν δὲ τούτῳ ἡ Πάνθεια ἀποχωρῆσαι κελεύσασα τοὺς παρόντας πάντας ἔλεξεν·

§ 5-8. Ἄλλ' ὅτι μὲν, ὦ Ἄβραδάτα, εἴ τις καὶ ἄλλη πώποτε γυνὴ τὸν ἐσαυτῆς ἄνδρα μεῖζον τῆς ἑαυτῆς ψυχῆς ἐτίμησεν, οἶμαί σε γινώσκειν, ὅτι καὶ ἐγὼ μία τούτων εἰμί. τί οὖν ἐμὲ δεῖ καθ' ἐν ἕκαστον λέγειν; τὰ γὰρ ἔργα οἶμαί σοι πιθανώτερα παρεσχῆσθαι τῶν νῦν λεχθέντων λόγων· ὁμως δὲ οὕτως ἔχουσα πρὸς σέ, ὥσπερ σὺ οἶσθα, ἐπομνύω σοι τὴν ἐμὴν καὶ σὴν φιλίαν, ἧ μὴν ἐγὼ βούλεσθαι ἂν μετὰ σοῦ ἄνδρὸς ἀγαθοῦ γενομένου κοινῇ γῆν ἐπιέσασθαι μᾶλλον ἢ ζῆν μετ' αἰσχυνομένου αἰσχυνομένη· οὕτως ἐγὼ καὶ σὲ τῶν καλλίστων καὶ ἐμαυτὴν ἠξίωκα. καὶ Κύρῳ δὲ μεγάλην τινὰ δοκῶ ἡμᾶς χάριν ὀφείλειν, ὅτι με αἰχμάλωτον γενομένην καὶ ἐξαιρεθεῖσαν ἑαυτῷ διεφύλαξε σοὶ ὥσπερ ἀδελφοῦ γυναῖκα λαβών. πρὸς δὲ καὶ ὅτε Ἄράσπας ἀπέστη αὐτοῦ ὁ ἐμὲ φυλάττων, ὑπεσχόμην αὐτῷ, εἴ με ἑάσειε πρὸς σὲ πέμψαι, ἤξειν αὐτῷ σε πολὺ Ἄράσπα ἄνδρα καὶ πιστότερον καὶ ἀμείνονα.

§ 9. Ἡ μὲν ταῦτα εἶπεν· ὁ δὲ Ἄβραδάτας ἀγασθεὶς τοῖς λόγοις καὶ θιγὼν αὐτῆς τῆς κεφαλῆς· ἀναβλέ-

ψας εἰς τὸν οὐρανὸν ἐπηύξατο· Ἄλλ', ὦ Ζεῦ μέγιστε, δός μοι φανῆναι ἀξίῳ μὲν Πανθείας ἀνδρὶ, ἀξίῳ δὲ καὶ Κύρου φίλῳ τοῦ ἡμᾶς τιμήσαντος. ταῦτ' εἰπὼν κατὰ τὰς θύρας τοῦ ἀρματείου δίφρου ἀνέβαινεν ἐπὶ τὸ ἄρμα.

§ 10. Ἐπεὶ δὲ ἀναβάντος αὐτοῦ κατέκλεισε τὸν δίφρον ὁ ὑψηλὸς, οὐκ ἔχουσα ἢ Πάνθεια, πῶς ἂν ἔτι ἄλλως ἀσπάσαιτο αὐτόν, κατεφίλησε τὸν δίφρον· καὶ τῷ μὲν προῆει ἤδη τὸ ἄρμα, ἢ δὲ λαθοῦσα αὐτὸν συνεφείπετο. ἕως ἐπιστραφεὶς καὶ ἰδὼν αὐτὴν Ἄβραδάτας εἶπε· Θάρρει, Πάνθεια, καὶ χαῖρε καὶ ἄπιθι ἤδη.

§ 11 Ἐκ τούτου δὴ αἱ θεράπαινοι λαβοῦσαι ἀπῆγον αὐτὴν εἰς τὴν ἀρμάμαξαν καὶ κατακλίνας κατεκάλυψαν τῇ σκηνῇ. οἱ δὲ ἄνθρωποι, καλοῦ ὄντος τοῦ θεάματος τοῦ Ἄβραδάτου καὶ τοῦ ἄρματος, οὐ πρόσθεν ἐδύναντο θεάσασθαι αὐτὸν πρὶν ἢ Πάνθεια ἀπῆλθεν.

§ 12-13. Ὡς δ' ἐκεκαλλιερέηκει μὲν ὁ Κῦρος, ἢ δὲ στρατιὰ πορευέτακτο αὐτῷ ὥσπερ παρήγγειλε, κατέχων σκοπὰς ἄλλας πρὸ ἄλλων συνεκάλεσε τοὺς ἡγεμόνας καὶ ἔλεξε τάδε· Ἄνδρες φίλοι καὶ σύμμαχοι, τὰ μὲν ἱερὰ οἱ θεοὶ ἡμῖν φαίνουσιν οἷάπερ ὅτε τὴν πρόσθεν νίκην ἔδοσαν· ὑμᾶς δ' ἐγὼ βούλομαι ἀναμνησαὶ ὦν μοι δοκεῖτε μεμνημένοι πολὺ ἂν εὐθυμότεροι εἰς τὸν ἀγῶνα ἰέναι.

§ 14-15. Ἦσκήκατε μὲν γὰρ τὰ εἰς τὸν πόλεμον πολὺ μᾶλλον τῶν πολεμίων, συντέθραφθε δὲ καὶ συντέταχθε ἐν τῷ αὐτῷ πολὺ πλείω ἤδη χρόνον ἢ οἱ πολέμιοι καὶ συννενικήκατε μετ' ἀλλήλων· τῶν δὲ πολεμίων οἱ πολλοὶ μὲν συνήττηνται μεθ' αὐτῶν, οἱ δὲ ἀμάχητοι ἑκατέρων οἱ μὲν τῶν πολεμίων ἴσασιν, ὅτι προδότας τοὺς παραστάτας ἔχουσιν, ὑμεῖς δὲ οἱ μεθ' ἡμῶν ἴστε,

ὅτι μετὰ θελόντων τοῖς συμμάχοις ἀρῆγειν μάχεσθε. εἰκὸς δὲ τοὺς μὲν πιστεύοντας ἀλλήλοις ὁμονόως μάχεσθαι μένοντας, τοὺς δὲ ἀπιστοῦντας ἀναγκαῖον βουλεύεσθαι, πῶς ἂν ἕκαστοι τάχιστα ἐκποδῶν γένοιντο.

§ 16-18. Ἴωμεν δὴ, ὦ ἄνδρες, ἐπὶ τοὺς πολεμίους, ἄρματα μὲν ἔχοντες ὀπλισμένα πρὸς ἄοπλα τὰ τῶν πολεμίων, ὡς δ' αὐτως καὶ ἰππέας καὶ ἵππους ὀπλισμένους πρὸς ἀόπλους, ὡς ἐκ χειρὸς μάχεσθαι. πεξοῖς δὲ τοῖς μὲν ἄλλοις οἷς καὶ πρόσθεν μαχεῖσθε, Αἰγύπτιοι δὲ ὁμοίως μὲν ὀπλισμένοι εἰσίν, ὁμοίως δὲ τεταγμένοι· τὰς τε γὰρ ἀσπίδας μείζους ἔχουσιν ἢ ὡς ποιεῖν τι καὶ ὄρᾶν, τεταγμένοι τε εἰς ἑκατὸν δῆλον ὅτι κωλύσουσιν ἀλλήλους μάχεσθαι πλὴν πάνυ ὀλίγων. εἰ δὲ ὠθοῦντες ἐξώσειν πιστεύουσιν, ἵπποις αὐτοὺς πρῶτον δεήσει ἀντέχειν καὶ σιδήρῳ ὑφ' ἵππων ἰσχυριζομένῳ· ἦν δέ τις αὐτῶν καὶ ὑπομείνη, πῶς ἄμα δυνήσεται ἵππομαχεῖν τε καὶ φαλαγγομαχεῖν καὶ πυργομαχεῖν; καὶ γὰρ οἱ ἀπὸ τῶν πύργων ἡμῖν μὲν ἐπαρήξουσι, τοὺς δὲ πολεμίους παίοντες ἀμηχανεῖν ἀντὶ τοῦ μάχεσθαι ποιήσουσιν.

§ 19-20. Εἰ δέ τις εἶτι ἐνδεῖσθαι δοκεῖτε, πρὸς ἐμὲ λέγετε· σὺν γὰρ θεοῖς οὐδενὸς ἀπορήσομεν· καὶ εἰ μὲν τις εἰπεῖν τι βούλεται, λεξάτω· εἰ δὲ μὴ, ἐλθόντες πρὸς τὰ ἱερὰ καὶ προσευξάμενοι οἷς ἐθύσαμεν θεοῖς ἴτε ἐπὶ τὰς τάξεις· καὶ ἕκαστος ὑμῶν ὑπομιμνησκέτω τοὺς μεθ' αὐτοῦ ἅπερ ἐγὼ ὑμᾶς, καὶ ἐπιδεικνύτω τις τοῖς ἀρχομένοις ἑαυτὸν ἄξιον ἀρχῆς, ἄφοβον δεικνύς καὶ σχῆμα καὶ πρόσωπον καὶ λόγους.

ΒΙΒΛΙΟΝ VI

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄

Αί πρὸ τῆς μάχης παρασκευαί. Ἀποχαιρετισμὸς
τῆς Πανθείας καὶ τοῦ Ἀβραδάτου. Συστάσεις
τοῦ Κύρου πρὸς τοὺς ἡγεμόνας
τοῦ στρατοῦ.

(§ 1-20)

§ 1. Τῇ δ' ὑστεραία πρὸ Κῦρος μὲν ἐθύετο, ὁ δ' ἄλλος στρατὸς ἀριστήσας καὶ σπονδὰς ποιησάμενος ἐξωπλίζετο πολλοῖς μὲν καὶ καλοῖς χιτῶσι, πολλοῖς δὲ καὶ καλοῖς θώραξι καὶ κράνεσιν· ὥπλιζον δὲ καὶ ἵππους προμετωπιδίοις καὶ προστερνιδίοις· καὶ τοὺς μὲν μονίππους παραμηριδίοις, τοὺς δ' ὑπὸ τοῖς ἄρμασιν ὄντας παραπλευριδίοις· ὥστε ἤστραπτε μὲν χαλκῶ, ἦνθει δὲ φοινικίσι πᾶσα ἡ στρατιά.

§ 2. Καὶ τῷ Ἀβραδάτῃ δὲ τὸ τετράρρυμον ἄρμα καὶ ἵππων ὀκτὼ παγκάλως ἐκεκόσμητο· ἐπεὶ δ' ἔμελλε τὸν λινοῦν θώρακα, ὃς ἐπιχώριος ἦν αὐτοῖς, ἐνδύεσθαι, προσφέρει αὐτῷ ἡ Πάνθεια χρυσοῦν καὶ χρυσοῦν κράνος καὶ περιβραχιόνια καὶ ψέλια πλατέα περὶ τοὺς καρπούς τῶν χειρῶν καὶ χιτῶνα πορφυροῦν ποδήρη στολιδωτὸν τὰ κάτω καὶ λόφον ὑακινθινοβαφῆ· ταῦτα δ' ἐποίησατο λάθρα τοῦ ἀνδρὸς ἐκμετροησαμένη τὰ ἐκείνου ὄπλα.

§ 3. Ὁ δὲ ἰδὼν ἐθαύμασέ τε καὶ ἐπήρετο τὴν Πάνθειαν· Σὺ δήπου, ὦ γύναι, συγκόψασα τὸν σαυτῆς κόσμον τὰ ὄπλα μοι ἐποίησω; Μά Δί', ἔφη ἡ Πάν-

καὶ τοὺς μὲν θεράποντας αὐτοῦ ὀρύττειν φασὶν ἐπὶ λόφου τινὸς θήκην τῷ τελευτήσαντι· τὴν δὲ γυναῖκα λέγουσιν ὡς κάθηται χαμαὶ κεκοσμηκυῖα οἷς εἶχε τὸν ἄνδρα, τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἔχουσα ἐπὶ τοῖς γόνασι.

§ 6-7. Ταῦτα ἀκούσας ὁ Κῦρος ἐπαίσατο ἄρα τὸν μηρὸν καὶ εὐθύς ἀναπηδήσας ἐπὶ τὸν ἵππον λαβὼν χιλίους ἰπέας ἤλαυνεν ἐπὶ τὸ πάθος. Γαδάταν δὲ καὶ Γωβρύαν ἐκέλευσεν ὅτι δύναιτο λαβόντας καλὸν κόσμημα ἀνδρὶ φίλῳ καὶ ἀγαθῷ τετελευτηκότι μεταδιώκειν· καὶ ὅστις εἶχε τὰς ἐπομένας ἀγέλας, καὶ βοῦς καὶ ἵππους εἶπε τούτῳ καὶ ἅμα πρόβατα πολλὰ ἐλαύνειν ὅπῃ ἂν αὐτὸν πυνθάνηται ὄντα, ὡς ἐπισημασίῃ τῷ Ἀβραδάτα.

§ 8-10. Ἐπεὶ δὲ εἶδε τὴν γυναῖκα χαμαὶ καθημένην καὶ τὸν νεκρὸν κείμενον, ἐδάκρυσέ τε ἐπὶ τῷ πάθει καὶ εἶπε· Φεῦ, ὦ ἀγαθὴ καὶ πιστὴ ψυχὴ, οἴχη δὴ ἀπολιπὼν ἡμᾶς; καὶ ἅμα ἐδεξιούτο αὐτόν, καὶ ἡ χεὶρ τοῦ νεκροῦ ἐπηκολούθησεν· ἀπεκέκοπτο γὰρ κοπίδι ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων. ὁ δὲ ἰδὼν πολὺ ἔτι μᾶλλον ἠλγησε· καὶ ἡ γυνὴ δὲ ἀνωδύρατο καὶ δεξαμένη δὴ παρὰ τοῦ Κύρου ἐφίλησέ τε τὴν χεῖρα καὶ πάλιν ὡς οἶόν τ' ἦν προσήρμωσε, καὶ εἶπε· Καὶ τᾶλλα τοί, ὦ Κῦρε, οὕτως ἔχει· ἀλλὰ τί δεῖ σε ὄρᾶν; καὶ ταῦτα, ἔφη, οἶδ' ὅτι δι' ἐμὲ οὐχ ἦκιστα ἔπαθεν, ἴσως δὲ καὶ διὰ σέ, ὦ Κῦρε, οὐδὲν ἦττον· ἐγὼ τε γὰρ ἡ μῶρα πολλὰ διεκελευόμην αὐτῷ οὕτω ποιεῖν, ὅπως σοι φίλος ἄξιος λόγου φανείη, αὐτὸς τε οἶδ' ὅτι οὕτως οὐ τοῦτο ἐνενόει, ὅτι πείσοιτο, ἀλλὰ, τί ἂν ποιήσας σοι χαρίσαιτο. καὶ γὰρ οὖν, ἔφη, αὐτὸς μὲν ἀμέμπτως τετελεύτησεν, ἐγὼ δ' ἡ παρακελευομένη ζῶσα παρακάθημαι.

§ 11. Καὶ ὁ Κῦρος χρόνον μὲν τινα σιωπῆ κατε-

δάκρυσεν, ἔπειτα δὲ ἐφθέγγαστο· Ἄλλ' οὗτος μὲν δῆ, ὦ γύναι, ἔχει τὸ κάλλιστον τέλος· νικῶν γὰρ τετελεύτησε· σὺ δὲ λαβοῦσα τοῖσδε ἐπικόσμει αὐτὸν τοῖς παρ' ἐμοῦ· παρῆν δὲ ὁ Γωβρύας καὶ ὁ Γαδάτας πολὺν καὶ καλὸν κόσμον φέροντες. ἔπειτα δ', ἔφη, ἴσθι ὅτι οὐδὲ τὰ ἄλλα ἄτιμος ἔσται, ἀλλὰ καὶ τὸ μνημα πολλοὶ χάσουσιν ἀξίως ἡμῶν καὶ ἐπισφαγήσεται αὐτῷ ὅσα εἰκὸς ἀνδρὶ ἀγαθῷ.

§ 12. Καὶ σὺ δέ, ἔφη, οὐκ ἔρημος ἔση, ἀλλ' ἐγώ σε καὶ σωφροσύνης ἕνεκα καὶ πάσης ἀρετῆς καὶ τᾶλλα τιμήσω καὶ συστήσω ὅστις ἀποκομιεῖ σε ὅποι ἂν αὐτὴ ἐθέλῃς· μόνον, ἔφη, δήλωσον πρὸς ἐμέ, πρὸς ὄντινα χρήξεις κομισθῆναι. καὶ ἡ Πάνθεια εἶπεν· Ἄλλὰ θάρρει, ἔφη, ὦ Κῦρε· οὐ μὴ σε κρύψω, πρὸς ὄντινα βούλομαι ἀφικέσθαι.

§ 13-14 Ὁ μὲν δὲ ταῦτ' εἰπὼν ἀπήει, κατοικτείρων τὴν τε γυναῖκα, οἴου ἀνδρὸς στέροιο, καὶ τὸν ἄνδρα, οἴαν γυναῖκα καταλιπὼν οὐκέτ' ὄψοιο. ἡ δὲ γυνὴ τοὺς μὲν θεράποντας ἐκέλευσεν ἀποστῆναι, ἕως ἄν, ἔφη, τόνδ' ἐγὼ ὀδύρωμαι ὡς βούλομαι· τῇ δὲ τροφῷ εἶπε παραμένειν, καὶ ἐπέταξεν αὐτῇ, ἐπειδὴν ἀποθάνῃ, περικαλύψαι αὐτὴν τε καὶ τὸν ἄνδρα ἐν ἐνὶ ἱματίῳ· ἡ δὲ τροφὸς πολλὰ ἱκετεύουσα μὴ ποιεῖν τοῦτο, ἐπεὶ οὐδὲν ἦνυτε καὶ χαλεπαίνουσαν ἑώρα, ἐκάθητο κλαίουσα. ἡ δὲ ἀκινάκην πάλαι παρασκευασαμένη σφάττει ἑαυτὴν καὶ ἐπιθεῖσα ἐπὶ τὰ στέρνα τοῦ ἀνδρὸς τὴν ἑαυτῆς κεφαλὴν ἀπέθνησκεν. ἡ δὲ τροφὸς ἀνωλοφύρατό τε καὶ περιεκάλυπτεν ἄμφω ὥσπερ ἡ Πάνθεια ἐπέστειλεν.

§ 15-16. Ὁ δὲ Κῦρος ὡς ἦσθετο τὸ ἔργον τῆς γυναικός, ἐκπλαγεὶς ἴεται, εἴ τι δύναίτο βοηθῆσαι. οἱ δὲ θεράποντες ἰδόντες τὸ γεγενημένον, τρεῖς ὄντες σπα-

σάμενοι κάκεινοι τοὺς ἀκινάκας ἀποσφάττονται οὐ̄περ
ἔταξεν αὐτοὺς ἐστηκότες. ὁ δὲ Κῦρος ὡς ἐπλησίασε τῷ
πάθει, ἀγασθεῖς τε τὴν γυναῖκα καὶ κατολοφυράμενος
ἀπήει· καὶ τούτων μὲν ἦ εἰκὸς ἐπεμελήθη, ὡς τύχοιεν
πάντων τῶν καλῶν, καὶ τὸ μνημα ὑπερμέγεθες ἐχώσθη,
ὥς φασιν.

BIBLION VIII

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄

Ἐπάνοδος τοῦ Κύρου εἰς τὴν Περσίαν.

(§ 17-28)

§ 17-19. Ἐπεὶ δὲ πορευόμενοι γίνονται κατὰ τὴν Μηδικήν, τρέπεται ὁ Κῦρος πρὸς Κυαξάρην. ἐπεὶ δὲ ἠσπάσαντο ἀλλήλους, πρῶτον μὲν δὴ ὁ Κῦρος εἶπε τῷ Κυαξάρῃ, ὅτι οἶκος αὐτῷ ἐξηρημένος εἶη ἐν Βαβυλῶνι καὶ ἀρχεῖα, ὅπως ἔχῃ, καὶ ὅταν ἐκεῖσε ἔλθῃ, εἰς οἰκεία κατὰγεσθαι· ἔπειτα δὲ καὶ ἄλλα δῶρα ἔδωκεν αὐτῷ πολλὰ καὶ καλά. ὁ δὲ Κυαξάρης ταῦτα μὲν ἐδέχεται, προσέπεμψε δὲ αὐτῷ τὴν θυγατέρα στέφανόν τε χρυσοῦν καὶ ψέλια φέρουσαν καὶ στρεπτόν καὶ στολὴν μηδικὴν ὡς δυνατὸν καλλίστην. καὶ ἡ μὲν δὴ παῖς ἐστεφάνου τὸν Κῦρον, ὁ δὲ Κυαξάρης εἶπε· Δίδωμι δέ σοι, ἔφη, ὦ Κῦρε, καὶ αὐτὴν ταύτην γυναῖκα, ἐμὴν οὖσαν θυγατέρα· ἐπιδίδωμι δὲ αὐτῇ ἐγὼ καὶ φερνὴν Μηδίαν τὴν πᾶσαν· οὐδὲ γὰρ ἔστι μοι ἄρρην παῖς γνήσιος.

§ 20. Ὁ μὲν οὕτως εἶπεν· ὁ δὲ Κῦρος ἀπεκρίνατο· Ἄλλ', ὦ Κυαξάρη, τό τε γένος ἐπαινῶ καὶ τὴν παῖδα καὶ τὰ δῶρα· βούλομαι δέ, ἔφη, σὺν τῇ τοῦ πατρὸς γνώμῃ καὶ τῇ τῆς μητρὸς ταῦτά σοι συναινέσαι. εἶπε μὲν οὖν οὕτως ὁ Κῦρος, ὅμως δὲ τῇ παιδί πάντα ἔδωρήσατο ὅποσα ᾤετο καὶ τῷ Κυαξάρῃ χαριεῖσθαι· ταῦτα δὲ ποιήσας εἰς Πέρσας ἐπορεύετο.

§ 21. Ἐπει δ' ἐπὶ τοῖς Περσῶν ὄριοις ἐγένετο πορευόμενος, τὸ μὲν ἄλλο στράτευμα αὐτοῦ κατέλιπεν, αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς φίλοις εἰς τὴν πόλιν ἐπορεύετο, ἱερεῖα μὲν ἄγων ὡς πᾶσι Πέρσαις ἱκανὰ θύειν τε καὶ ἐστιᾶσθαι· δῶρα δ' ἤγεν οἷα μὲν ἔπρεπε τῷ πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ καὶ τοῖς ἄλλοις φίλοις, οἷα δ' ἔπρεπεν ἀρχαῖς καὶ γεραιτέροις καὶ τοῖς ὁμοτίμοις πᾶσιν· ἔδωκε δὲ καὶ πᾶσι Πέρσαις καὶ Περσίσιν ὅσαπερ καὶ νῦν ἔτι δίδωσιν, ὅτανπερ ἀφίκηται βασιλεὺς εἰς Πέρσας.

§ 28. Ὡς δ' ἀπιὼν ἐγένετο ἐν Μήδοις, συνδόξαν τῷ πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ γυναῖκα ἄγεται τὴν Κυαξάρου θυγατέρα, ἧς ἔτι καὶ νῦν λόγος ὡς παγκάλου γενομένης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'

Αἰ μετὰ ταῦτα κατακτήσεις τοῦ Κύρου. Τὰ ὅρια τοῦ Περσικοῦ Κράτους ἐπὶ τῆς μοναρχίας αὐτοῦ.

(§ 1-23)

§ 1. Ἐπει δ' ἐν Βαβυλῶνι ἦν, ἐδόκει αὐτῷ σατραπίας ἤδη πέμπειν ἐπὶ τὰ κατεστραμμένα ἔθνη, καὶ ἔπεμπε.

§ 19 21. Ἐπεὶ δὲ περιῆλθεν ὁ ἐνιαυτός, συνήγειρε στρατιάν εἰς Βαβυλῶνα, καὶ λέγεται αὐτῷ γενέσθαι εἰς δώδεκα μὲν ἰππέων μυριάδας, εἰς δισχίλια δὲ ἄρματα δρεπανηφόρα, πεζῶν δὲ εἰς μυριάδας ἐξήκοντα. ἐπεὶ δὲ ταῦτα συνεσκευάστο αὐτῷ, ὥρμα δὴ ταύτην τὴν στρατείαν, ἐν ἣ λέγεται καταστρέφασθαι πάντα τὰ ἔθνη, ὅσα Συρίαν ἐκβάντι οἰκεῖ μέχρι Ἐρυθρᾶς θαλάττης. μετὰ δὲ ταῦτα ἢ εἰς Αἴγυπτον στρατεία λέγεται γενέσθαι καὶ καταστρέφασθαι Αἴγυπτον. καὶ ἐκ τούτου τὴν ἀρχὴν ὠριζεν αὐτῷ πρὸς ἕω μὲν ἢ Ἐρυθρὰ θάλαττα,

πρὸς ἄρκτον δὲ ὁ Εὐξείνιος πόντος, πρὸς ἑσπέραν δὲ Κύπρος καὶ Αἴγυπτος, πρὸς μεσημβρίαν δὲ Αἰθιοπία.

§ 23. Οὕτω δὲ διέκειντο πρὸς αὐτὸν οἱ ἄνθρωποι, ὡς πᾶν μὲν ἔθνος μειονεκτεῖν ἐδόκει, εἰ μὴ Κύρῳ πέμψειεν ὃ τι καλὸν αὐτοῖς ἐν τῇ χώρᾳ ἢ φύοιτο ἢ τρέφοιτο ἢ τεχνῶτο, πᾶσα δὲ πόλις ὡσαύτως, πᾶς δὲ ἰδιώτης πλούσιος ἂν ᾔετο γενέσθαι, εἴ τι Κύρῳ χαρίσαιτο· καὶ γὰρ ὁ Κῦρος λαμβάνων παρ' ἐκάστων ὧν ἀφθονίαν εἶχον οἱ διδόντες ἀντεδίδου ὧν σπανίζοντας αὐτοὺς αἰσθάνοιτο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'

Θάνατος τοῦ Κύρου.

(§ 1-27)

§ 1-2. Οὕτω δὲ τοῦ αἰῶνος προκεχωρηκότος μάλα δὴ πρεσβύτης ὧν ὁ Κῦρος ἀφικνεῖται εἰς Πέρσας τὸ ἑβδομον ἐπὶ τῆς αὐτοῦ ἀρχῆς, καὶ ὁ μὲν πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ πάλαι δῆ, ὥσπερ εἰκός, ἐτετελευτήκεσαν αὐτῷ. ὁ δὲ Κῦρος ἔθυσεν τὰ νομιζόμενα ἱερὰ καὶ τοῦ χοροῦ ἠγήσατο Πέρσαις κατὰ τὰ πάτρια καὶ τὰ δῶρα πᾶσι διέδωκεν, ὥσπερ εἰώθει. κοιμηθεὶς δ' ἐν τῷ βασιλείῳ ὄναρ εἶδε τοιόνδε· ἔδοξεν αὐτῷ προσελθὼν κρείττων τις ἢ κατὰ ἄνθρωπον εἰπεῖν· Συσχευάζου, ὦ Κῦρε· ἤδη γὰρ εἰς θεοὺς ἄπει. τοῦτο δὲ ἰδὼν τὸ ὄναρ ἠγέρεθη καὶ σχεδὸν ἐδόκει εἰδέναί ὅτι τοῦ βίου ἡ τελευτὴ παρεῖη.

§ 3. Εὐθύς οὖν λαβὼν ἱερεῖα ἔθυσεν Δί τε πατρῷῳ καὶ Ἥλιῳ καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς ἐπὶ τῶν ἄκρων, ὡς Πέρσαι θύουσιν, ὧδε ἐπευχόμενος· «Ζεῦ πατρῶε καὶ Ἥλιε καὶ πάντες θεοί, δέχεσθε τάδε καὶ τελεστήρια

πολλῶν καὶ καλῶν πράξεων καὶ χαριστήρια, ὅτι ἔσημή-
νατέ μοι καὶ ἐν ἱεροῖς καὶ ἐν οὐρανίοις σημείοις καὶ ἐν
οἴωνοις καὶ ἐν φήμαις ἅ τ' ἔχρην ποιεῖν καὶ ἅ οὐκ ἔχρην.
πολλὴ δ' ὑμῖν χάρις, ὅτι καὶ γὰρ ἐγίγνωσκον τὴν ὑμετέ-
ραν ἐπιμέλειαν καὶ οὐδεπώποτε ἐπὶ ταῖς εὐτυχίαις ὑπὲρ
ἄνθρωπον ἐφρόνησα. αἰτοῦμαι δ' ὑμᾶς δοῦναι καὶ νῦν
παισὶ μὲν καὶ γυναικὶ καὶ φίλοις καὶ πατριδί εὐδαιμο-
νίαν, ἐμοὶ δὲ οἰόνπερ αἰῶνα δεδώκατε, τοιαύτην καὶ τε-
λευτὴν δοῦναι».

§ 4. Ὁ μὲν δὴ τοιαῦτα ποιήσας καὶ οἴκαδε ἐλθὼν
ἔδοξεν ἀναπαύσασθαι καὶ κατεκλίνῃ. ἐπεὶ δὲ ὥρα ἦν,
οἱ τεταγμένοι προσιόντες λούσασθαι αὐτὸν ἐκέλευον.
ὁ δ' ἔλεγεν ὅτι ἡδέως ἀναπαύοιτο· οἱ δ' αὖ τεταγμέ-
νοι, ἐπεὶ ὥρα ἦν, δεῖπνον παρετίθεσαν· τῷ δὲ ἡ ψυχὴ
σῖτον μὲν οὐ προσίετο, διψῆν δ' ἐδόκει, καὶ ἔπιεν ἡδέως.

§ 5. Ὡς δὲ καὶ τῇ ὑστεραία συνέβαινεν αὐτῷ ταῦτα
καὶ τῇ τρίτῃ, ἐκάλεσε τοὺς παῖδας· οἱ δ' ἔτυχον συνη-
κολουθηκότες αὐτῷ καὶ ὄντες ἐν Πέρσαις· ἐκάλεσε δὲ
καὶ τοὺς φίλους καὶ τὰς Περσῶν ἀρχάς· παρόντων δὲ
πάντων ἤρχετο τοιοῦδε λόγου.

§ 6. «Παῖδες ἐμοὶ καὶ πάντες οἱ παρόντες φίλοι,
ἐμοὶ μὲν τοῦ βίου τὸ τέλος ἤδη πάρεστιν· ἐκ πολλῶν
τοῦτο σαφῶς γινώσκω· ὑμᾶς δὲ χρὴ, ὅταν τελευτήσω,
ὡς περὶ εὐδαιμόνος ἐμοῦ καὶ λέγειν καὶ ποιεῖν πάντα.
ἐγὼ γὰρ παῖς τε ὢν τὰ ἐν παισὶ νομιζόμενα καλὰ δοκῶ
κεκαρπῶσθαι, ἐπεὶ τε ἤβησα, τὰ ἐν νεανίσκοις, τέλειός
τε ἀνὴρ γενόμενος, τὰ ἐν ἀνδράσι. σὺν τῷ χρόνῳ τε
προϊόντι αἰεὶ συναυξανομένην ἐπιγιγνώσκειν ἐδόκουν καὶ
τὴν ἐμὴν δύναμιν, ὥστε καὶ τοῦμὸν γῆρας οὐδεπώποτε
ἠσθόμην τῆς ἐμῆς νεότητος ἀσθενέστερον γινόμενον,
καὶ οὐτ' ἐπιχειρήσας οὐτ' ἐπιθυμήσας οἶδα, ὅτου ἡτύχησα.

§ 7-8. Καὶ τοὺς μὲν φίλους ἐπεῖδον δι' ἑμοῦ εὐδαιμονας γενομένους, τοὺς δὲ πολεμίους ὑπ' ἑμοῦ δουλωθέντας· καὶ τὴν πατρίδα πρόσθεν ἰδιωτεύουσαν ἐν τῇ Ἀσίᾳ νῦν προτετιμημένην καταλείπω· ὧν τ' ἕκτησάμην οὐδὲν οἶδα ὅ τι οὐ διεσώσάμην. καὶ τὸν μὲν παρελθόντα χρόνον ἔπραττον οὕτως, ὥσπερ ἠυχόμενη· φόβος δὲ μοι συμπαρομαρτῶν, μή τι ἐν τῷ ἐπιόντι χρόνῳ ἢ ἴδοιμι ἢ ἀκούσαιμι ἢ πάθοιμι χαλεπὸν, οὐκ εἶα τελέως με μέγα φρονεῖν οὐδ' εὐφραίνεσθαι ἐκπεπταμένως· νῦν δ', ἣν τελευτήσω, καταλείπω μὲν ὑμᾶς, ὧ παῖδες, ζῶντας, οὐσπερ ἔδοσάν μοι οἱ θεοὶ γενέσθαι, καταλείπω δὲ πατρίδα καὶ φίλους εὐδαιμονοῦντας· ὥστε πῶς οὐκ ἂν ἐγὼ δικαίως μακαριζόμενος τὸν αἰεὶ χρόνον μνήμης τυγχάνοιμι ;

§ 9. Δεῖ δὲ καὶ τὴν βασιλείαν σαφηνίσαντα καταλιπεῖν, ὡς ἂν μὴ ἀμφίλογος γενομένη πράγματα ὑμῖν παράσχη. ἐγὼ δὲ νῦν φιλῶ μὲν ἀμφοτέρους ὑμᾶς ὁμοίως, ὧ παῖδες· τὸ δὲ προβουλεύειν καὶ τὸ ἠγεῖσθαι ἐφ' ὅ τι ἂν καιρὸς δοκῆ εἶναι, τοῦτο προστάττω τῷ προτέρῳ γενομένῳ καὶ πλειόνων κατὰ τὸ εἶκος ἐμπείρω.

§ 10. Ἐπαιδεύθην δὲ καὶ αὐτὸς οὕτως ὑπὸ τῆσδε τῆς ἐμῆς τε καὶ ὑμετέρας πατρίδος, τοῖς πρεσβυτέροις οὐ μόνον ἀδελφοῖς ἀλλὰ καὶ πολίταις καὶ ὁδῶν καὶ θάκων καὶ λόγων ὑπέκειν, καὶ ὑμᾶς δέ, ὧ παῖδες, οὕτως ἐξ ἀρχῆς ἐπαίδευσεν, τοὺς μὲν γεραιτέρους προτιμᾶν, τῶν δὲ νεωτέρων προτετιμηθῆναι. ὡς οὖν παλαιὰ καὶ εἰθισμένα καὶ ἔννομα λέγοντος ἑμοῦ, οὕτως ἀποδέχεσθε.

§ 11-12. Καὶ σὺ μὲν, ὧ Καμβύση, τὴν βασιλείαν ἔχε, θεῶν τε διδόντων καὶ ἑμοῦ, ὅσον ἐν ἐμοί· σοί δ', ὧ Ταναοξάρη, σατράπην εἶναι δίδωμι Μήδων τε καὶ Ἀρ-

μενίων καὶ τρίτων Καδουσίων· ταῦτα δέ σοι διδούς νομίζω ἀρχὴν μὲν μείζω καὶ τὸ ὄνομα τῆς βασιλείας τῷ πρεσβυτέρῳ καταλιπεῖν, εὐδαιμονίαν δὲ σοὶ ἀλυποτέραν.

§ 13-14. Οἶσθα μὲν οὖν καὶ σύ, ὦ Καμβύση, ὅτι οὐ τόδε τὸ χρυσοῦν σκῆπτρον τὸ τὴν βασιλείαν διασφύζόν ἐστιν, ἀλλ' οἱ πιστοὶ φίλοι σκῆπτρον βασιλευσιν ἀληθέστατον καὶ ἀσφαλέστατον· ἡ δὲ κτῆσις αὐτῶν ἐστὶν οὐδαμῶς σὺν τῇ βίᾳ, ἀλλὰ μᾶλλον σὺν τῇ εὐεργεσίᾳ. εἰ οὖν καὶ ἄλλους τινὰς πειράσῃ συμφύλακας τῆς βασιλείας ποιεῖσθαι, μηδαμόθεν πρότερον ἄρχου ἢ ἀπὸ τοῦ ὁμόθεν γενομένου. καὶ πολῖταί τοι ἄνθρωποι ἀλλοδαπῶν οἰκειότεροι καὶ σύσσιτοι ἀποσκήνων· οἱ δὲ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σπέρματος φύντες καὶ ὑπὸ τῆς αὐτῆς μητρὸς τραφέντες καὶ ἐν τῇ αὐτῇ οἰκίᾳ ἀυξηθέντες καὶ ὑπὸ τῶν αὐτῶν γονέων ἀγαπώμενοι καὶ τὴν αὐτὴν μητέρα καὶ τὸν αὐτὸν πατέρα προσαγορεύοντες, πῶς οὐ πάντων οὔτοι οἰκειότατοι;

§ 15-17. Μὴ οὖν ἂ οἱ θεοὶ ὑφήγηνται ἀγαθὰ εἰς οἰκειότητα ἀδελφοῖς μάταιά ποτε ποιήσητε, ἀλλ' ἐπὶ ταῦτα εὐθύς οἰκοδομεῖτε ἄλλα φιλικὰ ἔργα· καὶ οὕτως αἰεὶ ἀνυπέρβλητος ἄλλοις ἔσται ἡ ὑμετέρα φιλία. ἑαυτοῦ τοι κήδεται ὁ προνοῶν ἀδελφοῦ· τίνοι γὰρ ἄλλῳ ἀδελφὸς μέγας ὢν οὕτω καλόν, ὡς ἀδελφῷ, τίς δ' ἄλλος τιμήσεται δι' ἄνδρα μέγα δυνάμενον οὕτως, ὡς ἀδελφός; τίνα δὲ φοβήσεται τις ἀδικεῖν ἀδελφοῦ μεγάλου ὄντος οὕτως, ὡς τὸν ἀδελφόν; μήτε οὖν θᾶπτον μηδεὶς σοῦ τούτῳ ὑπακουέτω μήτε προθυμότερον παρέστω· οὐδενὶ γὰρ οἰκειότερα τὰ τούτου οὔτε ἀγαθὰ οὔτε δεινὰ ἢ σοί. πρὸς θεῶν πατρῶων, παῖδες, τιμᾶτε ἀλλήλους, εἴ τι καὶ τοῦ ἐμοὶ χαρίζεσθαι μέλει ὑμῖν.

§ 22. Θεοὺς δὲ γε τοὺς αἰεὶ ὄντας καὶ πάντ' ἐφορῶν-

τας καὶ πάντα δυναμένους, οἵ καὶ τήνδε τὴν τῶν ὄλων τάξιν συνέχουσιν ἀτριβῆ καὶ ἀγήρατον καὶ ἀναμάρτητον καὶ ὑπὸ κάλλους καὶ μεγέθους ἀδιήγητον, τούτους φοβούμενοι, μήποτε ἀσεβῆς μηδὲν μηδὲ ἀνόσιον μήτε ποιήσητε μήτε βουλεύσητε.

§ 23. Μετὰ μέντοι θεοὺς καὶ ἀνθρώπων τὸ πᾶν γένος τὸ ἀεὶ ἐπιγιγνόμενον αἰδεῖσθε· οὐ γὰρ ἐν σκότῳ ὑμᾶς οἱ θεοὶ ἀποκρύπτονται, ἀλλ' ἐμφανῆ πᾶσιν ἀνάγκη ἀεὶ ζῆν τὰ ὑμέτερα ἔργα· ἃ, ἣν μὲν καθαρὰ καὶ ἔξω τῶν ἀδίκων φαίνεται, δυνατοὺς ὑμᾶς ἐν πᾶσιν ἀνθρώποις ἀναδείξει· εἰ δὲ ἐς ἀλλήλους ἄδικόν τι φρονήσετε, ἐκ πάντων ἀνθρώπων τὸ ἀξιόπιστοι εἶναι ἀποβαλεῖτε. οὐδεὶς γὰρ ἂν ἔτι πιστεῦσαι δύναίτο ὑμῖν, οὐδ' εἰ πάνυ προθυμοῖτο, ἰδὼν ἀδικούμενον τὸν μάλιστα φιλῖα προσήκοντα.

§ 25. Καὶ τούτων μὲν ἴσως ἤδη ἄλις. τὸ δ' ἐμὸν σῶμα, ὃ παῖδες, ὅταν τελευτήσω, μήτε ἐν χρυσῷ θῆτε μήτε ἐν ἀργύρῳ μηδὲ ἐν ἄλλῳ μηδενί, ἀλλὰ τῇ γῆ ὡς τάχιστα ἀπόδοτε. τί γὰρ τούτου μακαριώτερον τοῦ γῆ μειχθῆναι, ἢ πάντα μὲν τὰ καλά, πάντα δὲ τὰ γαθὰ φύει τε καὶ τρέφει; ἐγὼ δὲ καὶ ἄλλως φιλάνθρωπος ἐγενόμην καὶ νῦν ἠδέως ἂν μοι δοκῶ κοινωνῆσαι τοῦ εὐεργετοῦντος ἀνθρώπου.

§ 26-27. Ἄλλὰ γὰρ ἤδη, ἔφη, ἐκλείπειν μοι φαίνεται ἡ ψυχὴ ὄθενπερ, ὡς ἔοικε, πᾶσιν ἄρχεται ἀπολείπουσα. εἴ τις οὖν ὑμῶν ἢ δεξιᾶς βούλεται τῆς ἐμῆς ἄψασθαι ἢ ὄμμα τοῦμόν ζῶντος ἔτι προσιδεῖν ἐθέλει, προσίτω· ὅταν δ' ἐγὼ ἐγκαλύψωμαι, αἰτοῦμαι ὑμᾶς, ὃ παῖδες, μηδεὶς ἔτ' ἀνθρώπων τοῦμόν σῶμα ἰδέτω, μηδ' αὐτοὶ ὑμεῖς. Πέρσας μέντοι πάντας καὶ τοὺς συμμάχους ἐπὶ τὸ μνήμα τοῦμόν παρακαλεῖτε, συνησθησο-

μένους ἐμοί, ὅτι ἐν τῷ ἀσφαλεῖ ἤδη ἔσομαι, ὡς μηδὲν ἂν ἔτι κακὸν παθεῖν· ὅπόσοι δ' ἂν ἔλθωσι, τούτους εὖ ποιήσαντες ὅποσα ἐπ' ἀνδρὶ εὐδαίμονι νομίζεται ἀποπέμπετε. καὶ τοῦτο, ἔφη, μέμνησθέ μου τελευταῖον, τοὺς φίλους εὐεργετοῦντες καὶ τοὺς ἐχθροὺς δυνήσεσθε κολάζειν. καὶ χαίρετε, ὦ φίλο παῖδες, καὶ τῇ μητρὶ ἀπαγγέλλετε ὡς παρ' ἐμοῦ· καὶ πάντες δὲ οἱ παρόντες καὶ οἱ ἀπόντες φίλοι χαίρετε». ταῦτ' εἰπὼν καὶ πάντα δεξιωσάμενος συνεκαλύψατο καὶ οὕτως ἐτελεύτησεν.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΒΙΒΛΙΟΝ Ι

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄

(§ 1-2)

Πατρὸς = ἀπὸ πατέρα. — **Περσεῖδαι** = οἱ ἀπόγονοι τοῦ Περσεύς. Ὁ δὲ Περσεύς ἦτο μυθικὸς ἦρωα, υἱὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Δανάης. Κατὰ τὸν Ἡρόδοτον (Βιβλ. VII, κεφ. 61) ὁ Περσεύς ἔλθων κάποτε εἰς τὴν Αἰθιοπίαν, τῆς ὁποίας ἦτο βασιλεὺς ὁ Κηφεύς, ἔλαβε σύζυγον τὴν θυγατέρα τούτου Ἀνδρομέδαν· ἔξ αὐτῆς ἐγέννησεν υἱὸν τὸν Πέρσην, τὸν ὁποῖον ἀφῆκε παρὰ τῷ πενθερῷ του, ὅταν ἀνεχώρησε διὰ τὴν Ἑλλάδα, ἀπὸ τὸν Πέρσην δὲ τοῦτον λέγεται, ὅτι κατήγοντο οἱ βασιλεῖς τῶν Περσῶν. — **κλήζομαι** = ὀνομάζομαι. — **δμολογεῖται** = βεβαιοῦται ἀπὸ ὅλους. — **φύναι**: ἄορ. β' τοῦ ὄ. **φύομαι** = εἶμαι ἐκ φύσεως, ἐκ γενετῆς. — **ἄδεται** = ἀναφέρεται εἰς τὰ τραγούδια τῶν Περσῶν. Οἱ Πέρσαι ἐπομένως εἶχαν, φαίνεται, ἰδιαίτερα τραγούδια ἀφιερωμένα εἰς τὸν Κῦρον, ὅπως συμβαίνει μὲ ὅλους τοὺς ἐθνικοὺς ἦρωα. — **εἶδος**: αἰτιατικὴ = κατὰ τὸ εἶδος, τὴν μορφήν. — **φιλότιμος** = ὁ ἀγαπῶν νὰ τιμᾶται, νὰ διακρίνεται. — **ἀνατλήναι**: τοῦ ῥήματος **ἀνατλάω-ᾶ** = ὑποφέρω. — **φύσις** = φυσικὰ χαρίσματα, δῶρα τῆς φύσεως. — **διαμνημονεύομαι ἔχων** = ἀναφέρομαι ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν, ὅτι ἔχω. — **γε μὴν** = δέ. — **ἐπιμέλομαι** = ἐπιμελοῦμαι, φροντίζω. — **κοινὸν ἀγαθόν**: οὕτω καλεῖ ὁ Ξενοφῶν τὴν παιδείαν, ἐκ τῆς ὁποίας ὀρθῶς λειτουργούσης πηγάζει ἡ κοινὴ εὐδαιμονία. — **οὐκ ἐνθενπερ** = ὄχι ἀπ' ἐκεῖ, ἀπὸ ὅπου. — **ἐν ταῖς πλείσταις πόλεσιν**: διὰ τὴν ἀνατροφὴν τῶν παίδων εἰς τὰς περισσοτέρας τῶν ἀρχαίων ἑλληνικῶν πολιτειῶν δὲν ἐφροντίζε τὸ Κράτος, ἀλλ' ἡ οἰκογένεια· μόνον εἰς τὰς δωρικὰς πολιτείας, καὶ εἰδικῶς τὴν Λακεδαί-

μονα καὶ Κρήτην, ἢ ἐκπαίδευσις παρείχεται ὑπὸ τῆς πολιτείας.—**ἄρχονται** ἔνν. **ἐπιμελόμενοι**.—**γάρ** ἐπεξηγηματικός.—**ἔπειτα** ὁμως.—**βία παρέρχομαι εἰς οἰκίαν** = εἰσέρχομαι διὰ τῆς βίας (= ὡς ληστής) εἰς οἰκίαν.—**παίω** = ; (πῶς ἠρμηνεύσαμεν εἰς τὴν Κύρου Ἀνάβασιν «(Κῦρος) παίει (βασιλέα) κατὰ τὸ στέρον»);—**ζημία** = τιμωρία (σωματικὴ ἢ χρηματικὴ).—**ἐπέθεσαν** γνωμικὸς ἀόριστος = **ἐπιτιθέασιν** (= ἐπιβάλλουν).

(§ 3-4)

προλαβόντες ἐπιμέλονται = φροντίζουν ἐκ τῶν προτέρων, προληπτικῶς.—**τὴν ἀρχὴν** = ἀπὸ μᾶς ἀρχῆς (ὅπως λέγομεν σήμερον, ἦτοι) = ὅλως διόλου.—**τοιοῦτοι οἶοι** = τοιοῦτοι, ὥστε.—**ἐφίεμαι** = ἐπιθυμῶ.—**ἐλευθέρα ἀγορά** καλεῖται οὕτως ἡ περιοχή, ἣτις ἐχρησιμοποιοεῖτο διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν ὄχι ὅλων τῶν Περσῶν, ἀλλὰ μόνον τῶν εὐγενῶν, **τῶν ἀρίστων**, ὅπως λέγει ἄλλοῦ ὁ Ξενοφῶν, οἱ ὅποιοι λέγονται **δόμοτιμοι** καὶ ἀντιτίθενται πρὸς τοὺς «**ἐκ τοῦ δήμου**» (πρβλ. τοὺς ἐν Σπάρτῃ **δμοίους**).—**ἀρχεῖα** = δημόσια καταστήματα. Εἰς τὰ οἰκήματα ταῦτα διέμενον οἱ μετὰ τὸν βασιλέα ἀνώτατοι ἄρχοντες τῶν Περσῶν, οἱ ὅποιοι φαίνεται, ὅτι ἦσαν αὐτοὶ οἱ βουλευόντες γέροντες, περὶ ὧν μᾶς ὁμιλεῖ ἀργότερον ὁ Ξενοφῶν.—**ὄνια** = εἶδη ἐμπορίου.—**ἀγοραῖοι** = οἱ ἀγοράζοντες καὶ πωλοῦντες.—**ἀπειροκαλλία** = ἀσχημία, χοντροκοπία.—**ἀπελήλανται** παρακείμενος τοῦ **ἀπελαύνομαι** = ἀπομακρύνομαι.—**τύρβη** = θόρυβος, ὀχλαγωγία.—**εἰς ἄλλον τόπον** ὅπως θὰ ἴδωμεν καὶ εἰς ἄλλα μέρη τῆς Κύρου Παιδείας, αἱ πληροφορίαι τοῦ Ξενοφῶντος περὶ τῶν Περσῶν καὶ τοῦ Κύρου δὲν συμπίπτουν, κατὰ τὸ πλεῖστον, πρὸς ὅ,τι μᾶς παραδίδουν περὶ αὐτῶν ἄλλοι ἱστορικοί. Οὕτω καὶ περὶ τῆς ἀγορᾶς τῶν Περσῶν διαφωνεῖ ὁ Ξενοφῶν πρὸς τὸν Ἡρόδοτον, ὁ ὁποῖος ἱστορεῖ, ὅτι «**οὐκ ἔστι τὸ παράπαν ἀγορὴ τοῖς Πέρσαις**» (Βιβλ. I, κεφ. 153).—**τέτταρα μέρη** = εἰς τέσσαρα τμήματα.—**ἐν μὲν παισὶν παῖδας** καλεῖ ὁ Ξενοφῶν τοὺς μέχρι τοῦ 17 ἔτους ἀπὸ τῆς γεννήσεως.—**ἐν δὲ ἐφήβοις** συνήθως ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἐλέγοντο ἔφηβοι οἱ διανύοντες τὴν ἡλικίαν ἀπὸ τοῦ 17 ἔτους μέχρι τοῦ 20' εἰς τὴν Κύρου Παιδείαν ὁμως ὁ Ξενοφῶν θέτει τὴν ἐφηβικὴν ἡλικίαν μεταξὺ τοῦ 17 27 ἔτους.—**ἄλλο τελείοις ἀνδράσιν**

τελείους ἄνδρας ὀνομάζει ὁ συγγραφεὺς τοὺς ἀπὸ τοῦ 28-53 ἔτους, οἵτινες καὶ στρατεύονται. Οἱ δὲ ὑπὲρ τὰ στρατεύσιμα ἔτη **γεγονότες** εἶναι οἱ πέραν τοῦ 53 ἔτους. — **νόμῳ** = ἐξ ὑποχρεώσεως, τὴν ὁποίαν ἐπιβάλλει ὁ νόμος. — **χώρᾳ** = θέσις. — **προχωρεῖ τινι** = εἶναι εὐκόλον εἰς τινά (ἀδειάζει κανεῖς, ὅπως λέγομεν κοινῶς). — **πλὴν ἐν ταῖς τεταγμέναις ἡμέραις, ἐν αἷς** = **πλὴν τῶν τεταγμένων ἡμερῶν, ἐν αἷς**. — **γυμνητικὰ ὄπλα** τὰ ὄπλα τῶν γυμνητῶν (= ἔλαφρῶς ὀπλισμένων), τὰ ὁποῖα θὰ γνωρίσωμεν κατωτέρω (§ 9).

(§ 5)

ἄρχοντες = ἐπιμεληταί, ἐπόπται. — **δώδεκα... διήρηνται** = εἰς δώδεκα μέρη εἶναι διηρημένοι καὶ οἱ Πέρσαι (ὁ Ἡρόδοτος λέγει εἰς 10 [A. 125]). — **ἐπὶ τοῖς παισὶ** = πρὸς ἐπίβλεψιν τῶν παίδων. — **ἀποδείκνυμι τινά** = καθιστῶ τινά τὴν ἰδίαν σημασίαν ἔχει κατωτέρω καὶ τὸ **παρέχω**. — **αὖ** = ; — **παρέχω τινὰ μάλιστα τὰ τεταγμένα ποιοῦντι** κατ' ἔννοιαν = καθιστῶ τινά ὑπόδειγμα εὐπειθείας εἰς τοὺς νόμους. — **ἡ μεγίστη ἀρχὴ** = οἱ (μετὰ τὸν βασιλέα) ἀνώτατοι ἄρχοντες. — **προσιάτης** = ἐπόπτης, ἐπιτηρητής. — **ὅπως** = πῶς. — **ἀποτελῶ** = ἐκτελῶ πλήρως. — **ἧ** (ἐνν. **ὁδῶ**) = κατὰ ποῖον τρόπον. — **ὡς** ἀνωτέρω εἶπεν **ὅπως**.

(§ 6-7)

διδασκαλεῖα = σχολεῖα ταῦτα εἶναι ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα προηγουμένως εἶπεν ὁ Ξενοφῶν **ἀρχεῖα** (3-4). — **διάγω μανθάνων** = διαρκῶς μανθάνω, μανθάνω ἀπὸ τὸ πρῶν ἕως τὸ βράδυ. — **ἐπὶ τοῦτο** = πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτόν, τουτέστιν **ἐπὶ τὸ μανθάνειν τὴν δικαιοσύνην**. — **ὥσπερ παρ' ἡμῖν** ὁ συγγραφεὺς ἐννοεῖ τὰς Ἀθήνας. — **οἱ ἄρχοντες** δηλαδὴ οἱ δώδεκα γέροντες. — **διατελῶ δικάζων τινι** = διαρκῶς δικάζω τινά. — **ἐγκλημα** = κατηγορία. — **κλοπῆς** = διὰ κλοπὴν τί σημαίνει ἡ γενικὴ αὕτη ὡς καὶ αἱ ἀκόλουθοι; — **οἶων δὴ εἰκόσ'** πλήρης ὁ λόγος θὰ εἶχεν ὡς ἐξῆς' **οἶων δὴ εἰκόσ' ἐστιν ἐγκλήματα γίγνεσθαι** = διὰ τὰ ὁποῖα εἶναι βέβαια φυσικὸν νὰ διατυπώνωνται κατηγορίαι. — **ἐγκαλῶ (ἐγκλημα)** = κατηγορῶ — **δικάζω ἐγκλήματος** = **δικάζω δίκην ἐγκλήματος** = διεξάγω δίκην διὰ κατηγορίαν. — **δικάζομαι ἡκι-**

στα=λαμβάνω σπανιώτατα (=ήμιστα) τὸν δρόμον πρὸς τὸ δικαστήριον. — **ἀχαριστίας**· ἐπεξήγησις τῆς λέξεως **ἐγκλήματος**. — **καὶ ὃν ἂν γνῶσι**· ἀναφ. ὑποθετ. πρότασις. — **οὔομαι**=φαντάζομαι (**οἰηματίας**=φантаσμένος). — **ἀμελῶς ἔχω** (=ἀμελῶ) **περὶ θεοῦς**=παραμελῶ τὰ καθήκοντά μου ἀπέναντι τῶν θεῶν. — **ἀναισχυντία**=ἀδιαντροπία. — **καὶ γὰρ**=καὶ ὁμολογούμενως, πραγματικῶς.

(§ 8)

σωφροσύνη = σεμνότης. — **μέγα συμβάλλομαι** = **μεγάλην συμβολὴν συμβάλλομαι**=πολὺ συντελῶ. — **διάγω**=σιμπεριφέρομαι. — **ἰσχυρῶς** = πάρα πολὺ, χωρὶς ἀντιλογίαν. — **γαστήρ** = τὰ διὰ τὴν γαστέρα προοριζόμενα, αἱ τροφαί. — **σιτοῦμαι**=τρώγω. — **σημαίνω**=δίδω σημεῖον, διατάσσω. — **φέρομαι** = φέρω μαζί μου. — **σίτος** = τροφή. — **ὄψος** = προσφάγιον. — **κάρδαμον** (τὸ)=ὁ ἀγριοκάρδαμος. — **κώθων**· ποτήριον λακωνικὸν ἐν χρήσει παρὰ τοῖς στρατιώταις, μακρὸν καὶ στενόν, μὲ μίαν ἢ δύο λαβὰς, εὐκόλως περιλαμβανόμενον εἰς τὸν στρατιωτικὸν σάκκον (γυλιόν). — **ἀπὸ τοῦ ποιαμοῦ**· ἐννοεῖ τὸν Ἄραξην, ὅστις ἔρρεε παρὰ τὴν Περσέπολιν, μητρόπολιν τῆς Περσίας (πρβλ. τὸν Εὐρώταν ἐν Σπάρτῃ). — **ὡς ἀρύσασθαι** (τοῦ **ἀρύτομαι**) = ὥστε νὰ ἀντλοῦν, μὲ τὸν σκοπὸν νὰ ἀντλοῦν. — **ἕξ ἢ ἑπτακαίδεκα**=**ἑκκαίδεκα ἢ** (=ἕως) **ἑπτακαίδεκα**. — **εἰς τοὺς ἐφήβους ἐξέρχονται**· βραχυλογία ἀντὶ τοῦ πλήρους· **ἐξιόντες ἐκ παίδων εἰσέρχονται εἰς τοὺς ἐφήβους**=εἰς τὴν τάξιν τῶν ἐφήβων.

(§ 9)

ἄφ' οὗ· ἐνν. **χρόνου** = ἄφ' ὅτου. — **αὕτη ἡ ἡλικία . . . δεῖται**=αὕτη ἡ ἡλικία πρὸ πάντων ἔχει ἀνάγκην ἀπὸ (ἀγρυπνον) παρακολούθησιν. — **χρῶμαί τινι**=χρησιμοποιοῦ τι. — **ὅταν δέη**· ἐνν. **μένειν**. — **ἡ ἡμίσεια τῆς φυλακῆς**· ἀντὶ τὸ **ἡμισυ τῆς φυλακῆς** (=φρουρᾶς) ὁ ἐπιθετικὸς προσδιορισμὸς ἠκολούθησε τὸ γένος τοῦ οὐσιαστικοῦ, τὸ ὁποῖον προσδιορίζει. Εἰς τί ἀσχολοῦνται οἱ παραμένοντες ἔφηβοι—**αἱ μένουσαι φυλαὶ**—ἐκθέτει ὁ Ξενοφῶν κατωτέρω (§ 12). — **τόξα, κοπίδα ἢ σάγαριν, γέρον**

καὶ παλιὰ δύο ταῦτα εἶναι τὰ γυμνητικὰ ὄπλα, περὶ τῶν ὁποίων ἔγινε λόγος εἰς τὴν § 3-4. Ἐκ τῶν ὄπλων τούτων ἡ *κοπις* ἦτο κυρτὴ σπάθη περσικὴ (περίπου ὡς τὸ τουρκικὸν γιαταγάνι), πάλλα· ἢ *σάγαρις*, ὄπλον σκυθικόν, τὸ ὁποῖον εἶχον καὶ οἱ Πέρσαι, ὅμοιον ἴσως πρὸς τὸν τουρκιστὶ λεγόμενον μπαλιτᾶν· τὸ *γέρορον*, ἔλαφρὰ τετραγώνος ἀσπίς περσικὴ πεπλεγμένη ἐκ λύγων (=κλάδων λυγαριᾶς) καὶ κεκαλυμμένη ὑπὸ δέρματος, διάφορος τῆς ῥοειδοῦς τῶν Ἑλλήνων· τὸ *παλιτὸν* (*πάλλω*), βραχὺ περσικὸν ἀκόντιον.—*φαρέτρα*=βελοθήκη, σαῖτοθήκη.—*κολεὸς*=ξιφοθήκη, θηκάρι (βλέπε εἰκόνας).—*ἐκ χειρὸς χρῶμαί τινι*=χρησιμοποιοῦ τι ἐκ τοῦ πλησίον κρατῶν τοῦτο εἰς τὴν χειρᾶ μου.

(§ 10)

διὰ τοῦτο = διὰ τὸν ἐξῆς λόγον· ὁ λόγος οὗτος ἐκτίθεται κατωτέρω «*ὅτι ἀληθεστάτη αὐτοῖς δοκεῖ εἶναι αὕτη ἡ μελέτη κλπ*» — *δημοσίᾳ τοῦ θηρᾶν ἐπιμέλονται*=ἔχουν καταστήσει τὸ κυνήγιον ὑποκείμενον μερίμνης τῆς πολιτείας.—*καὶ τῶν ἄλλων ἐπιμέλεται, ὅπως ἂν θηρῶσιν*· ἀντὶ ἐπιμέλεται, ὅπως ἂν καὶ οἱ ἄλλοι θηρῶσιν. Τί συντακτικὸν φαινόμενον ἔχομεν ἐδῶ; — *μελέτη*=ἄσκησις. — *τὰ πρὸς τὸν πόλεμον*=τὰ πολεμικά.—*ἐθίζει*· ἡ μελέτη.—*ἐθίζω τινὰ* = συνηθίζω τινά.—*θάλλος* = ζέστη. — *παραπίπτω* = ἐμφανίζομαι, ξεπετιέμαι ἐμπρός.—*ἡ ψυχὴ θήγεται*=ἡ καρδιά ὀξύνεται, γίνεται θαρραλεωτέρα.—*ἄλκιμος*=γενναῖος, ῥωμαλέος.—*ὁμόσε γίγνομαι*=ἔρχομαι εἰς χεῖρας, συμπλέκομαι.—*ἐπιφέρομαι*=ὄρω, ἐπιτίθεμαι.—*ἄπεστι*=ἔλλείπει. — *οὐ ῥάδιον εὐρεῖν (τινα), τί ἐν τῇ θήρᾳ ἄπεστι τῶν ἐν πολέμῳ παρόντων*· ἔλευθέρως=δὲν εἶναι εὐκόλον νὰ εὔρη κανεὶς διαφορὰν μεταξὺ πολέμου καὶ κυνηγίου.

(§ 11)

ἄριστον=τὸ μεσημβρινὸν γεῦμα. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες—κατὰ τὰς συνηθείας δὲ τούτων παρουσιάζει διάγοντας καὶ τοὺς Πέρσας ὁ Ξενοφῶν ἐν τῇ Κύρου Παιδείᾳ—ἔρωγον τρεῖς τῆς ἡμέρας. Ἀντὶ τοῦ πρωينوῦ ῥοφήματος ἡμῶν ἔρωγον ἐκεῖνοι ἄστρον βαπτισμένον ἐντὸς ἀκράτου οἴνου· διὸ ἐκαλεῖτο τοῦτο *ἀκράτισμα*. Τὴν μεσημβριάν ἔρωγαν τὸ *ἄριστον* καὶ τὴν ἑσπέραν τὸ

δειπνον. Πολλάκις ὁμως ἡ λέξις δειπνον σημαίνει ὄχι τὸ παρ' ἡμῖν «**τραπέξι**». Οὕτω «**ἐπὶ δειπνον παρακαλεῖν τινα**» ἐσήμαινε καλεῖν τινα εἰς τὸ «**τραπέξι**» ἀνεξαρτήτως τοῦ κατὰ ποίαν ὥραν τοῦτο παρετίθετο. — **πλεῖον... ὁμοιον**—περισσότερον μὲν, ὅπως εἶναι φυσικόν, ἀπὸ τὰ παιδιὰ κατὰ τὴν ποσότητα, κατὰ τὸ εἶδος ὁμως ὁμοιον. — **οὐκ ἂν ἀριστήσειαν=οὐ δύνανται ἀριστήσαι**—δὲν τοὺς μένει καιρὸς νὰ γευματίσουν. — **ἐπικαταμένω**—παρατείνω τὴν παραμονήν μου περισσότερο τοῦ ὄρισμένου χρόνου.—**ἄλλως**—ἀπλῶς.—**ἄμφω τούτω τῷ ἡμέρα**—τὰς δύο ταύτας ἡμέρας.—**λογίζομαι**—ὑπολογίζω, λογαριάζω.—**σίτος**· ἐδῶ = τροφή· κατωτέρω ὁμως **ἐπὶ τῷ σίτω**—ἐκτὸς τοῦ ἄρτου, ὡς ἄρτυμα τοῦ ἄρτου.—**οἱ τηλικούτοι**—οἱ ἀνήκοντες εἰς αὐτὴν τὴν ἡλικίαν, οἱ ἔφηβοι.—**ἀηδῶς**—χωρὶς ὄρεξιν.—**μᾶζα**—ἄρτος ἀπὸ κριθάλευρον.—**ἄρτος**—ἄρτος ἀπὸ σιτάλευρον.—**πῶς μὲν ἢ δὴ μᾶζα καὶ ἄρτος** κλπ. διατί;—**ἡδύς**—εὐχάριστος, νόστιμος.—**φαγεῖν... πιεῖν**· τὰ δύο ἀπαρέμφατα ἀντὶ οὐσιαστικῶν=φαγητόν, ποτόν (φαεῖ πιεῖ, ὅπως λέγουν οἱ χωρικοί).

(§ 12)

αἱ μένουσαι φυλαί = οἱ ἔφηβοι τῶν μενουσῶν φυλῶν. — **διατρίβω** (ἐνν. **τὸν χρόνον**) = περνῶ τὸν καιρὸν μου. — **διατελῶ διαγωνιζόμενος** = διαρκῶς διαγωνίζομαι. — **ταῦτα** = εἰς τούτους τοὺς ἀγῶνας (τοῦ **τοξεύειν** δηλαδὴ καὶ **ἀκοντίξειν**)· — **δημόσιοι ἀγῶνες**—οἱ ἐνώπιον τοῦ λαοῦ διεξαγόμενοι ἀγῶνες.—**τὸ ἄθλον**—ἔπαθλον, βραβεῖον (ὁ **ἄθλος**=ὁ ἀγών).—**δαημονέστατοι**· ὑπερθετικὸς τοῦ **δαήμων** = ἔμπειρος. — **ἀνδρικός** = γενναῖος. — **εὐπίστος** = πειθαρχικός.—**ἐρευνῶ κακούργους**—ἀναζητῶ καὶ εὐρίσκω κακοποιούς. — **ὑποτρέχω ληστὰς**—τρέχω ἐγκαίρως πρὸς σύλληψιν ληστῶν. — **ὄσα ἰσχύος τε καὶ τάχους ἔργα ἐστὶν** = ὄσα ἔργα χρειάζονται δύναμιν καὶ ταχύτητα ἐνεργείας. — **διατελῶ τὰ δέκα ἔτη** = συμπληρῶνω δέκα ἔτη. — **ἐξέρχομαι εἰς τοὺς τελείους ἀνδρας** = μεταβαίνω εἰς τὴν τάξιν τῶν τελείων ἀνδρῶν.

(§ 13)

ὄσα φρονούντων... δυναμένων = εἰς ὄσα ἔργα προσιδιάζουσιν εἰς ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι καὶ φρόνησιν ἔχουν πλέον (ὅπως

οἱ γέροντες, ἀντιθέτως πρὸς τοὺς ἑφήβους) καὶ διατηροῦν ἀκμαίας τὰς σωματικὰς τῶν δυνάμεις (ὅπως οἱ ἑφηβοί, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς γέροντας).—**ἀγχέμαχα ὄπλα**: οὕτω καλοῦνται ἐκεῖνα, τὰ ὅποια ἐχρησιμοποιοῦντο κατὰ τὴν ἐκ τοῦ συστάδην μάχην, τοιαῦτα δὲ ἦσαν **ὁ θώραξ, τὸ γέρρον, ἡ μάχαιρα, ἡ σάγαρις**. — **στέρονον**==; (πῶς τὸ ἠρμηνεύσαμεν εἰς τὴν Κύρου Ἀνάβασιν «**παίει κατὰ τὸ στέρονον**»; — **οἴόνπερ γράφονται ἔχοντες**==ὅπως ἀκριβῶς εἰκονίζονται φέροντες εἰς τὰς εἰκονογραφίας ὁ Ξενοφῶν ἐννοεῖ τὴν ἐν τῇ Ποικίλῃ Στοᾷ τῶν Ἀθηνῶν εἰκόνα τὴν παριστώσαν τὴν ἐν Μαραθῶνι μάχην. — **ἐκ τούτων καθίστανται**==ἐκ τούτων λαμβανόμενοι διορίζονται. — **εἶησαν ἄν . . . ἔτη** = θὰ εἶναι κάτι περισσότερον ἀπὸ πενήντα ἐτῶν ἀνθρωποῖ (ἀκριβῶς πόσων);). — **γενεὰ**==γέννησις.

(§ 14)

τῆς ἑαυτῶν ἐννοεῖται **χώρας** (=πατρίδος).—**τὰ κοινὰ**=τὰς δημοσίας δίκας.—**θανάτου κρίνω**=κρίνω περὶ ζωῆς καὶ θανάτου. — **ἔλλείπω τι τῶν νομίμων** = δὲν ἐκπληρῶ τι ἐξ ὅσων ὀρίζουν οἱ νόμοι. — **φαίνω**=καταγγέλλω. — **οἱ φύλαρχοι**=οἱ δώδεκα ἄρχοντες. — **ὁ βουλόμενος** (ἐνν. **φαίνειν**) **τῶν ἄλλων** δηλαδὴ; — **ἐκκρίνω**=ἀποχωρίζω, ἀποβάλλω. — **ἄτιμος**=ὁ στερηθεὶς τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων ἕδῳ ἐκεῖνος, ὅστις ἔχασε τὸ δικαίωμα νὰ συγκαταριθμηθῇ μεταξὺ τῶν ὁμοτίμων.

(§ 15)

ἵνα σαφέστερον . . . πολιτεία = ἵνα καλύτερον ἐκτεθῇ ὅλον τὸ διοικητικὸν σύστημα τῶν Περσῶν ἑλευθέρως = διὰ νὰ δώσω πληρεστέραν εἰκόνα τοῦ ὅλου διοικητικοῦ συστήματος τῶν Περσῶν. — **μικρὸν**=ἐπ' ὀλίγον.—**ἐν βραχυτάτῳ**=συντομώτατα.—**διὰ τὰ προειρημένα** ἐνν. **μοι**=δι' ὅσα ἔχουν λεχθῆ προηγουμένως ὑπ' ἐμοῦ, κατόπιν τῶν ὅσων ἀνέφερα ἀνωτέρω.—**ἀμφὶ δώδεκα μυριάδας** εἰς τούτους δὲν συνυπολογίζονται οἱ παῖδες καὶ αἱ γυναῖκες. — **ἀπελαύνομαι . . . ἀρχῶν** = ἀποκλείομαι ὑπὸ τοῦ νόμου ἀπὸ τιμᾶς καὶ ἀξιώματα. — **ἔξῃστι**=παρέχεται τὸ δι-

καίωμα. — *ἀργῶ* = εἶμαι ἄνευ ἐργασίας, δὲν ἀσκῶ τέχνην, ἐκ τῆς ὁποίας νὰ πορίζωμαι τὰ ἀπαραίτητα διὰ τὴν ζωὴν. — *νεανισκεύομαι* = περὶ τὰ ἔτη τῆς νεανικῆς μου ἡλικίας. — *διαπαιδεύομαι* = ἐκπαιδεύομαι μέχρι τέλους, συμπληρῶ τὴν ἐκπαίδευσίν μου. — *συναλίξομαι* = συγκαταλέγομαι. — *διαγίγνομαι* (ἐνν. ὦν) *ἐν τοῖς ἐφήβοις* = μένω μέχρι τέλους εἰς τὴν τάξιν τῶν ἐφήβων (προβλ. *διαπαιδεύομαι*). — *ἀνεπίληπτος* = ἄμεμπτος, ὁ μὴ παρέχων ἀφορμὴν πρὸς κατηγορίαν. — *διὰ πάντων τῶν καλῶν διέρχομαι* = διέρχομαι ὅλον τὸν κύκλον τῶν καθηκόντων, ἐκπληρῶ ὅλα τὰ καθήκοντά μου. — *χρώμενοι* = εἰ χροῶντο.

(§ 16)

κατὰ πάντων Περσῶν = περὶ ὅλων τῶν Περσῶν. — *οὗ δὲ ἔνεκα... πράξεις* ἢ πλοκή: *νῦν λέξομεν τὰς Κύρου πράξεις, οὗ (πράγματος) ἔνεκα ὠρμήθη* (= ἔλαβεν ἀφορμὴν) ὁ λόγος = (ἡ [γενομένη] ἔξιστόρησις τῆς περσικῆς ἀγωγῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

(§ 1)

γὰρ = οὖν. — *ταύτη τῇ παιδείᾳ* ἣτις ἐξετέθη εἰς τὸ προηγούμενον κεφάλαιον. — *ἡλικίᾳ* = συνηλικιώτης, συνομήλικος· ἀλλαχοῦ τῆς Κύρου Παιδείας ὁ Ξενοφῶν μεταχειρίζεται τὴν λέξιν *ἡλικιώτης*. — *διαφέρω* = ἐξέχω, ὑπερέχω. — *καλῶς καὶ ἀνδρείως*· τὸ *καλῶς* ἀναφέρεται εἰς τὰς ψυχικὰς ἀρετὰς, τὴν σωφροσύνην καὶ τὴν δικαιοσύνην κλπ., τὸ δὲ *ἀνδρείως* εἰς τὰς σωματικὰς δεξιότητες, τὸ *τοξεύειν* καὶ *ἀκοντίζειν*.

(§ 2)

μεταπέμπομαι = προσκαλῶ. — *ὡς ἀφίκετο τάχιστα* = ἐπειδή τάχιστα ἀφίκετο = εὐθύς ὡς ἔφθασε. — *οἷα δὴ... ὦν* = ἐπειδὴ πραγματικῶς... ἦτο — *ὥσπερ ἂν εἴ τις... ἀσπάζοιτο*· τὸ πλή-

Ξενοφῶντος Κύρου Παιδεία — Ἔκδοσις Γ'

5

ρες θὰ ἦτο· ὡσπερ ἂν ἀσπάξοιτό τις αὐτόν, εἰ ἀσπάξοιτο (αὐτόν) πάλαι συντεθραμμένος (αὐτῷ) καὶ πάλαι φιλῶν.— ἀσπάξομαι=ἀγαπῶ μὲ τὴν καρδιά μου.—συντρέφομαί τινι=ἀνατρέφομαι μαζί μὲ κάποιον.—ὄφθαλμῶν ὑπογραφή=βαφή τῶν βλεφαριδῶν (ματοφύλλων).—ἐντριψις χρώματος=πασσά- λειμμα τοῦ προσώπου μὲ χρῶμα (κοκκινάδι, φκισίδι).—πρόσθε- τοι κόμαι=πρόσθετα (=ξένα) μαλλιά (περοῦκα). Πολλοὶ τῶν Ἰνδιανῶν ἔβαφον, ὅπως καὶ αἱ γυναῖκες τῶν Ἑλλήνων, (ἴσως καὶ τινες θηλυπρεπεῖς ἄνδρες), τὰς βλεφαρίδας των μὲ μαῦρον χρῶμα, **στίμι** (τὸ) καλούμενον (ἀντιμόνιον μετὰ θείου), διὰ νὰ δίδουν μεγαλύτεραν ζωηρότητα εἰς αὐτὰς (διότι τὸ **στίμι** ἔσφιγγε τὰς βλεφαρίδας), εἰς τοὺς ὄφθαλμοὺς καὶ τὸ πρόσωπον, ὅπως κάμνουν καὶ σήμερον πολλαὶ γυναῖκες, ἰδίως Ἰνδιάνισσες. Διὰ νὰ παρουσιάζεται δὲ καὶ ἡ ἐπιδερμὶς τοῦ προσώπου λευκοτέρα καὶ ἐρυθροτέρα **ἐνέτριβον** αὐτὴν ἀφ' ἐνός μὲν μὲ **ψιμύθιον** (τὸ λευκὸν τοῦ μολύβδου), ἀφ' ἐτέρου δὲ μὲ **ἐγχουσαν**, παραγομένην ἀπὸ τὴν ῥίζαν ἀγνώστου φυτοῦ, ἢ **μίλτον** (ἦ), ἐρυθρὰν ὀρυκτὴν βαφὴν γνωστὴν ἤδη εἰς τὸν Ὅμηρον, ἢ καὶ μὲ ἄλλας ἀκόμη βα- φάς. Ἐχρησιμοποιοῦν ἐπίσης οἱ Ἰνδιάνισσες, ὅπως βλέπομεν ἐδῶ, καὶ τὰ ξένα μαλλιά.—**ταῦτα πάντα μηδικὰ ἔστι** μετὰ τὴν ὑπο- ταγὴν τῶν Μήδων εἰς τοὺς Πέρσας τὸς συνηθείας ταύτας παρέ- λαβον καὶ οἱ κατακτηταί.—**χιτών**· εἶδος ὑποκαμίσου κατάσαρκα φορουμένου, ἐξ οὗ καὶ «**ἐχέσαρκος**» ἐκαλεῖτο.—**κάνδυς**· πλατὺ μηδικὸν ἐπανωφόριον μὲ εὐρείας χειρῶν (μανίκια), ὅμοιον περι- πον πρὸς τὰ σημερινὰ ῥῆσα τῶν ἱερέων, πορφυροῦν ὅμως κατὰ τὸ χρῶμα. Πρὸς τοῦτον παραβάλλεται ἡ ἑλληνικὴ χλαμύς.— **στρεπτὸς** (ἐννοεῖται **κύκλος**)=κόσμημα ἐκ συνεστραμμένου με- τάλλου ἢ ἀλύσεως=περιδέριον (*collier*).—**φέλλιον**=βαχιόλι.— **οἱ οἴκοι Πέρσαι**· οἱ Πέρσαι οἱ μὴ μετακινήθεντες ἀπὸ τὴν πα- τρίδα των, οἱ μὴ ταξειδεύσαντες ἀλλαγῆναι καὶ συνεπῶς διατηρήσαντες ἀμετάβλητα τὰ ἔθιμά των.—**φαῦλος**=πρόστυχος, πενιχρός.— **δίαίτια**=τρόπος τοῦ ζῆν (ἰδίως ἐν σχέσει μὲ τὴν τροφήν, τὸν ἱματισμὸν καὶ τὴν οἴκησιν).—**ὄρων δὴ**· ἐπανερχεται εἰς τὸν δια- κοπέντα λόγον (**καὶ ὄρων δὴ αὐτὸν κεκοσμημένον**).—**ἐμβλέπω τινι**=παρατηρῶ τινα κατὰμματα.—**ἄρα**=εὐθύς, χωρὶς νὰ χάσῃ καιρόν.—**θύραι**=ἡ βασιλικὴ αὐλή, τὸ παλάτι.

(§ 3)

ἀντασπάζομαι *τινα* = ἀποδίδω ἀμοιβαίως τὴν ἀγάπην εἰς *τινα*. — *εἴωθα* = συνηθίζω. — *ἄτε ὦν* = ἐπειδὴ ὁμολογουμένως ἦτο. — *χαλεπὸν* = δύσκολον. — *ἐν ὄρεινῃ οὔσῃ τῇ χώρᾳ* = ἐπεὶ ἡ *χώρα ὄρεινὴ ἦν*. — *καὶ ἰδεῖν (τινα)* = καὶ μόνον νὰ ἴδῃ κανεὶς.

(§ 4)

δειπνῶ· ἐδῶ ἡ λέξις ἔχει κάπως εὐρύτεραν ἔννοιαν = καθίζω εἰς τὸ τραπέζι (πρβλ. τὰ ἐν κεφ. Β', § 11 λεγόμενα). — *τὰ οἴκαδε* = τὴν ἐπιστροφὴν εἰς τὴν πατρίδα. — *παροψίς* = φαγητὸν μὲ ποι- κιλίαν καρυκευμάτων = ὀρεκτικόν, μεζές. — *ἔμβαμμα* = ζωμός, σάλ- τσα = φαγητὸν μὲ σάλτσα. — *βρῶμα* (τὸ) = τὸ φαγητόν. — *ἔχω πράγματα* = ἔχω ἐνοχλήσεις (σκοτοῦρες). — *λεκάριον (λέκος)* = πι- νάκιον, πιάτο. — *διατείνω* = ἐκτείνω, ἀπλώνω. — *φάναι* (ἐνν. *λέγε- ται*) = ἔφη. — *ἐπὶ τὸ ἐμπλησθῆναι (ἐμπίπλαμαι)* = διὰ νὰ χορ- τάσωμεν, διὰ νὰ γεμίσωμεν τὴν κοιλίᾳ μας. Εἰς ὀλόκληρον αὐτὴν τὴν περικοπὴν ὁ Κῦρος ὁμιλεῖ μεταφορικῶς. — *πολλούς τινας*· ἡ ἄντων. ἔπιτείνει τὸ ἐπίθετον. Πῶς ἄρα πρέπει νὰ ἐρμηνευθῇ; — *ἔλιγμους πλανῶμαι* = περιφέρομαι μὲ ἔλιγμους, περιστροφάς.

(§ 5)

ἄχθομαι = δυσσαρεστοῦμαι. — *ταῦτα*· σύστοιχον ἀντικείμενον τοῦ *περιπλανώμεθα*. — *μυσάττομαι* = ἀηδιάζω, σιχαίνομαι. — *ἔπερέσθαι*· τίνος ῥήματος; ἢ *ἐπὶ* = προσέτι, πάλιν. — *τεκμαίρο- μαι* =; πῶς ἠρμηνεύσαμεν εἰς τὴν Κύρου Ἐνάβασιν «*τεκμαί- ρεσθαι δ' ἦν τῷ ψόφῳ*»; — *ἀποψῶμαι* = σπογγίζω. — *χειρομά- κτρον* = μανδήλι, πετσέτα. Ἀντιθέτως πρὸς τοὺς Ἀσιάτας οἱ Ἕλ- ληνες ἀντὶ χειρομάκτρον ἐχρησιμοποιοῦν τὸ μαλακὸν τοῦ ἄρτου — τὴν ψύχαν τοῦ ψωμοῦ — διὰ τὸ σκούπισμα τῶν δακτύλων (διότι ἔτρωγον μὲ τὰ δάκτυλα), μεθ' ὃ ἔρριπτον τοῦτο εἰς τοὺς σκύ- λους. — *πλέα*· ἢ *χείρ*· τὸ ἄρσενικὸν *πλέως* =; («*πεδίον σύμπλεων ἀμπέλων*» εἶδομεν εἰς τὴν Κύρου Ἐνάβασιν).

(§ 6)

εὐωχοῦμαι· μετ' ἀντικειμένου = *ἔσθίω τι* = τρώγω χορτα- στικά. — *νεανίας* = παλληκάρι. — *παραφέρω* = παραθέτω, βάζω

ἐμπρός. — *θήρεια κρέα* = κρέατα ἀγρίων ζώων (προερχόμενα ἐκ κυνηγίου). — *ἤ;* = ἀλήθεια ; — *ἔγωγέ σοι*· ἔνν. *δίδωμι*.

(§ 7)

ἐνταῦθα· χρονικόν. — *θεραπευταί* = θεράποντες, ὑπηρεταί. — *νῦν γὰρ τοῦτ' ἔχω (δοῦναί σοι)* = διότι ἐπὶ τοῦ παρόντος αὐτὸ (μόνον) εἶμαι εἰς θέσιν νὰ σοῦ δώσω.

(§ 8)

ἄρα = πράγματι. — *τιμῆ* = ἀξίωμα. — *προσάγω* = παρουσιάζω. — *ἀποκωλύω* = ἀπομακρύνω. — *προπετιῶς (προπετιῆς)* = μεθρασύτητα. — *ὡς ἄν*· ἔνν. *ἐπέροιτο*. — *ὑποπτήσω* = συστέλλομαι ἀπὸ φόβον. — *σκώπτω* = πειράζω, ἀστειεύομαι. — *εὐσχημόνως* = μὲ χάριν καὶ ἀξιοπρέπειαν. — *ὄχῳ τὴν φιάλην* = κρατῶ τὴν φιάλην. Ἡ δὲ φιάλη ἦτο δοχεῖον στρογγύλον, εὐρὺ καὶ ἀβαθές, εἰς σχῆμα περίπου σημερινοῦ πινακίου. Ἦτο συνήθως ἐξ ὀπιτῆς γῆς μετὰ γραφῶν, ἀλλὰ πολλάκις καὶ τορέυτη (σκαλιστή), πλουσίως εἰργασμένη, ἀργυρᾷ ἢ διάχρυσος (ιδίως εἰς ἀναθήματα). Ἐχρησιμοποιεῖτο παρ' Ἑλλήσι κυριώτατα διὰ τὰς σπονδὰς καὶ τὰς θυσίας· ἐδῶ γίνεται χρῆσις τῆς φιάλης ἀντὶ τῆς *κύλικος*, τοῦ κατ' ἔξοχὴν δηλαδὴ ποτηριοῦ τοῦ κρασιοῦ (βλ. εἰκόνας). — *ἔκπωμα* = *φιάλη* = ποτήριον. — *ὡς ἄν ἐνδοῖεν... πίνειν* = διὰ νὰ ἤμποροῦν νὰ δώσουν τὸ ποτήρι εἰς τὸ χέρι ἐκείνου, πὺν πρόκειται νὰ πιῇ, μὲ τρόπον, ὃ ὁποῖος νὰ καθιστᾷ εὐκολώτατον τὸ πιάσιμόν του.

(§ 9)

ἐγγέας· μετοχ. ἀορ. τοῦ *ἐγγέω*. — *ἀνακτιῶμαί τινα* = κατακτιῶ τινα, κερδίζω ἐξ ὀλοκλήρου τὴν ἀγάπην τινός. — *τόν*· τὸ ἄρθρον ἐπὶ τῆς πρώτης σημασίας = τοῦτον (τὸν Ἀστυάγην). — *κλύω* = γεμίζω (*κατακλυσμός*). — *ἵστημι τὸ πρόσωπον σπουδαίως καὶ εὐσχημόνως* = προσδίδω εἰς τὸ πρόσωπόν μου σοβιρότητα καὶ χάριν. — *πως* = σχεδόν, κάπως. — *ἐγγελῶ* = γελῶ πολὺ, σκάζω εἰς τὰ γέλια. — *ἐκβάλλω τινὰ ἐκ τῆς τιμῆς* = βγάζω κάποιον ἀπὸ τὸ ἀξίωμα, ἀπὸ τὴν θέσιν. — *ἐκπίνω* = πίνω ἐντελῶς, μέχρι σταγό-

νος.—*ἄρα*· βλέπε § 8.—*κύαθος*· μικρὸν χάλκινον ποτήριον μετὰ λαβῆς, διὰ τοῦ ὁποίου ἦντλουν τὸν οἶνον ἀπὸ τὸν κρατῆρα (ἐδῶ ἀπὸ τὴν φιάλην) [βλέπε εἰκόνα].—*λυσιτελῶ τινι*—ὠφελῶ τινα.—*καταρροφέω· ᾧ*—ῥοφῶ ἐντελῶς, μέχρι τελευταίας σταγόνος.—*τοῦ δὴ... αὐτοῖς*· ἢ σύνταξις: *τοῦ μὴ λυσιτελεῖν δὴ αὐτοῖς, εἰ φάρμακα ἐγγέσειεν (τὸ ἐγγεῖν φάρμακα)*—διὰ νὰ μὴ ἔχουν ἀκριβῶς ὄφελος αὐτοί, ἂν ἤθελον χύσει (ἐν τῷ οἴνῳ) δηλητήρια—διὰ νὰ μὴ ἔχουν ἀκριβῶς νὰ κερδίσουν τίποτε, ἂν...

(§ 10)

ἐκ τούτου—ἐνεκα τούτου.—*μιμούμενος*· ἐνεστ. τῆς προσπαθείας.—*κρατῆρ*· συνηθέστατον ἀγγεῖον μετάλλινον ἢ χωμάτινον (κεραμεοῦν) μετ' εὐρέος στομίου. Κατὰ τὰ συμπόσια ἐτοποθετεῖτο ἐπὶ τῆς τραπέζης καὶ ἐντὸς αὐτοῦ ἐγένετο ἡ ἀνάμειξις (*κρασις*) τοῦ οἴνου μὲ τὸ ὕδωρ 2 πρὸς 1. Ἐξ αὐτοῦ κατόπιν ἐλάμβανον τὸν οἶνον δι' ἐπὶ τοῦτο δοχείου (*ἀρουτήρ, κύαθος* κ.ἄ.) καὶ τὸν ἔχυναν εἰς τὰς φιάλας ἢ τὰς κύλικας (βλ. εἰκ.).—*ἐστιῶ τινα*—φιλοξενῶ τινα ἐν τῇ ἐστίᾳ μου, τῷ οἴκῳ μου.—*καταγιγνώσκω τι*—γνωρίζω τι ἀκριβῶς, ἔξακριβῶν.—*σφάλλομαι*—κλονίζομαι, τρικλίζω.—*ἐκεκράγειτε*· ὑπερσυντέλ. μὲ σημασίαν παρατατικού. Ποῖον τὸ ῥῆμα;—*μανθάνω τινός*—ἀκούω τινά, καταλαμβάνω τινά.—*λέγων*· ἢ μετοχὴ ἐναντιωματικῆ—ἂν καὶ διηγείτο, ἔκαυχᾶτο διὰ...—*μὴ ὅπως*—ὄχι μόνον δέν.—*ὄρχοῦμαι*—χορεύω.—*ὄνθμος*—ἔμμετρος κίνησις, χρόνος.—*ὄρθοῦμαι*—στέκομαι ὄρθιος εἰς τὰ πόδια μου.—*ἐπιλανθάνομαι*—λησμονῶ.—*ἄρα*—ὅπως φαίνεται.—*ἰσηγορία*· τὸ δικαίωμα νὰ διατυπώνη κανεὶς ἐλευθέρως τὰς σκέψεις του (γνώρισμα τῶν ἐλευθέρων πολιτευμάτων [δημοκρατίας] καὶ ὄχι τῶν τυραννουμένων, ὅπως ἡ Μηδία).—*γοῦν*—τοῦλάχιστον.

(§ 11-12)

διψῶν παύεται = *διψῶν πίνει, ἀλλ' οὐ μεθύσκειται*—ὅταν διψᾷ, πίνει καὶ καταπαύει τὴν δίψαν του, ἀλλὰ δὲν μεθύᾳ.—*ἄλλο κᾶκὸν οὐδὲν πάσχει*· ἢ ἔννοια εἶναι αὕτη· ἐκτὸς ἀπὸ

τὴν δίψαν, ἢ ὁποία βεβαίως εἶναι κακόν, ἄλλο κακὸν μεγαλύτερον, ὅπως ἡ μέθη, δὲν πάσχει. — **τί ποτε** = διατί τέλος πάντων. — **πολεμεῖς** τοῖς λόγοις = κατηγορεῖς, θίγεις διὰ τῶν λόγων σου. — **μιαρὸς** = ἄθλιος. — **στὰς ἄν'** ὁ ἄν' ἀνήκει ὄχι εἰς τὴν μετοχήν, ἀλλ' εἰς τὸ κατωτέρω **λέγοιμι**, παρὰ τὸ ὁποῖον ἐπαναλαμβάνεται, διότι ἀπεμακρύνθη πολὺ. — **παρέρχομαι ἐπ' ἄριστον** = εἰσέρχομαι ἐντὸς (τῆς οἰκίας) διὰ νὰ γευματίσω. — **σπουδάξει** ὑποκείμενον τὸ ἄριστον. — **σπουδάξω πρὸς τινα** = ἔχω σπουδαίας ὑποθέσεις πρὸς τινα, λύω σπουδαίας ὑποθέσεις μὲ κάποιον. — **λοῦνται** ὑποκ. τὸ δεῖπνον· οἱ Μῆδοι — ὅπως δὲ εἶδομεν καὶ οἱ Πέρσαι (κεφ Β', § 11) — παρουσιάζονται ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος ἔχοντες συνηθείας ἑλληνικάς· διὸ πρὸ τοῦ δεῖπνου λούονται. — **σπουδάξω** = δεικνύω σπουδὴν, βιάζομαι. — **παρὰ ταῖς γυναιξίν ἐστιν** τὸ δεῖπνον. — **παρατείνω τινά** = βασανίζω τινά, βγάζω τὴν ψυχὴν κάποιου, ὅπως λέγομεν σήμερον. — **εὐθυμίαι** = ἀφορμαὶ πρὸς εὐθυμίαν. — **φθάνω ποιήσας τι** = προφθάνω νὰ κάμω τι. — **χαρίζομαι τινι** = κάμνω χάριν εἰς τινα, ἱκανοποιῶ τὴν ἐπιθυμίαν τινός.

(§ 13-14)

οὐκ ἄρξει... εἰσόδου σοι = τὴν πρὸς ἐμὲ εἰσοδόν σου δὲν θὰ ἐξουσιάζῃ ὁ Σάκας = δὲν θὰ σοῦ κανονίξῃ ὁ Σάκας τὴν ὄραν τῆς εἰσόδου σου εἰς τὸ δωμάτιόν μου. — **ἐπὶ τινί ἐστι** = ἔξεστί **τινι** = εἶναι εἰς τὴν ἐξουσίαν τινός, ἔχει κανεὶς τὸ ἐλεύθερον. — **εἴσομαι** μέλλον τοῦ οἶδα. — **χάριν οἶδά τινι** = γνωρίζω χάριν, χρεωστῶ ὑποχρέωσιν εἰς κάποιον. — **ἐπὶ τὸ μετρίως.. πορεύσει** = πρὸς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον σοῦ φαίνεται μέτριον (= διὰ νὰ φθάσῃ εἰς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον νομίζεις, ὅτι εἶναι κανονικόν), θὰ ἀκολουθήσῃ ὅποιον δρόμον σοῦ ἀρέσει. Διατί ὁμιλεῖ οὕτω ὁ Ἄστυάγης; — **παράδεισος**· λέξις περσικὴ σημαίνουσα μέγαν κήπον περιτειχισμένον (περιβόλι), ἐντὸς τοῦ ὁποίου ζοῦν ἄγρια ζῶα. — **ἐπειδὴν τάχιστα** = εὐθύς ὡς. — **οὐκ ἀτυχήσεις** ἐνν. **αὐτῶν**. — **ἀτυχῶ τινος** = ἀποτυγχάνω εἰς τι (ἐδῶ εἰς τὰς αἰτήσεις του).

(§ 15)

διερωτῶ τινα = ἐρωτῶ τινα ζητῶν ἀκριβεῖς πληροφορίας, ἐξετάζω τινὰ λεπτομερῶς. — **μέλλω** = βραδύνω· ἐδῶ = σκέπτομαι πολὺ

διὰ νὰ δώσω ἀπάντησιν.— *ἀνιῶ τινα* = στενοχωρῶ, πικραίνω
τινά.— *ἐκείνους* = ἐκείνους τοὺς φημισμένους.— *ῥαδίως* =;

(§ 16-17)

ταῦτα ἐννοεῖται *τὰ δίκαια* = τὴν δικαιοσύνην.— *ἀκριβῶ τι* =
γνωρίζω τι μὲ ἀκρίβειαν.— *καθιστῶ τινα δικάζειν ἄλλοις* = ἀνα-
θέτω εἰς τινα νὰ δικάζη ἄλλους.— *ἠμφίεσε* τοῦ *ἀμφιέννυμι* =
ἐνδύω (προβλ. ἀμφίσεις, ἱερὰ ἄμφια).— *ὁ ἀρμόττων (χιτῶν)* =
ὁ ταιριαστός, ἐκεῖνος ποὺ ἔρχεται εἰς τὸ σῶμα.— *ἀφελόμενος* =;—
πριάμενος =;— *τίθεμαι τὴν ψῆφον* = *ψηφίζομαι* = ἐκδίδω ἀπό-
φασιν.— *ἄρα* = ἴσως, τυχόν.— *προσδέομαι* = *προσέτι δέομαι* =
ἔχω ἀκόμη ἀνάγκην, ἔλλειψιν.— *ἐπιδιδάσκω* = διδάσκω συμπλη-
ρωματικῶς.

(§ 18)

οὐ ταῦτὰ παρὰ τῷ πάππῳ... ὁμολογεῖται = τὰ ἴδια πρά-
γματα δὲν γίνονται δεκτὰ (= *ὁμολογεῖται*) ὡς δίκαια εἰς τὴν χώ-
ραν τοῦ πάππου σου καὶ εἰς τὴν Περσίαν· ἐλευθέρως = δὲν συμ-
πίπτουν αἱ ἀντιλήψεις περὶ δικαιοσύνης μεταξὺ τῶν Μήδων καὶ
τῶν Περσῶν.— *δεσπότης* = ἀπόλυτος κύριος.— *τὸ ἴσον ἔχειν* =
ἡ ἰσότης.— *τὰ τεταγμένα* συναπτεόν *τῇ πόλει* = οἱ ὑπὸ τῆς
πόλεως τεθειμένοι νόμοι.— *λαμβάνει τὰ τεταγμένα* (ἐνν. *τέλη,*
χρημάτων) = λαμβάνει τὸν καθωρισμένον μισθόν.— *μέτρον* = κα-
νὼν.— *ψυχὴ* = ἡ (αὐθαίρετος) θέλησις.— *ὅπως οὖν μὴ ἀπο-*
λεῖ μαστιγούμενος· ἡ δευτερεύουσα αὕτη πρότασις (τίνος εἴδους
εἶναι;) ἐξαγορᾶται ἐκ τοῦ νοουμένου ῥήματος *ὄρα* (= πρόσεχε,
κοίτα) = πρόσεχε λοιπὸν μήπως πὰς χαμένος ἀπὸ τὸ ξύλο (μήπως
σὲ ψοφήσουν στὸ ξύλο) (οἱ διδάσκαλοί σου).— *ἂν μαθὼν ἤκης* =
ἂν ἐπανέλθης μαθημένος (δασκαλεμένος ἀπὸ τὸν πάππον σου).—
τὸ βασιλικὸν— *τὸ τυρανικὸν* = ἡ ἀρμόζουσα εἰς τὸν βασιλέα
συμπεριφορὰ— ἡ αὐθαιρεσία τοῦ τυράννου.— *ἐν ᾧ ἐστι... ἔχειν*
ἢ σύνταξις ἔχει οὕτως· *ἐν ᾧ (τυραννικῷ) ἐστι τὸ οἶεσθαι χρῆ-*
ναι πλεῖον ἔχειν τὸν (τύραννον) πάντων = γνῶρισμα τοῦ ὁποίου
εἶναι ἡ ἀντίληψις, ὅτι πρέπει (ὁ τύραννος) νὰ εὐρίσκειται εἰς πλεο-
νεκτικωτέραν θέσιν (= *πλεῖον ἔχειν*) ἀπὸ ὅλους (τοὺς ἄλλους).—
δεινότερος = ἰκανώτερος (ποῖος ὁ β' ὄρος τῆς συγκρίσεως).—

μεῖον ἔχω· ἀντίθετον τοῦ πλεῖον ἔχω — ὡς· αἰτιολογικός. — ἀποπέμπω τινά = στέλλω τινά ὀπίσω, ἀπ' ἐκεῖ πού ἦλθε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'

(§ 7)

αὐτόν· τὸν Κύρον, ὅστις παραμείνας πλησίον τοῦ πάππου μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῆς μητρὸς του κατώρθωσεν ἐντὸς ὀλίγου διὰ συνεχοῦς ἀσκήσεως ἐν τῷ παραδείσῳ τοῦ Ἀστυάγουσ νὰ γίνῃ δεξιὸς ἵππευς καὶ κυνηγὸς καὶ τέλος ἐξεδήλωσε τὴν ἐπιθυμίαν νὰ κυνηγήσῃ εἰς τὰς πεδιάδας καὶ τὰ βουνὰ τῆς Μηδίας. — σὺν τῷ θεῖῳ· τῷ Κυαξάρῳ. — δυσχωρίαί = δυσκολοπέραστα μέρη, κακοτοπιές. — πυνθάνομαι = ἐρωτῶ νὰ μάθω. — πελάζω = ; (πῶς ἠρμηνεύσαμεν εἰς τὴν Κύρου Ἀνάβασιν «καὶ παντάπασιν οὐδὲ πελάσαι οἶόν τ' ἦν τῇ εἰσόδῳ»;) — κάπρος = ἀγριογούρουνον, κλπρί. — δορκὰς = ζαρκάδι. — οἶς = πρόβατον. — ἀσινής = ὁ μὴ σινόμενος· σίνομαι δὲ = βλάπτω, πειράζω (σπανιώτερον βλάπτομαι).

(§ 8)

ἐπιλανθάνομαί τινος = λησμονῶ τι. — ὀπη = πρὸς ποίαν διεύθυνσιν, κατὰ ποῦ. — καί πως διαπηδῶν· τὸ πως (= ἄγνωστον πῶς) ἀναφέρεται οὐχὶ εἰς τὸ διαπηδῶν, ἀλλ' εἰς τὸ πίπτει εἰς γόνατα = γονατίζει, ἄγνωστον πῶς. — μικροῦ (ἐνν. δεῖν) = ὀλίγον ἔλειψε, παρ' ὀλίγον. — ἐκτραχηλίζω τινά = ῥίπτω τινά ἔμπρός ἐκ τοῦ τραχήλου, πετῶ κάτω ἀπὸ τὸν λαιμόν. — οὐ μὴν· ἐνν. ἐξετραχίλισεν. — ἐπιμένω· ἐπὶ ἵππεως = μένω εἰς τὴν θέσιν μου, συγκροτοῦμαι. — μόλις πως = μὲ κάποιαν δυσκολίαν. — χρῆμα = πρᾶγμα, ζῶον (ἕνα ζωντανό! ὅπως λέγομεν κοινῶς). — λοιδοροῶ τινά καὶ κατωτέρω λοιδοροῦμαί τινι = ἐπιπλήττω, μαλώνω τινά. — κατρεῖν· τοῦ καταγορεύω. — καταγορεύω τινός = καταγγέλλω τινά. — ἠνιάτο = ; (βλέπε κεφ. Γ', § 15 ἀνω). — ἐκ τοῦ ἀντίου = ἀπὸ τὸ ἀπέναντι μέρος. — ἐλαύνω ἀντίος = ὁρμῶ κατὰ τινος ἔφιππος. — διατεινόμενος· ἐνν. τὸ παλτόν. — διατείνομαι τὸ παλτόν = ὑψώνω τὸ ἄκόντιον. — εὐστόχως = μὲ καλὴν σκόπευσιν, ἐπιτυχῶς. — κατέσχε τὸν κάπρον = ἔλαβεν εἰς τὴν κατοχὴν του τὸ ἀγριογούρουνον· κατ' ἔννοιαν = ἐκάρφωσεν εἰς τὴν θέσιν του τὸ ἀγριογούρουνον.

(§ 9)

ἐνταῦθα χρονικόν.—*θρασύτης*=θάραρος ἀπερίσκεπτον.—*ἄσα αὐτὸς ἔλαβεν*=ἄσα θηρία συνέλαβεν (=ἐκτύπησεν) αὐτός — *εἰσκομίσαντα* (τὸν Κῦρον)=ἀφοῦ τὰ μεταφέρει εἰς τὰ ἀνάκτορα (τοῦ πάππου).—*τιμωροῦμαι τινα*=τιμωρῶ τινα.—*ἔοικα*=; («φιλοσόφῳ ἔοικας, ᾧ νεανίσκῳ» εἶδομεν εἰς τὴν Κύρου Ἀνάβασιν).

(§ 10)

ἐκείνω=δι' ἐκεῖνον, πρὸς χάριν ἐκεῖνου.—*ὄπου* := ἐκεῖ ὄπου.—*ἄρα*=τότε.—*διαδίδωμι*=; (βλ. κεφ. Γ', § 7).

(§ 11)

ἄρα=ὅπως βλέπω τώρα.—*φλυαροῦμαι*=ματαιοπονῶ, ἀεροκοπανίζω.—*ὅμοιον ἔμοιγε . . . θηρῶν* πλήρης ὁ λόγος θὰ εἶχεν οὕτω (*τὸ θηρᾶν τὰ ἐν τῷ παραδείσῳ θηρία*) *δοκεῖ ἔμοιγε εἶναι ὅμοιον* (=τοιούτο), *οἷόνπερ δοκεῖ μοι εἶναι εἰ τις θηρῶν* (=τὸ θηρᾶν τινα) *ζῶα δεδεμένα*.—*ὡς καλὰ*=πόσον ὠραῖα (τί ὠραῖα!, ὅπως συνήθως λέγομεν).—*λιπαρὸς*=ζωηρός, εὖρωστος.—*πιτηνὸς* (ἢ, ὄν)=πιτερωτός, πετούμενος.—*ἄλλομαι* (ἄλμα)=πηδῶ.—*ὁμόσε φέρομαι*=ῤίχνομαι ἀπὸ κοντά, ἐφορμῶ.—*ὡσπερ φασί* ἔνν. *φέρεσθαι ὁμόσε*.—*πλατύτης (τοῦ σώματος)*=τὸ πλάτος τοῦ σώματος, ὃ ὄγκος (ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ λεπτόν καὶ ψωραλέον τῶν ἐν τῷ παραδείσῳ).—*ἀμαρτάνω*=ἀποτυγχάνω εἰς τὸ κτύπημα, χάνω τὴν ῥιζιά μου, ὅπως λέγουν σήμερον οἱ κυνηγοί.—*τὰ περιωκοδομημένα* = τὰ κλεισμένα (περιμανδρωμένα) μέσα εἰς τὸν περίβολον (τοῦ παραδείσου).

(§ 12)

τίς ἂν Ἀστυάγει μνησθεῖη; =ποῖος θὰ ἠμποροῦσε νὰ κάμῃ λόγον περὶ αὐτοῦ εἰς τὸν Ἀστυάγην;—*τίς γὰρ ἂν* ἔνν. *εἶη*.—*ὅστις*=ὁποῖος, ποίου εἴδους.—*ἀναβλέπω πρὸς τινα*=ῤίπτω βλέμμα πρὸς τινα, σηκώνω τὰ μάτια μου νὰ κοιτάξω κά-

ποιον.—*ἐκ τοῦ Ἰσου*—ἐξ Ἰσου (=ὁμοίως) ὅπως πρωτύτερα.—*ἐπιδίδωμι*—προοδεύω, προχωρῶ (πρβλ. ἐπίδοσις εἰς τὰ μαθήματα).—*βλάξ τις* τὸ *τις* ἐπιτείνει τὴν ἔννοιαν τοῦ *βλάξ*, δηλαδή;—*πονηρὸν λέγεις τὸ πρᾶγμα*—*πονηρὸν* (=δυσάρεστον) *ἔστι τὸ πρᾶγμα, ὃ λέγεις*.—*τὸ ἐπὶ σέ*—διὰ πρᾶγμα, τὸ ὅποιον ἀρμόζει εἰς σέ, ἀνήκει εἰς τὴν δικαιοδοσίαν σου.—*ἐδήχθη*· τοῦ *δάκνομαι*—πειράζομαι, μὲ κεντοῦν καρφιά. — *διακελεύομαι* *τινι*—προτρέπω τινά, ἐπιβάλλω εἰς τινα. — *ἐπιβουλεύω*· ἀμετάβ.= σκέπτομαι ἐπὶ πολύ.—*ἀλυπότατα*—χωρὶς τὴν παραμικρὰν λύπην (ἐνόχλησιν).—*διαπράττω* = κατορθώνω, ἐπιτυγχάνω.—*ὧν ἐδέοντο*—ταῦτα, *ὧν ἐδέοντο*. — *δέομαι*—;

(§ 13)

ἀποδιδράσκω *τινὰ*—φεύγω κρυφίως ἀπὸ κάποιον.—*δήσας*· τοῦ *δέω*-*ῶ* = δένω, βάλω δεσμά.—*αὐτόματος* = ἀφ' ἑαυτοῦ, μόνος του.—*ἐξ ἀρχῆς*—ἐκ νέου, ὅπως πρωτύτερα.—*ὥρα ἄν. . . μαστιγώσεις με*· ἡ πλοκή : *ὥρα ἄν εἴη σοι παρασκευάζεσθαι ὄτω* (τρόπῳ) *μαστιγώσεις με*.—*εὖ ἐποίησας προειπῶν*—καλὰ ἔκαμες καὶ μοῦ τὸ εἶπες ἐγκαίρως.—*χαρίεν*· ἔνν. *ἔσται· χαρίεν*· δὲ—νόστιμον.—*κρεάδια*· περιφρονητικῶς—παλιοκρέατα.—*ἀποβουκολοῦμαι* *τινα*· κατὰ μεταφορὰν ἐκ τῶν ποιμνίων—ἀφήνω κάποιον νὰ περιπλανᾶται καὶ νὰ χαθῆ.

(§ 14)

ἀνιαρὸς (ἀνιῶμαι)—; — *συναλίξω* = συναθροίζω. — *συνελαύνω* *τὰ θηρία*—συγκεντρώνω τὰ θηρία (κάπου) κατόπιν διώξεως (ἀπὸ τὰ ὄρη καὶ τὰ δάση).—*ἱππάσιμα χωρία*—τόποι κατάλληλοι πρὸς ἱππασίαν, ὁμαλοὶ ἀλλαχοῦ λέγει ὁ Ξενοφῶν τὰ χωρία ταῦτα *εὐήλατα* (§ 16) *βασιλικῶς*—μὲ τὴν βασιλικὴν μεγαλοπρέπειαν καὶ ἀκολουθίαν.—*οἱ κατ' ἐμέ*—οἱ σύγχρονοί μου, οἱ συνομήλικοί μου.

(§ 15)

ἀμιλλῶμαι *ἐπὶ τὰ θηρία*—ὄρμῳ μὲ ἀμιλλαν κατὰ τῶν θηρίων.—*φιλονικῶ*· ἐπὶ καλῆς σημασίας—προσπαθῶ νὰ νικήσω, νὰ ὑπερισχύσω.—*Κύρω ἤδετο*—ἠὲ χαριστεῖτο μὲ τὸν Κύρον.

ἔκανε γοῦστο μὲ τὸν Κῦρον. — ἀλλ' ὥσπερ σκύλακι γενναίῳ ἀνακλάζοντι· τὸ πλήρες: ἀλλ' ἀνακλάζοντι (τῷ Κύρῳ) ὥσπερ (ἀνακλάξει) σκύλαξ γενναῖος. — σκύλαξ=μικρὸς σκύλος. — γενναῖος=ἀπὸ καλὸν γένος (ῥάτσαν). — ἀνακλάζω· ἐπὶ ἀνθρώπου=φωνάζω δυνατά· ἐπὶ σκύλου= ὑλακτῶ, γαυγύζω. — παρακαλῶ=παρορμῶ, παρακινῶ. — ἠὺφραίνεται· ὁ Ἄστυάγης. — καταγελῶ τινος = περιπαίζω τινά. — οὐδ' ὀπωστιοῦν=οὔτε κατ' ἐλάχιστον. — τὸ λοιπὸν=εἰς τὸ ἐξῆς, εἰς τὸ μέλλον. — οὕτως ἦσθη (τοῦ ῥ. ἡδομαι) τῇ τότε θήρᾳ=τόσην εὐχάριστον ἀνάμνησιν διετήρησεν ἀπὸ τὸ κυνήγιον ἐκεῖνο. — συναίτιος=ὁ ἀπὸ κοινοῦ μετ' ἄλλου αἰτιὸς τινος, συνεργός, συντελεστής.

(§ 19)

ὁ δὲ Κῦρος κλπ. ὁ υἱὸς τοῦ βασιλέως τῆς Ἀσσυρίας Ναβουχοδονόσορος προκειμένου νὰ τελέσῃ τοὺς γάμους τοῦ ἐπέδραμεν εἰς τὸ γειτονικὸν ἔδαφος τῆς Μηδίας, ἵνα ἀπαγάγῃ ζῆφα πρὸς σφαγὴν κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν γαμηλίων ἑορτῶν· ὅταν ἔμαθε τοῦτο ὁ Ἄστυάγης ἔτρεξεν εἰς τὰ σύνορα μετὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ Κυαξάρου καὶ ὀλίγον μηδικοῦ ἱππικοῦ πρὸς ἀπόκρουσιν τοῦ ἐπιδρομέως. Μετ' ὀλίγον μεταδοθείσης τῆς εἰδήσεως καθ' ὅλην τὴν Μηδίαν ἔσπευδον πολλοὶ πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς ὑπὸ τὸν βασιλέα πρωτοπορίας. Μαζὶ μὲ αὐτοὺς ἀνεμείχθη καὶ ὁ Κῦρος, ὅστις ἦτο ἤδη 16 περίπου ἑτῶν, ὦπλισμένος μὲ τὴν πανοπλίαν, τὴν ὁποίαν τοῦ εἶχε κατασκευάσει ἐπὶ παραγγελίᾳ ὁ πάππος του. Ὁ Ἄστυάγης ἐξεπλάγη, ὅταν τὸν εἶδεν, ἀλλ' ἠναγκάσθη ἐκὼν ἄκων νὰ τὸν κρατήσῃ πλησίον του. — ἀντίοι=ἀπὸ τὸ ἀπέναντι μέρος, ἀπ' ἀντικρύ. — ἦ=: (βλ. Κεφ. Γ', § 6). — ἠρέμα=ἡσύχως, χωρὶς νὰ κινοῦνται ἀπὸ τὴν θέσιν των. — μέντοι=ὅμως· ἐδῶ=βεβαίως. — ἀλλ' οὔν=ἀλλὰ πράγματι. — πονηρὸς=ἐλεεινός, χαμένος. — ἄγω τὰ χρήματα=ἀπάγω, ἀρπάζω τὰ πράγματα. — οὐχ ὀρᾶς ὅσον. . . συντεταγμένον;=οὐχ ὀρᾶς ὅσον (=πόσον) ἐστὶ τὸ στίφος τῶν ἱπέων, ὃ ἔστηκε συντεταγμένον; — ὑποτέμνομαι τινα=κόπτω τὸν δρόμον τινός. — ἰσχύς=στρατιωτικὴ δύναμις· ἐδῶ=τὸ κύριον σῶμα τοῦ στρατοῦ. — ἀναλαμβάνω=παραλαμβάνω. — φοβήσονται=φοβηθήσονται.

(§ 20)

ταῦτα εἰπόντος αὐτοῦ (τοῦ Κύρου) ἔδοξεν (ὁ Κύρος)· ἀντί ταῦτα εἰπὼν οὗτος (ὁ Κύρος) ἔδοξεν (ὁ Κύρος).— φρονῶ=ἔχω φρόνησιν, εἶμαι μυαλωμένος.— γρηγορῶ=εἶμαι ἄγρυπνος, ξύπνιος (ἔχω τὰ μάτια μου τέσσερα, ὅπως λέγομεν κοινῶς).— τάξις· ἔδῶ=ἴλη· εἰς τὴν Κύρου Παιδείαν ἢ λέξις τάξις σημαίνει τμῆμα στρατοῦ ἀποτελούμενον ἀπὸ ἑκατὸν πεζοὺς ἢ ἰσαρίθμους ἵππεῖς.— ἐλῶ· τίς ὁ τύπος καὶ τίνος ῥήματος;— ἔρρωμένος=ἰσχυρός, γερός.— προσελαύνω=ὄρμῳ ἔφιππος.— καὶ οἱ ἄλλοι δὲ=ἀλλὰ καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι.— ἀπολείπομαι=μένω ὀπίσω.

(§ 21)

παράλλάξαντες ἔφθασαν=ἐπρόφθασαν νὰ περάσουν ἐμπρός, νὰ προσπεράσουν.— οὐκ ἀνίεσαν (ἐνν. διώκοντες)=δὲν ἄφηναν (ἀνέστελλον) τὴν καταδίωξιν.— ἀπειρος=μὴ ἠσκημένος, ἄπραγος, ὅπως λέγουν σήμερον.— ἀπρονοήτως=ἀπερισκέπτως, χωρὶς προφυλάξεις.— ἐώρων πονουῦντας τοὺς σφετέρους=ἔβλεπον, ὅτι ὑποφέρουν (πιέζονται) οἱ ἰδικοί των στρατιῶται.— ὡς παυσομένους τοῦ διωγμοῦ=μὲ τὴν ἰδέαν (=ὡς), ὅτι (οὗτω) οἱ περὶ τὸν Κύρον θὰ ἔπαυον τὴν καταδίωξιν.— προορμῶ=ὄρμῳ πρὸς τὰ ἐμπρός.

(§ 22)

οὐδὲν μᾶλλον ἀνίει (διώκων)=καθόλου περισσότερον δὲν ἔπαυε τὴν καταδίωξιν=ὁμοίως ὅπως πρωτύτερα δὲ ἔπαυε τὴν καταδίωξιν· τὸ ἀνίει τίνος ῥήματος εἶναι;— χαρμονή=χαρά.— ἀνακαλῶ τινα=μὲ φωνὰς προσπαθῶ νὰ ἐμπνεύσω θάρρος εἰς τινα.— κατέχων=ἐπιμένων εἰς τὴν καταδίωξιν.— ἐν τῷ τοιούτῳ=εἰς τοιαύτην περίστασιν (καθ' ἣν οἱ μὲν ἐχθροὶ ἔφευγον, ὁ δὲ Κύρος ἐδίωκεν).— ἄλκιμος=γενναῖος.— μὴ πάνυ ἄλκιμος=; τοὺς μὲν· τοὺς ἰδικούς του.— ἀθρόοι=εἰς πυκνὴν φάλαγγα.— ὑπαντῶ=ὑποδέχομαι, ἀνθίσταμαι.— μὴ πάθοιέν τι=μὴ ἀποθάνοιεν (ὁ υἱὸς καὶ ὁ Κύρος). Διατί δὲν εἶπεν ἀποθάνοιεν, ἀλλὰ πάθοιέν τι; πῶς καλεῖται τοῦτο;

διατείνομαι τὸ παλτὸν==; (βλ. § 8).—*ὡς στήσομένους (τοὺς Μῆδους)*==μὲ τὴν ἰδέαν (=ὡς), ὅτι οἱ Μῆδοι θὰ σταθοῦν.—*εἰς τόξενμα*==ἐντὸς βολῆς τόξου, εἰς διάστημα ὥστε νὰ φθάνη τὸ βέλος τόξου.—*τὰ πλεῖστα*==ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, τὰς περισσοτέρας φορὰς.—*μέχρι τοσοῦτου*==μέχρι τόσης ἀποστάσεως (ἦτοι μέχρι βολῆς τόξου).—*ὁπότε ἐγγύτατα γίγνονται*==ὁσάκις ἔφθανον πάρα πολὺ πλησίον.—*προσῆλυνον ἀλλήλοις*==ἔφώρων κατ' ἀλλήλων, συνεκρούοντο.—*ἀκροβολίζομαι*==μάχομαι ἀκροβολιστικῶς, ἀπὸ μακρὰν ἀντίθετον πρὸς τὸ μάχεσθαι ἐκ τοῦ συστάδην.—*ἐγκλίνω*==ὑποχωρῶ.—*ὁμόθεν*==ἐκ τοῦ πλησίον.—*ἀνά κράτος*==μὲ ὅλην τὴν δύναμιν.—*ἤρουν* ὁ Ἀστυάγης καὶ οἱ ἀμφ' αὐτόν.—*κατακαίνω*==; «*τοὺς μὲν κατακανόντες, τοὺς δὲ καταδιώξαντες αὐτοὶ ἐνταυθ' ἔμενον*» εἶδομεν εἰς τὴν Κύρου Ἀνάβασιν.—*ἐνέδρα*==ἐνεδρεύουσα δύναμις, ἐνεδρεύοντες στρατιῶται.—*μείζων* ὡς β' ὄρος τῆς συγκρίσεως νοεῖται: τῆς δυνάμεως, τὴν ὁποίαν ἔτρεψαν εἰς φυγὴν.—*ὑπειμι*==εἶμαι κρυμμένος.—*ἐπέσχον* ἀμετάβ.=ἔσταμάτησαν.

ἐκ τούτου==μετὰ ταῦτα.—*ἀνάγω* (ἀμετάβατον)=ἀναχωρῶ, ἀποχωρῶ.—*ἱπποκρατία*==ἐπικράτησις (νίκη) τοῦ ἱππικοῦ.—*οὐκ ἔχων ὅ,τι χρὴ λέγειν τὸν Κύρον*==μὴ γνωρίζων, τί νὰ εἶπη περὶ τοῦ Κύρου (νὰ τὸν ἐπαινέσῃ δηλαδὴ ἢ νὰ τὸν μαλώσῃ).—*τὸ ἔργον*==ἡ νίκη.—*ἀπιόντων* ἐνν. τῶν ἄλλων, δηλαδὴ τῶν Μήδων.—*οὐδὲν ἄλλο* ἐνν. ἐποίει.—*οἱ πεπτωκότες*==οἱ σκοτωμένοι, οἱ νεκροί.—*περιελαύνω*==περιτρέχω ἔφιππος.—*μόλις*==μὲ δυσκολίαν.—*μάλα ἐπίπροσθεν ποιοῦμαι τοὺς προσάγοντας*==βάζω πολὺ ἔμπρὸς μου τοὺς ὀδηγούς μου (διὰ νὰ κρύπτωμαι ὀπισθεν αὐτῶν) ἔπομένως==καταβάλλω μεγάλην προσπάθειαν νὰ κρυφθῶ ὀπισθεν τῶν ὀδηγῶν μου.—*ἐπὶ τῇ θέᾳ τῇ αὐτοῦ*==ὅτι τοὺς πεπτωκότες ἐθεῖτο=διότι ἐκάθητο καὶ ἔβλεπε τοὺς σκοτωμένους.

διὰ στόματος ἔχω τινά = ἔχω εἰς τὸ στόμα μου τινά, ὁμιλῶ διαρκῶς διὰ κάποιον. — *ἐν ᾧδαῖς*: πρβλ. *λέγεται Κῦρος καὶ ἄδεται* (Κεφ. Β', § 1-2). — *ὑπερεκπλήττομαι ἐπὶ τινι* = ἐκπλήττομαι ὑπερβολικὰ διὰ τινά. — *διαχειρίζομαι ἔργα ἀνδρός* = καταπιάνομαι μὲ ἔργα, ἐκτελῶ ἔργα, τελείου ἀνδρός. — *ἀποκαλῶ τινά* = προσκαλῶ τινά νὰ ἐπιστρέψῃ, ἀνακαλῶ. — *τὰ ἐπιχώρια* = τὰ ἐν τῇ πατρίδι νόμιμα, τὴν ἐν τῇ πατρίδι νόμιμον ἐκπαίδευσιν. — *ἀποτελῶ* = ἀποτελειώνω, συμπληρώνω. — *ἐνταῦθα* ἄχρονικόν. — *μὴ ὁ πατήρ ἄχθοιτο* (ἐνν. αὐτῷ) = δεδιῶς μὴ ὁ πατήρ ἄχθοιτο αὐτῷ. — *ἄχθομαί τινι* = δυσσαρεστοῦμαι κατὰ τινος, κακίωνω μὲ κάποιον. — *μέμφομαί τινι* = ἔχω παράπονα ἐναντίον τινός. — *συσκευάζω* = ἐτοιμάζω πράγματα. — *ἀνιῶ τοὺς ἐχθροὺς* = βλάπτω τοὺς ἐχθροὺς. Παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἑλλησιν εἶχεν ἀναχθῆ εἰς ἠθικὸν δόγμα ἢ γνώμη «*τοὺς φίλους ὠφελεῖν καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἀνιᾶν*» ἢ «*τοὺς μὲν φίλους εὖ, τοὺς δὲ ἐχθροὺς κακῶς ποιεῖν*»: πρῶτος ὁ Σωκράτης, προηγηθεὶς καὶ ἐν τούτῳ αἰῶνας τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας, διεκήρυξεν, ὅτι «*οὐ δεῖ τινά ἀνταδικεῖν οὔτε κακῶς ποιεῖν οὐδένα ἀνθρώπων, οὐδ' ἂν ὀτιοῦν πάσῃ ὑπ' αὐτῶν*» (Πλάτωνος Κρίτων, Κεφ. 10).

προπέμπω τινά = συνοδεύω τινά ἔξω τῆς πόλεως, ξεπροβοδίζω. — *ἀποστρέφομαι* = ἐπιστρέφω ὀπίσω (εἰς τὴν πόλιν). — *ἀποχωρῶ* = ἀναχωρῶ, ἀπέροχομαι. — *ᾧν* (ἐνν. *δώρων*) = *τούτων, ἅ.* — *τινὶ τῷ Ἀράσπᾳ*, τὸν ὁποῖον παρουσιάζει ὁ Ξενοφῶν εἰς τὸ Ε' καὶ ΣΤ' βιβλίον τῆς Κύρου Παιδείας διαλεγόμενον οἰκειότατα πρὸς τὸν Κῦρον. — *ἀπενεργεῖν τοῦ ἀποφέρω* = δίδω ὀπίσω, ἐπιστρέφω. — *ὡς σέ* = πρὸς σέ. — *ἐπιστέλλω* = παραγγέλλω δι' ἐπιστολῆς.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΙV

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'

(§ 1-3)

Ἦνικα δ' ἦν ἔξω μέσου ἡμέρας· ὅτε ὁ Κῦρος εἶχεν εἰσέλθει εἰς τὴν τάξιν τῶν τελείων ἀνδρῶν, ἀπεστάλη ὑπὸ τοῦ πατρός του καὶ τῆς περσικῆς γερουσίας εἰς τὴν Μηδίαν ἐπὶ κεφαλῆς ἱκανῆς στρατιωτικῆς δυνάμεως πρὸς βοήθειαν τοῦ διαδεχθέντος τὸν ἀποθανόντα Ἀστυάγην βασιλέως Κναξάρου, ὁ ὅποιος εἶχεν ἐμπλακῆ εἰς πόλεμον πρὸς τοὺς Ἀσσυρίους. Αἱ πρῶται κατὰ τῶν Ἀσσυρίων καὶ τῶν συμμάχων των ἐπιχειρήσεις, τὰς ὁποίας διηύθυνεν ὁ Κῦρος, ἀπέβησαν ὑπὲρ τῶν περσικῶν καὶ μηδικῶν ὄπλων· οἱ ἀντίπαλοι ἠττηθέντες κατὰ τὴν πρώτην σύγκρουσιν ἐγκατέλειψαν ἐν καιρῷ νυκτὸς τὸ περιχαρακωμένον στρατόπεδόν των καὶ ἀπεσύρθησαν εἰς τὴν ἀσσυριακὴν ἐνδοχώραν. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ Κῦρος δὲν ἤθελε νὰ δώσῃ εἰς αὐτοὺς καιρὸν νὰ ἀνασυντάξουν τὰς δυνάμεις των, ἀπεφάσισε νὰ τοὺς καταδιώξῃ. Ὅθεν τὴν μεθεπομένην ἀπὸ τῆς ἠττης των ἐσπέραν παραλαβὼν τὸν περσικὸν στρατόν, τοὺς συστρατεύοντας Ἀρμενίους, μέγα τμήμα μηδικοῦ ἵππικοῦ, τὸν ὅποιον κατόπιν ἀδείας τοῦ Κναξάρου προσεφέρθη νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ, ἐπροχώρησεν ὁ Κῦρος μετὰ τῶν ἀναγκαίων προφυλάξεων καὶ περὶ τὰ ἔξημερώματα ἐπέπεσεν αἰφνιδιαστικῶς ἐπὶ τοῦ νέου ἀσσυριακοῦ στρατοπέδου καὶ τὸ κατέλαβεν. Ἄπειρα λάφυρα καὶ πολυπληθεῖς αἰχμάλωτοι περιτλήθον εἰς χεῖράς του, ἀλλ' ἄρκετὸν τμήμα τοῦ ἐχθρικοῦ στρατεύματος κατώρθωσε νὰ διαφύγῃ μετὰ τοῦ νεωστὶ ἀνακηρυχθέντος βασιλέως τῶν Ἀσσυρίων—ὁ τέως βασιλεὺς ἐφρονεύθη κατὰ τὴν πρώτην σύγκρουσιν—καὶ τοῦ συμμάχου του βασιλέως τῆς Λυδίας Κροΐσου. Τὴν καταδίωξιν αὐτῶν ἀνέλαβε τὸ ἐν τῷ στρατεύματι τοῦ Κύρου ἵππικὸν τῶν Μήδων καὶ οἱ Ὑρκάνιοι ἵππεῖς, τοὺς ὁποίους θὰ γνωρίσωμεν κατωτέρω. Ἐδῶ λοιπὸν πρόκειται

περὶ τῆς ἡμέρας, ἣ ὁποία ἐπηκολούθησε τὴν νύκτα, καθ' ἣν κατελήφθη ὑπὸ τοῦ Κύρου τὸ δεύτερον ἄσσυριακὸν στρατόπεδον.—*ἡνίκα*—; («*ἡνίκα δειλὴ ἐγίνετο*» εἶδομεν εἰς τὴν Κύρου Ἀνάβασιν).—*ἔξω μέσου ἡμέρας*· κατὰ μεταφορὰν ἐκ τῆς στρατιωτικῆς γλώσσης (ἔξω βέλους)—πέραν τῆς μεσημβρίας, ὑπὲρ τὴν μεσημβρίαν (τὸ ἀπομεσήμερον, ὅπως λέγομεν κοινῶς). Οἱ ἀρχαῖοι διήρουν τὴν ἡμέραν εἰς τέσσαρα μέρη 1) εἰς *πρωί*, περιλαμβάνον τὸν χρόνον ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου μέχρι τῆς ἐνάτης περιόπου πρωινῆς· 2) εἰς *ἀμφὶ ἢ περὶ ἀγορὰν πλήθουσιν* (9-12 π.μ.)· 3) εἰς *μέσον ἡμέρας ἢ μεσημβρίαν* (12-2 μ.μ.)· καὶ 4) εἰς *δείλην*, ὑποδιαιρουμένην εἰς *δείλην πρωίαν* (2-4) καὶ *δείλην ὄψιαν* (4-6). Ἐδῶ πρόκειται περὶ τῆς δειλῆς πρωίας.—*προσελαύνω*—φθάνω ἔφιππος.—*οἱ Μῆδοι ἰππεῖς*· ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι κατόπιν ἀδείας τοῦ Κυαξάρου ἠκολούθησαν τὸν Κῦρον κατὰ τὴν νυκτερινὴν ἐξόρμησιν αὐτοῦ. Πόσοι ἦσαν οὗτοι ἠγνόει ὁ Κυαξάρης· ὑπελόγιζεν ὅμως ὅτι θὰ ἦσαν ὀλίγοι, ἐπειδὴ ἐφρόνει, ὅτι ἐλάχιστοι θὰ ἐδέχοντο αὐθορμήτως νὰ ἐκτεθοῦν εἰς τὰς τάλαιπωρίας καὶ τοὺς κινδύνους μιᾶς νέας, νυκτερινῆς μάλιστα, ἐπιχειρήσεως.—*Υρκάνιοι*· λαὸς οἰκῶν ΝΑ τῆς Κασπίας θαλάσσης. Ἐστρατεύοντο τὸ πλεῖστον ἐφ' Ἰππων καὶ ἦσαν πολεμικῶτατοι. Ὑπόδουλοι ὄντες εἰς τοὺς Ἀσσυρίους συνεπολέμουσαν μετ' αὐτῶν βίᾳ· διὸ μετὰ τὴν ἥτταν καὶ φυγὴν αὐτῶν κατὰ τὴν πρῶτην πρὸς τοὺς Πέρσας καὶ Μήδους σύγκρουσιν ἀπέστειλαν ἀντιπροσώπους πρὸς τὸν Κῦρον καὶ ἐδήλωσαν προσχώρησιν· τῇ ὁδηγίᾳ δὲ τῶν ἀπεσταλμένων τούτων καὶ τῇ συμπράξει τῶν ἐν τῷ ἄσσυριακῷ στρατοπέδῳ ὁμοφύλων των, καταλλήλως εἰδοποιηθέντων κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς νυκτός, κατέλαβεν ὁ Κῦρος αἰφνιδιαστικῶς τὸ δεύτερον στρατόπεδον τῶν Ἀσσυρίων. Οἱ Ὑρκάνιοι μετὰ τῶν Μήδων ἐπεδόθησαν, κατὰ τὰ ἀνωτέρω λεχθέντα, εἰς τὴν καταδίωξιν τῶν τμημάτων τοῦ ἐχθροῦ, τὰ ὁποῖα κατόρθωσαν νὰ διαφύγουν.—*αὐτῷ*—πρὸς χαρὰν του, διὰ νὰ χαίρῃται.—*μεγαληγορῶ*—λέγω μεγάλους λόγους, παχιά λόγια—*καυχῶμαι*.—*διακούω*—ἀκούω ἐντελῶς, ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ἕως τὸ τέλος.—*μεῖζους*· ἐνν. τὸ *σῶμα* = μεγαλοσωμότεροι.—*γοργός*—φοβερός.—*ιδεῖν*—κατὰ τὸ ἰδεῖν, τὴν ὄψιν. Ἐδῶ ὁ Κῦρος ἐπαινῶν εἰρωνεύεται ἅμα καὶ ἀστεΐζεται.

(§ 4-6)

διελαύνω = διασχίζω ἔφιππος. — *μεσιτός* = πλήρης. — *οἷς* = πρόβατον. — *δυοῖν ἄν.*: ἄσυνδέτως πρὸς τὰ προηγούμενα. — *αὐτοί*: οἱ ἔχοντες αὐτὰ (τὰ ἀνωτέρω μνημονευόμενα οἷας, αἶγας κλπ.). — *μενοῦσιν*: δηλαδή ἐν τῇ ἑαυτῶν = εἰς τὸν τόπον των. — *κτῆμα* = ἀπόκτημα. — *ὀρθῶς ποιοῦντες* = καὶ καλὰ ἐκάματε, ἐκάματε ἅγια δουλειά: ἐπομένως = καὶ σᾶς συγκαίρω διὰ τοῦτο. — *παραδιδόντας*: ἔνν. ἑαυτούς. — *οὗς* = τούτους δέ: ἡ ἀναφορική ἀντωνυμία μετ' ἄνω ἢ μέσσην στιγμὴν ἢ τὸ ἐρωτηματικὸν σημεῖον ἰσοδυναμεῖ πρὸς δεικτικὴν ἀντωνυμίαν καὶ ἓνα τῶν καταλλήλων συνδέσμων (δὲ ἢ ἀλλά, γὰρ, οὖν κλπ.) κατὰ τὴν ἀνάγκην τῶν συμφραζομένων. — *εἰ ἀφείημεν* = ἂν ἠθέλομεν ἀφήσει ἐλευθέρους. — *αὖ* = ἐπίσης (ὅπως δηλαδή καλὰ ἐκάματε καὶ ἐφρονεύσατε τοὺς ἀντιταχθέντας).

(§ 7-8)

φυλάττομαί τινα = προσφυλάττομαι ἀπὸ κάποιον. — *σιτοποιῶ τι* = προμηθεύω τι σιτία, τρέφω τινά. — *οὐ γὰρ λιμῶ...* *αὐτόν* = διότι βέβαια δὲν θὰ τοὺς ἀφήσωμεν, ὑποθέτω, νὰ ἀποθάνουν ἀπὸ τὴν πείναν. Καὶ ἔδῳ εὐθυμολογεῖ ἐπίσης ὁ Κύριος. — *κρατῶ τινος* = γίνομαι κύριός τινος. — *τούτους*: δηλαδή ὅσους θὰ ἀπελευθερώσωμεν. — *οὕτω γινώσκω* = ταύτην τὴν γνώμην ἔχω. — *συναίνῳ* = δίδω τὴν συγκατάθεσίν μου, συμφωνῶ.

(§ 9-10)

οὕτω δὴ = τότε λοιπόν. — *τοὺς αἰχμαλώτους*. ποίους; — *περιποιοῦμαι τὴν ψυχὴν* = σφάζω τὴν ζωὴν μου. — *καινόν* = ἀπροσδόκητον, ξαφνικό, ὅπως λέγομεν εἰς τὴν κοινὴν γλῶσσαν = κακόν. — *ἀλλ' ἢ* μετὰ προηγουμένην ἀποφατικὴν πρότασιν = ἐκτὸς τοῦ ὅτι. — *ἄρξει* = βασιλεύσει. — *συνοικῶ γυναικί* = συζῶ μετὰ γυναικός. — *ὑπὲρ ὑμῶν* = διὰ λογαριασμόν σας, πρὸς ὑπεράσπισίν σας.

(§ 11-13)

ὅπως δὲ μὴδ' ἐπαγγέλλη μὴδεὶς ὑμῖν = ὅπως δὲ μὴδὲ παρακελεύηται ὑμῖν μὴδεὶς = ἀλλ' ἵνα μὴ οὔτε κἂν σᾶς διατάσῃ

Ξενοφώντας Κύριον Παιδεία — Ἐκδοσις Γ' 6

(παρακινῆ) κανείς.—*καὶ ἃ λέγομεν*(=ὑποσχόμεθα) *ἀδόλως* ἐννοεῖται *ἔσται*.—*ἀδόλως*=τιμίως, χωρὶς ἀπάτην.—*καὶ δὴ*=καὶ μάλιστα τώρα ἀμέσως.—*λῶν...πράττων...διδάσκων*· πᾶσαι αὐταὶ αἱ μετοχαὶ ἐξαρθῶνται ἐκ τοῦ (*ἐὰν*) *φαίνεται*· καὶ εἰς τὰς τρεῖς δὲ ταύτας μετοχὰς ἀναφέρεται τὸ *εὐνοϊκῶς* (=μὲ καλὰς διαθέσεις, μὲ ἀγαθὴν πρόθεσιν).— *διδάσκω*=ὑποδεικνύω, διαφωτίζω.—*περιέπω τινὰ*=συμπεριφέρομαι πρὸς τινὰ οὕτως ἢ ἄλλως, καλῶς ἢ κακῶς, σινηθέστερον δὲ καλῶς· ὅθεν=περιποιοῦμαι τινά.—*διαγγέλλω*=διακοινώνω, ἀνακοινώνω.—*ἦν ἄρα*=ἂν ἴσως, ἂν τυχόν.—*ὕμεις ἐκείνων*· ἐνν. *ἄρχητε*.—*προσεκύνουν*· οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες προσέκλινον μόνον ἐνώπιον τῶν θεῶν· οἱ λαοὶ ὅμως τῆς Ἀνατολῆς προσέπιπτον καὶ ἐνώπιον τῶν βασιλέων καὶ γενικῶς τῶν ἀνωτέρων εἰς ἔνδειξιν σεβασμοῦ ἢ ἀπλῶς πρὸς χαιρετισμὸν (τοῦτο κάμνουν μέχρι σήμερον οἱ Τοῦρκοι, οἱ Αἰγύπτιοι κ. ἄ.).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄

(§ 1-3)

ὄχομαι=ἀναχωρῶ, φεύγω.—*Ἀρμένιοι*· οὗτοι, καίτοι ἦσαν φόρου ὑποτελεῖς εἰς τοὺς Μήδους καὶ ὑπεχρεοῦντο ὑπὸ συνθηκῶν νὰ στρατεύωνται μετ' αὐτῶν, ἔδειξαν διαθέσεις κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ πρὸς τοὺς Ἀσσυρίους πολέμου νὰ ἀθετήσουν τὰς ὑποχρεώσεις των· διὰ τῆς ἐπεμβάσεως ὅμως τοῦ Κύρου καὶ πρὸς χάριν αὐτοῦ μετέσχον τελικῶς τοῦ πολέμου καὶ ἠκολούθουν τὸν Κῦρον παντοῦ.— *σίτος*=ἄρτος. — *πιεῖν*· προβλ. Βιβλ. I, κεφ. B', § 11.— *διάγω τινὰ* = ὀδηγῶ τινά. — *αὐτούς*· τοὺς Μήδους καὶ τοὺς Ἀρμενίους. — *γινώσκειτε δέ*· τὸ δὲ ἐνταῦθα=*γάρ*. — *τοὺς δ' ἄλλους...* *ἔχειν*· θὰ ἐπεριμέναμεν μᾶλλον νὰ εἴπῃ· *τοὺς δ' ἄλλους (διαγάγετε) ἐφ' ἃς σκηνάς δοκῆ ἂν (ὕμῖν) ἔχειν αὐτοὺς κάλλιστα*.—*ὅπουπερ ἦδιστον*· ἐνν. *ἔστί*. Οἱ Ὑρκάνιοι ἀφήνονται ἐλεύθεροι νὰ δειπνήσουν ἢ εἰς τὰς σκηνάς των, ἢ μὲ τοὺς Μήδους, ἢ ὅπου ἄλλοῦ ἀρέσει εἰς αὐτούς.—*σφῆαι...καὶ ἀκέραιοι*=ἀπέραχτες καὶ ἀνέγγιχτες=μὲ ὅλα τὰ φαγητά. — *παρεσκευάσται*· ἀπροσώπως=παρασκευῆ (=ἐτοιμασία) ὑπάρχει.—*ἐνθάδε*· δηλαδὴ ἐν ταῖς σκηναῖς, α

ὅποια προωρίζοντο διὰ τοὺς Ὑρκανίους.—*τούτοις* τοῖς ἄλλοις.—*ἀμφοτέροι*· δηλαδὴ ὑμεῖς τε καὶ οὗτοι (Μῆδοι καὶ Ἀρμένιοι).—*ὑμῖν*=πρὸς χάριν ὑμῶν, ἵνα ἀναπαυθῆτε σεῖς.—*δραῖτε*=προσέχετε.—*εὖ τίθεμαι τὰ ὄπλα*=ἔχω πρόχειρα τὰ ὄπλα.—*οὐπω*=ὄχι ἀκόμη (ἀντίθετον τοῦ *οὐκέτι*).

(§ 4)

οἱ ἀμφὶ Τιγράνην· οἱ Ἀρμένιοι, τῶν ὁποίων ἡγεμῶν ἦτο ὁ Τιγράνης, πρωτότοκος υἱὸς τοῦ βασιλέως των.—*ἐλοῦντο*· ὁ Ξενοφῶν, ὡς εἶδομεν ἤδη (βιβλ. I, κεφ. Β', § 11), ἀποδίδει εἰς τοὺς βαρβάρους τὴν ἑλληνικὴν συνήθειαν τοῦ λοῦσθαι πρὸ τοῦ δεῖπνου.—*ἦν γάρ*· ὁ γὰρ αἰτιολογεῖ συνήθως προηγούμενα· ἐδῶ ἐπόμενα ἐτέθη λοιπὸν ἀντὶ τίνος συνδέσμου;—*μεταλαμβάνω ἱμάτιον*=ἀλλάσσω φορέματα. Ὁ Κῦρος διὰ τῶν ὑπηρετῶν τοῦ στρατοῦ εἶχε μεριμνήσει νὰ ὑπάρχουν ἔτοιμα ἱμάτια καθαρὰ ἀπὸ τὸν κονιορτὸν καὶ τὸ αἷμα.—*ἔφη*· ὁ Κῦρος.—*ἔλεγεν*=ἐνόει.—*τὸν λιμόν*· ἀλλαχοῦ (βιβλ. I, κεφ. Ε', § 12) ὁ Κῦρος λέγει εἰς τοὺς ὁμοτίμους· «*λιμῶ ὄσαπερ* (=ὥσπερ) *ὄψω διαχρησθε*» λέγων λοιπὸν καὶ ἐδῶ *λιμόν* ἐννοεῖ, ὡς ἐκεῖ, τὴν *λιτότητα*, εἰς τὴν ὁποίαν εἶχον ἀσκηθῆ οἱ Πέρσαι.

(§ 5-6)

δειπνίζω τινά=παραθέτω εἰς τινὰ δεῖπνον, φιλεῦω κάποιον.—*συσκοτάζει*· ἀπρόσωπον=γίνεται σκότος, σκοτεινιάζει.—*πενμπάς*=πεντάς.—*διαπέμπω*=πέμπω πρὸς διαφόρους διευθύνσεις, ἐδῶ κτ' ἐκεῖ.—*κρυπτεύω*· ἀμετάβατον=μένω κρυμμένος.—*ἅμα μὲν... ἅμα δέ*=ἀφ' ἑνὸς μὲν, ἀφ' ἑτέρου δέ.—*ἂν ἀποδιδράσκη*=ἂν ἐπιχειρῇ νὰ ἀποδράσῃ.—*πολλοὶ ἐάλωσαν*=πάντες (οἱ ἐπιχειρήσαντες νὰ δραπετεύσουν) συνελήφθησαν.—*τοὺς λαβόντας*=τοὺς συλλαβόντας.—*οὐδὲ βουλόμενος*=καὶ εἰ ἐβούλου· καὶ μὲ τὸ κερὶ νὰ τὸν ἐγύρευες, θὰ ἐλέγομεν ἡμεῖς σήμερον.

(§ 7)

διῆγον· ἐνν. *τὸν χρόνον*.—*εὐωχοῦμαι*=τρώγω καλά.—*ἐπιγον*=συγέπινον.—*αὐλοῦμαι*=ἀρχίζω τὸ τραγούδι μὲ εἰσαγωγὴν

αὐλοῦ (=σουραλιουῦ).—*τὰ τοιαῦτα*· τὰ χρήσιμα εἰς τὸ πίνειν.—*ἤλω*· τίνος ῥήματος;—*ἀποροῶ τινος*=ἔχω ἔλλειψίν τινος.—*ἔργα*=ἀπασχολήσεις (ἀποβλέπουσαι εἰς τὴν συντήρησιν).

(§ 8)

τὴν νύκτα ἐν ἧ' περὶ ταύτης βλέπε σημειώσιν § 1-3 τοῦ Δ' κεφ.—*ἐπ' εὐτυχία*=ἐπὶ τῷ εὐτυχεῖ γεγονότι, δηλαδή τῇ νίκῃ.—*οἱ οἰκέται*=οἱ ὑπηρέται (τῶν στρατιωτῶν)· οὗτοι καλοῦνται ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος καὶ *ἐπίτροποι*.—*ἄτε...ἀπεληλυθότων*=ἐπειδὴ εἶχον ἀναχωρήσει, ἐπειδὴ ἀπουσίαζον.—*ἀνειμένως (ἀνίημι)*=ἐλευθέρως, χωρὶς περιορισμόν.—*ἄλλως τε*=καὶ δι' ἄλλας αἰτίας καὶ διότι=καὶ μάλιστα—*ἄλλα πολλά*· δηλαδή;

(§ 9-10)

θύραι=ἀνάκτορον· ἐδῶ;—*πλὴν οἵπερ*=πλὴν ἐκείνων, οἷτινες.—*ἐξῆλθε*· τῶν θυρῶν.—*βριμόμαι-οὔμαι* (ἢ *βριμάομαι ὦμαι*)=φρουάττω ἐξ ὄργῆς, εἶμαι πολὺ ὠργισμένος.—*τῷ καταλιπόντας... οἴχεσθαι*· ἢ σειρὰ τῶν λέξεων· *τῷ οἴχεσθαι* (= *ἐπεὶ ὄχοντο*) *καταλιπόντας αὐτὸν ἔρημον*.—*ὦμος*=σκληρός, ἀγροῖκος.—*ἀγνώμων*=ἀνόητος, ἐπιπόλαιος.—*ὦσπερ λέγεται ὦμος εἶναι καὶ ἀγνώμων*=μὲ τὴν ἀγροικίαν καὶ τὴν ἐπιπολαιότητα, ἣ ὁποία, ὅπως λέγουν, τὸν ἐξακρακτήριζεν.—*ἐπὶ τὸ*=πρὸς τό.—*ἀπρονοήτως*=χωρὶς ὑπολογισμόν (περὶ τοῦ τί εἶναι δυνατὸν νὰ συμβῇ), μὲ ἐλαφρότητα.—*οὐκ ἂν ἐθελῆσαι*· τὸ ἀπαρέμφατον ἐκ τοῦ *ἔμην*.—*ἂν μὲν Κῦρος βούληται* (ἔνν. *παρεῖναι*)· ὡς ἀπόδοσις τῆς ὑποθετικῆς ταύτης προτάσεως πρέπει νὰ νοηθῇ τὸ «*καλῶς ἔχει*».—*τὴν ταχίστην* (ἔνν. *δὸν*)=τάχιστα.

(§ 11-12)

ὁ ταπτόμενος πορεύεσθαι· ἐκεῖνος, περὶ τοῦ ὁποίου εἶπεν ἀνωτέρω (§ 9) «*τῶν παρόντων κελεύει τινά*».—*πῶς δὲ Κῦρος*, ἔφη, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ· ἔνν. *ἠῦρον τούτους*.—*Ὅτι νῆ Δί'*· τὸ ὅτι αἰτιολογεῖ τὴν νοουμένην πρότασιν· *ἠρόμην οὕτω* (καὶ *πῶς, ὦ δέσποτα κλπ.*), *ὅτι...*—*ἀφεστηκότας (ἀφεστῶτας)*· τοῦ *ἀφίσταμαι*=ἀποστατῶ.—*ἠγοῦμαι τινι*=ὑποδεικνύω εἰς τινα.

τὴν ὁδόν, γίνομαι ὁδηγός τις. Ἡ ἔννοια τῶν λόγων τοῦ ὁμιλοῦντος ἐδῶ εἶναι αὕτη: Ἐκαμα τὴν ἐρώτησιν αὐτὴν (*καὶ πῶς, ᾧ δέσποτα*, κλπ.), διότι ἐγὼ δὲν ἔχω ὁδηγόν, ὅπως ἀκούω, ὅτι εἶχεν ὁ Κῦρος μερικοὺς Ὑρκανίους, οἱ ὅποιοι ἐλθόντες ἐδῶ ἀνεχώρησαν μαζί του διὰ νὰ τοῦ χρησιμεύσουν ὡς ὁδηγοί.—*τῷ μὴδ' εἰπεῖν αὐτῷ ταῦτα*—*τῷ μὴ εἰπεῖν* (= *ὅτι οὐκ εἶπεν*) *αὐτῷ μὴδὲ ταῦτα* (τὰ τῆς ἀποστασίας δηλαδὴ τῶν Ὑρκανίων ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς καὶ προσχωρήσεως αὐτῶν πρὸς τὸν Κῦρον).—*ἔπεμπεν* ὁ παρατατικός σημαίνει ἐδῶ καθαρῶς παρτάσιν χρόνου, ἐκφράζει δὲ τοῦτο· ἐπέμενε εἰς τὴν διαταγὴν του καὶ τὴν ἐπανελάμβανε πολλάκις.—*ὡς ψιλῶσων αὐτόν*· ἔνν. *τῶν Μήδων*.—*ψιλῶ τινά τινος* = ἀπογυμνῶ τινά τινος, στερεῶ τινά τινος.—*ἰσχυρῶς* = ἐντόνως.

(§ 13)

τότε· δηλαδὴ κατὰ τὴν νύκτα, καθ' ἣν ἐκίνησεν ὁ Κῦρος πρὸς καταδίωξιν τῶν φευγόντων ἐχθρῶν.—*διασχισθέντες*· ἔνν. *τῆς ὁδοῦ*.—*διασχίζομαι τῆς ὁδοῦ* = χάνω τὸν δρόμον, παραστρατῶ.—*τριβος* = ἀτραπός, μονοπάτι.—*ἐπιτυγχάνω τινί* = συναντῶ πινα.—*ἡγεῖσθαι*· ἔνν. *αὐτοῖς*.—*ἡγοῦμαι τινι* =; (βλ. § 11-12).

(§ 14)

γίνομαι πρὸς τινι = πλησιάζω τινά.—*εἰσέφρησαν*· τοῦ *εἰσφρέω*· *εἰσφρέω τινά* δὲ = ἐπιτρέπω εἰς τινά νὰ εἰσέλθῃ.—*ὑποφαίνει ἡμέρα* = ἀρχίζει νὰ φαίνεται ἡ ἡμέρα, νὰ γλυκοχαράξῃ.—*μάγοι*· λέξεις περσικῆ· ἐκάλουν δὲ οἱ Πέρσαι μάγους τοὺς ἐρμηνευτὰς τῶν ὀνείρων καὶ τῶν λοιπῶν φαινομένων, τοὺς ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων καλουμένους μάντις.—*τὰ νομιζόμενα* = τὰ ὑπὸ τῆς συνηθείας καθωρισμένα.—*ἐπὶ τοῖς τοιοῦτοις ἀγαθοῖς*· τίσιν;—*ἐξαιροῦμαι τι* = ἐκλέγω τι, ξεχωρίζω, βγάζω ἰδιαιτέρως. Οἱ βάρβαροι πρὸ τῆς διανομῆς τῶν λαφύρων μεταξὺ τοῦ στρατοῦ ἐξεχώριζον τιμητικὰ δῶρα διὰ τοὺς θεοὺς καὶ τὰ ἐπιφανῆ πρόσωπα.—*ἔχω ἀμφί τι* = *εἶμι περί τι* = ἀπασχολοῦμαι μὲ κάτι.

(§ 15)

‘Ο δέ· ὁ Κῦρος.—*προφαίνω*=προδηλῶ, δεικνύω ἐκ τῶν προτέρων.—*ὥς*=ὥστε.—*ἐγκρατῆς εἰμί τινος*=γίνομαι κύριός τι· νος.—*κατεργάζομαι*=φέρω εἰς πέρας μετὰ κόπου, κερδίζω, ἀποκτῶ μετὰ κόπου.—*φυλάττω*=διατηρῶ.—*ἐπὶ τοῖς ἐφ’ ἡμῖν γιγνομένοις*=δι’ ὅσα περιέρχονται εἰς χεῖράς μας.—*αὐτίκα*=ἀμέσως, εἰς τὴν στιγμήν.

(§ 16-17)

ἐπιπέμπω=ἐπὶ τῷ ὑπάρχοντι *πέμπω*=χοντὰ εἰς τὸ ὑπάρχον, εἰς ἐνίσχυσιν τοῦ ὑπάρχοντος, πέμπω.—*κάρπωσις*=ὠφέλεια, ἀπολαυή.—*λίων* ἐπὶ σημασίας ἀορίστου=ἐλθίων.—*μέλει μοι περὶ τινος*=φροντίζω περὶ τινος.—*τροφή*=μέσα συντηρήσεως.—*αὐτοῖς*=αὐτῶν.—*ἃ ἔχομεν* ἐνν. λάφυρα.—*καλῶς καὶ νομίμως*=ὀρθῶς καὶ συμφώνως πρὸς τὴν (καθιερωμένην) συνήθειαν.—*τὰ μὲν πρὸς τοὺς θεοὺς...* *τὰ δὲ πρὸς τὸ κοινόν*=ὅσον ἀφορᾷ τοὺς θεοὺς..., ὅσον ἀφορᾷ τὸ δημόσιον.—*τὰς ἀρχάς*· τὰς ἀνωτάτας ἀρχάς, τὰς μετὰ τὸν βασιλέα ἀρχάς.—*πεμπάντων*· προστακτική.—*ὀπιτηρ*=αὐτόπιτης μάρτυς, παρατηρητής.—*φρασιτηρ*=ὀδηγός, σύμβουλος. Ὁ Κῦρος ζητεῖ ἀνθρώπους ἀπὸ τὴν Περσίαν, οἱ ὅποιοι νὰ παρακολουθοῦν τὴν δρᾶσίν του καὶ νὰ τοῦ χρησιμεύσουν ὡς σύμβουλοι ἐπὶ τῶν μελετωμένων σχεδίων του.—*λόχον*· εἰς τὴν Κύρου Ἀνάβασιν ὁ λόχος εἶναι, ὅπως ἐμάθαμεν πέρυσι, τμῆμα στρατοῦ συγκείμενον ἐξ 100 ἀνδρῶν· εἰς τὴν Κύρου Παιδείαν ὅμως ὁ λόχος ἀποτελεῖται ἀπὸ 24 ἀνδρας.—*προπομπὸς (προπέμπω)*=συνδοός.

(§ 18-19)

ἐν πᾶσι=ἐνώπιον, εἰς ἐπήκοον ὄλων.—*μένειν*· ὑποκείμενον τοῦ ἀπαρεμφάτου νοητέον *αὐτούς*.—*ἀποροῦντες...* *ἀπειθεῖν*=ἀποροῦντες, πῶς θὰ ἔφθναν εἰς τὸ σημεῖον νὰ παρακούσουν εἰς τὴν πρόσκλησιν τοῦ Κυαξάρου.—*φοβούμενοι*=*ἀποροῦντες*· καὶ τὸ *ἀποροῦντες* καὶ τὸ *φοβούμενοι* περιέχουν περίπου τὴν ἔννοιαν τοῦ μὴ γνωρίζοντες, διερωτώμενοι.—*ἀπειλοῦντι*· τῷ Κυαξάρῳ.

(§ 20)

ὅ,τι πράττομεν—τί πράττομεν, ὑπὸ ποίας συνθήκας εὐρισκόμεθα (ἂν εἴμεθα δηλ. νικηταὶ ἢ ἡττημένοι).—*ὀκνῶ περὶ τινος*—φοβοῦμαι περὶ τῆς τύχης τινός. — *αἰσθάνομαι*—μανθάνω, πληροφοροῦμαι.— *ἀπεληλαμένους* = ; (βλ. «ἀπελήλανται εἰς ἄλλον τόπον» βιβλ. Ι, κεφ. Β', § 3-4).

(§ 21)

ἀλλὰ μὴν—ἄλλ' ὅμως.—*μέμψις (μέμφομαι)*—μομφή, παράπονον.—*εὖ ποιῶ τινα* = εὐεργετῶ τινα, προσφέρω ὑπηρεσίας εἰς τινα.—*αὐτοματίζω*—πράττω τι αὐτομάτως, ἐξ ἰδίας πρωτοβουλίας (χωρὶς νὰ ἐρωτήσω κανένα).—*τῆς ἐξόδου*—τῆς διώξεως.—*ἠρωτήσατε* τὸν Κουαξάρην.—*εἰ ἐξίλοιτε*—εἰ δεῖ ἐξιέναι ὑμᾶς.—*καὶ νῦν*—καὶ οὕτω.—*ὅτω ὑμῶν μὴ ἀχθομένῳ εἴη*—εἰς ὅποιον ἀπὸ σᾶς δὲν ἦτο (τοῦτο) δυσάρεστον.—*σάφ' (σάφα=σαφῶς) οἶδα*—καλῶς γνωρίζω, εἶμαι βέβαιος. — *πεπαίνομαι (πέπων)*· κυριολεκτεῖται ἐπὶ τῶν ὀπωρῶν καὶ σημαίνει ὠριμάζω· μεταφορικῶς—καταπραῦνομαι, μαλακώνω.—*σὺν τῷ φόβῳ λήγοντι*—σὺν τῇ λήξει τοῦ φόβου.—*ἀπεισι*· τοῦ ἀπέροχομαι.

(§ 22)

πονῶ—κουράζομαι.—*προσδέχομαι*—περιμένω.— *ἦτοι... ἦ*—*ἦ... ἦ*.—*πεισομένους*· τοῦ *πείθομαι*—ὑπακούω· ἐδῶ—δηλῶ ὑποταγὴν οἰκειοθελῶς, μὲ τὴν ἐλευθέραν μου θέλησιν.—*εἰκόσ'*· ποῖον ῥῆμα νοεῖται ;—*προανύτω*—τελειώνω πρωτύτερα, φέρω ἐγκαίρως εἰς πέρας.—*χερῆζω τινός*—ἔχω ἀνάγκην τινός, ἐπιθυμῶ τι. — *ὑπόμεινον προστάξας*—ἀφοῦ διατάξῃς, μεῖνε ὀπίσω (διότι ὁ Κῦρος ἤθελε νὰ εἴπῃ εἰς αὐτὸν κάτι ἰδιαιτέρως).

(§ 23-25)

ἀλλὰ καί... φαίνει μοι· ἐνῶ ἐπεριμέναμεν κανονικῶς νὰ ἐξαρτᾶται καὶ ἡ πρότασις αὕτη ἐκ τοῦ *αἰσθανόμενος*, ἐτέθη ὡς κυρία πρότασις, ἐν τῇ ὁποίᾳ τὸ *ἦδομαι αἰσθανόμενος* ἀντικατεστάθη. ὑπὸ τοῦ ὁμοίου περίπου κατὰ τὴν σημασίαν *φαίνει*.—*συμφέρει ἡμῖν ταῦτα*—τὰ συμφέροντά μας ταυτίζονται.—*ἐχθρί-*

ονες=;—*οὕτως οὖν*=εἰς τοιαύτας λοιπὸν δυσκόλους στιγμάς.—*ὅπως τῶν μὲν νῦν παρόντων... συμμάχων* ἢ σειρὰ τῶν λέξεων : *ὅπως (=πῶς) μηδεὶς τῶν νῦν παρόντων συμμάχων ἀποστατήσῃ ἡμῖν* (δοτικὴ ἀντιχαριστικὴ = ἐπὶ ζημία ἡμῶν).—*προσληψόμεθα* ἢ ἐξάρτησις ἐκ τοῦ *ὅπως* —*τοῦ Μήδου* τοῦ ἀπεσταλμένου τοῦ Κυαξάρου.—*ὁ ἀποκαλῶν*=ὁ κομιστὴς τῆς διαταγῆς τῆς ἀνακλήσεως.—*εὐρῶν δὲς = εὐρὲ καὶ δός*. — *ὅπου κάλλιστα διάξει* (ἐνν. *τὸν βίον*)= εἰς τὴν ὁποίαν (σκηνὴν) θὰ περάσῃ ἀναπαυτικώτατα, μὲ ὅλην τὴν δυνατὴν ἄνεσιν.—*προστάτω ἔργον*=ἐπιβάλλω ἔργον, ἀναθέτω ἐργασίαν.—*ἢν ταῦτ' εὖ γένηται*=ἐὰν ταῦτα (=ἡ ἐπιχειρήσις μας) λάβουν αἴσιον τέρμα, εὐδοωθοῦν.

(§ 26)

ὁ εἰς Πέρσας ἰὼν=ὁ μέλλων νὰ ἀναχωρήσῃ εἰς τὴν Περσίαν (*ὁ πρεσβύτατος*, εἰς τὸν ὁποῖον ἀπετάθη ἀνωτέρω (§ 16-17) ὁ Κῦρος).—*συσκευάζομαι* = ἐτοιμάζω τὰς ἀποσκευάς μου, τὰ πράγματά μου.—*ἐπιστέλλω τινί τι*=παραγγέλλω εἰς τινά τι.—*ἐν τῷ πρόσθεν λόγῳ* εἰς τὴν § 16-17.—*ἀποδίδωμι τὰ γράμματα*=ἐπιδίδω, ἐγχειρίζω τὴν ἐπιστολήν.—*τὰ ἐπιστελλόμενα*=τὸ περιεχόμενον τῆς ἐπιστολῆς.—*ὁμολογῶ* = συμφωνῶ, δίδω ἀνάλογον ἀπόκρισιν.—*πρὸς ταῦτα*=ἐν σχέσει πρὸς αὐτά, ἐπάνω εἰς αὐτά (τὰ ἐν τῇ ἐπιστολῇ δηλ. γεγραμμένα).—*ἐνῆν* = ἦσαν γεγραμμένα.

(§ 27-28)

χαίρειν ἐνν. *λέγει*. Ὁ συνήθης εἰς τοὺς Ἑλληνας τρόπος, κατὰ τὸν ὁποῖον ἤρχιζαν τὴν ἐπιστολήν.—*ἔταν... κρατῆ* ὁ Κῦρος ἐκ μετριοφροσύνης λέγει νικητὴν τὸν Κυαξάρην, ἐνῶ πράγματι αὐτὸς μόνον εἶναι ὁ νικητὴς.—*γίγνεται*=μένει.—*ἐν κινδύνῳ καθίστημί τινα*=ἀφήνω τινὰ ἐκτεθειμένον εἰς κίνδυνον.—*καθήμενοι* ἐνν. *ἀργοὶ ἢ οὐδὲν ποιοῦντες*.—*μήκιστον* σπάνιος ὑπερθετικὸς βαθμὸς τοῦ ἐπιρρήματος *μακρῶς*=*μακροτάτω*.—*μᾶλλον*=πολὺ περισσότερον.

(§ 29-31)

σκέπαι· τοῦ **σκοποῦμαι**=σκέπτομαι, λαμβάνω ὑπ' ὄψει μου.—**οἶφ...** **μέμφει**=μέ ποῖον τρόπον φέρομαι ἐγὼ πρὸς σέ καὶ πῶς φέρεσαι· σὺ πρὸς ἐμέ καὶ ὅμως μοῦ παραπονεῖσαι.—**οὐχ ὅσους=οὐ (μόνον) τούτους, ὅσους**· διότι ὁ Κύρος ἐκτὸς τῶν Περσῶν προσήγαγεν ὡς συμμάχους εἰς τὸν Κυαξάρην τοὺς Ἀρμενίους (βλ. § 1-3) καὶ τοὺς Χαλδαίους, ὁμόρους τῶν Ἀρμενίων.—**ἐν τῇ φιλίᾳ**· ἐνν. **χώρᾳ**. Νοεῖται ἡ χώρα τῶν Ἀσσυρίων, ὅπου μετὰ τὴν νίκην ἦσαν τόσον ἀσφαλεῖς, ὅσον ἐὰν εὐρίσκοντο εἰς τὸ ἰδικόν των ἔδαφος.—**ὅσους**· δηλ. ἐκ τοῦ ἱππικοῦ τῶν Μήδων.—**δυνασθείην**· εὐκτική τοῦ σπανίου παθ. ἄορ. τοῦ ῥ. **δύναμαι (ἐδυνάσθην=ἐδυνήθην)**.—**όντος**· ἐμοῦ.—**τοιγαροῦν**=ὡς ἐκ τούτου λοιπόν.—**ἀμφοτέροις ὑμῖν**· σοί τε δηλαδή καὶ τοῖς ἀκολουθήσασιν.—**ἐπιλανθάνομαι τινος** = λησμονῶ τινα, παύω νὰ ἐνθυμοῦμαι τινα.—**καὶ νῦν**=καὶ τώρα ἀκόμη.—**ἐπιστρέλλω**=ἵνα ζητήσω τὴν ἀποστολὴν (νέου) στρατοῦ.—**ἐπιπέλλω**· ἐνν. **τοῖς Πέρσαις**, δηλαδή τῷ πατρὶ καὶ τοῖς ἄρχουσι.—**πρὶν ἡμᾶς ἐλθεῖν**=προτοῦ νὰ ἐπανέλθωμεν ἡμεῖς αὐτοῦ (σύμφωνα μὲ τὴν ἐντολὴν τοῦ Κυαξάρου).—**ὑπάρχω τινί**=προσφέρω τὰς ὑπηρεσίας μου εἰς τινα.—**ὅπως ἂν ἐθέλωσιν**· ὑποκείμενον **ἐκεῖνοι**, οἱ μέλλοντες νὰ ἔλθουν ἐκ Περσίας στρατιῶται.

(§ 32-33)

καίπερ ὄν=ἂν καὶ εἶμαι.—**ἂν δῶς**=ἂ ἂν δῶς.—**ἀπειλοῦντα**=μὲ ἀπειλάς.—**μεταπέμπεσθαι**· τὸ ἀπαρέμφατον ἐκ τοῦ **συμβουλεύω**· τὸ δὲ **μεταπέμπομαι**=; (πρβλ. βιβλ. I, κεφ. Γ', § 2).—**φάσκοντα**· ἐναντιωματικὴ μετοχή.—**διδάσκω τινὰ**=διαφωτίζω τινὰ, ἀνοίγω τὰ μάτια κάποιου, ὅπως λέγομεν σήμερον.—**μὴ φροντίζειν σοῦ** = νὰ ἀδιαφοροῦν εἰς τὰς διαταγὰς σου, νὰ μὴ σὲ λαμβάνουν ὑπ' ὄψει.—**ὅταν τάχιστα**=εὐθὺς ὡς.—**ἔρρωσο**=ὑγίαινε. Συνήθης κατακλείς εἰς τὰς ἐπιστολάς τῶν ἀρχαίων.

(§ 34)

ἦ=ὅπως.—**σύμφημι**=συμφωνῶ, ἐπιβεβαιῶ.—**καὶ γὰρ ἐγώ...** **γέγραπται**=διότι ἐγώ, προκειμένου περὶ τῶν Περσῶν, σοῦ δίδω

ἐντολήν νὰ τοὺς ἀνακοινώσης ὅ,τι εἶναι γραμμένον εἰς τὴν ἐπι-
στολήν.—*προσεντέλλομαι*=παραγγέλλω προσθέτως.

(§ 35-36)

οἱ Πέρσαι δὲ=οἱ Πέρσαι ἐπίσης.—*πρόσχωρος*=πλησιόχω-
ρος, γείτων.—*ἀποφέρω*=φέρω καὶ παραδίδω.—*ὄπουπερ*(=*ἐν ᾧ*
χωρίῳ) *τοὺς πρόσθεν*... *ἐκέλευσεν*=εἰς τὸν τόπον, ὅπου διέταξε
τοὺς προηγουμένως συλληφθέντας νὰ ἀπορρίπτουν (τὰ ὄπλα). Ὁ
Κῦρος κατὰ τὴν κατάληψιν τοῦ δευτέρου στρατοπέδου τῶν Ἀσ-
συρίων εἶχε διατάξει, ἵνα οἱ συλλαμβανόμενοι αἰχμάλωτοι συγ-
κομίζουσιν τὰ ὄπλα των εἰς ὠρισμένον μέρος, ὅπου ἐπὶ τοῦτο τε-
ταγμένοι στρατιῶται τὰ ἔκαιαν.—*οἷς τοῦτο ἔργον ἦν*=*οὔτοι*,
οἷς ἔργον τοῦτο ἦν (δηλ. τὸ *κάειν*)=ἐκεῖνοι, εἰς τοὺς ὁποίους
εἶχεν ἀνατεθῆ ἡ ἐργασία αὐτή.—*δπόσων* ἔνν. *παλιῶν*.—*συμαί-
νεταί τί τινι*=δίδεται εἷς τινα διαταγή τις.

ΒΙΒΛΙΟΝ VI

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄

(§ 1)

τῆ ὕστεραία· μετὰ τὴν ἀποσύνθεσιν τοῦ στρατοῦ τῶν Ἀσσυρίων καὶ τῶν συμμάχων αὐτῶν καὶ τὴν κατάληψιν μεγάλου μέρους τοῦ ἄσσυριακοῦ ἐδάφους ὁ Κῦρος μετὰ τοῦ περσικοῦ στρατοῦ, τῶν λοιπῶν συμμάχων καὶ ἡγεμόνων καὶ λαῶν ἀποστάντων τοῦ βασιλέως τῶν Ἀσσυρίων, διηυθύνθη πρὸς τὰ μεθόρια τῆς Μηδίας καὶ Ἀσσυρίας. Πορευόμενος διήλθεν ἔξω τῆς Βαβυλῶνος, εἰς τὴν ὁποίαν εἶχε καταφύγει ὁ διασωθεὶς ἄσσυριακὸς στρατὸς μετὰ τοῦ Ἀσσυρίου βασιλέως. Κατὰ ταύτης οὐδὲν ἐπεχείρησεν ὁ Κῦρος, διότι ἐπροστατεύετο ὑπὸ φυσικῆς καὶ τεχνητῆς ὀχυρώσεως δυσκαταβλήτου. Ὄταν ἔφθασεν εἰς τὰ σύνορα τῆς Μηδίας, ἐκάλεσε δι' ἀπεσταλμένου τὸν Κυαξάρην, ὅστις παρέμενεν ἀκόμη εἰς τὴν θέσιν, ὅπου διεξήχθη ἡ πρώτη κατὰ τῶν Ἀσσυρίων καὶ τῶν συμμάχων των ἐπίθεσις. Ὁ Μηδὸς βασιλεὺς ἔσπευσε πρὸς τὸν Κῦρον ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ 40.000 Πέρσας ψιλούς, τοὺς ὁποίους ἀπέστειλεν εἰς τὸν Κῦρον ἢ κυβέρνησις τῆς Περσίας κατὰ τὴν γνωστὴν παραγγελίαν του. Εὐθὺς μετὰ ταῦτα ἐν κοινῷ μετὰ τοῦ Κυαξάρου συμβουλίῳ, εἰς τὸ ὁποῖον μετέσχον καὶ οἱ ἡγεμόνες τῶν συμμάχων, ἀπεφασίσθη νὰ γίνῃ διάλυσις τοῦ στρατοῦ, ἀφοῦ ἐν τῷ μεταξὺ ἀνεγερθῶν φρούρια ἐντὸς τῆς κατακτηθείσης χώρας, τῶν ὁποίων τὴν φρούρησιν νὰ ἀναλάβουν οἱ Πέρσαι. Αἴφνης πληροφορεῖται ὁ Κῦρος, ὅτι οἱ Ἀσσύριοι ἀνασυγκροτήσαντες τὸν στρατόν των ἐν Βαβυλῶνι βαδίζουν πρὸς τὴν Λυδίαν, ὅπου γίνεται συγκέντρωσις μεγάλων στρατιωτικῶν δυνάμεων ὑπὸ τὴν γενικὴν ἀρχηγίαν τοῦ βασιλέως τῆς Λυδίας Κροίσου. Ἀφοῦ δὲ ὁ Κῦρος ἤλεγξε τὴν ἀλήθειαν τῶν πληροφοριῶν τούτων διὰ κατασκόπων, τοὺς ὁποίους ἀπέστειλεν εἰς τὸ παρὰ τὸν Πακτωλὸν ποταμὸν

στρατόπεδον τῶν πολεμίων, ἐξεκίνησε μετὰ τοῦ στρατοῦ κατευθυνόμενος πρὸς τὴν Λυδίαν. Εἰς τὰ σύνορα παρέμεινεν ὁ Κυαξάρης μὲ τὸ τρίτον τῆς δυνάμεως τῶν Μήδων. Ὅταν ὁ Κῦρος μετὰ τοῦ στρατοῦ ἔφθασεν εἰς ἀπόστασιν ὀκτὼ περίπου χιλιομέτρων ἀπὸ τοῦ τόπου τῶν ἐχθρικῶν συγκεντρώσεων, ἐστάθμευσε. Κατόπιν ἐκάλεσε τοὺς ἀνωτάτους ἡγεμόνας τοῦ στρατεύματος καὶ ἔδωκεν ὁδηγίας περὶ τῆς θέσεως, τὴν ὁποίαν ἔπρεπε νὰ καταλάβῃ ἕκαστον στρατιωτικὸν τμημα καὶ ἡγεμῶν κατὰ τὴν ἐπιχειρῆσιν μάχην. Συγχρόνως συνέστησεν, ὅπως τὴν ἐπομένην ἡμέραν πρῶτὴ προγευματίσῃ τὸ στρατεύμα καὶ ἐξοπλισθῇ. Ἡ ὑστεραία λοιπὸν εἶναι ἢ μετὰ τὰς δοθείσας ταύτας ἐντολὰς ἐπακολουθήσασα ἡμέρα.— *σπονδὰς ποιῶμαι*—προσφέρω σπονδὰς (εἰς τοὺς θεοὺς)· *σπονδῆ* δὲ ἦτο ὁ οἶνος, τὸν ὁποῖον ἔχυνον ἐκ ποτηρίου (φιᾶλης) πρὸς τιμὴν τῶν θεῶν.—*χιτῶν* ἔδῶ—*θώραξ*. Οὗτος ἦτο πιθανῶς ἐκ δέρματος κεκαλυμμένου διὰ λεπίδων ἢ κρίκων μεταλλίνων· πάντως διαφέρει τοῦ συνήθους θώρακος, ὅπως καθαρὰ φαίνεται ἐδῶ.—*προμετωπίδια*—*προστερνίδια*· ἔνν. *ὄπλα*. Ταῦτα ἦσαν χάλκινα καλύμματα τοῦ μετώπου καὶ τοῦ στήθους τῶν ἵππων.—*μόνιπποι*—οἱ μονοὶ ἵπποι, οἱ μεμονωμένως βαδίζοντες, οἱ ἵπποι τῆς ἵππασίας· οὗτοι ἀντιτίθενται πρὸς τοὺς ἐξευγμένους εἰς τὰ ἄρματα (*ὑπὸ τοῖς ἄρμασιν ὄντας*), οἱ ὁποῖοι συνήθως ἦσαν δύο.—*παραμηρίδια*—*παραπλευρίδια* (*ὄπλα*)—καλύμματα τῶν μηρῶν—καλύμματα τῶν πλευρῶν.—*τοὺς ὑπὸ τοῖς ἄρμασιν ὄντας*· τὸ *ἄρμα* ἦτο δίτροχον πολεμικὸν ὄχημα, ἔλαφρόν, ὅπισθεν ἀνοικτὸν καὶ ἀσκεπές, δεχόμενον ὀρθίους τὸν πολεμιστὴν καὶ τὸν ἠνίοχον· ἐσύρετο συνήθως ὑπὸ δύο ἵππων (*ξυνωρίς*), ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τεσσάρων (*τέθριππον*). Ἐδῶ ὅμως δὲν πρόκειται περὶ τοῦ ἀπλοῦ τούτου ἄρματος, ἀλλὰ τοῦ *δρεπανηφόρου* λεγομένου (ποῦ τὸ πρῶτον τὸ ἐγνωρίσαμεν;), τὸ ὁποῖον διὰ πρώτην ἤδη φοράν ἐνεπνεύσθη ὁ Κῦρος νὰ κατασκευάσῃ. Τοῦτο εἶχε τροχοὺς ἰσχυροτάτους «ὡς μὴ ῥαδίως συντριβῆται» καὶ «ἄξονας μακροὺς», ἔφερε δὲ «δρέπανα σιδηρᾶ ὡς διπήχη πρὸς τοὺς ἄξονας ἐνθεν καὶ ἐνθεν τῶν τροχῶν καὶ ἄλλα κάτω ὑπὸ τῶν ἄξωνι εἰς τὴν γῆν βλέποντα» (βλ. εἰκ.), ἵνα δι' αὐτῶν εἰσβάλλουν οἱ ἠνίοχοι εἰς τὰς τάξεις τῶν ἐχθρῶν, ἐνῶ μέχρι τότε τὰ πολεμικὰ ἄρματα

ἐχρησιμοποιοῦντο δι' ἀψιμαχίας μόνον καὶ ὡς βοηθητικὰ μέσα τῆς διώξεως ἢ τῆς φυγῆς (Βιβλ. VI, κεφ. Α', § 28-30). Τοιαῦτα δρεπανηφόρα ἄρματα κατεσκεύασεν ὁ Κῦρος 300.—*φοινικίς* (ἦ)· τὸ βαθέος ἐρυθροῦ χρώματος στρατιωτικὸν ἱμάτιον τῶν Λακεδαιμονίων, ὅμοιον τοῦ ὁποίου παρουσιάζει ἐδῶ ὁ Ξενοφῶν φοροῦντας τοὺς Πέρσας.

(§ 2)

τῷ Ἀβραδάτα· οὗτος ἦτο ἡγεμὼν τῶν συμμάχων τῶν Ἀσσυρίων Σουσίων. Ἐδραπέτευσεν μετὰ τῶν ἱππέων του ἐκ τοῦ ἀσσυριακοῦ στρατοῦ καὶ κατέφυγεν εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ Κύρου διὰ τὴν ἐξῆς αἰτίαν· κατὰ τὴν δι' αἰφνιδιασμοῦ κατάληψιν τοῦ δευτέρου στρατοπέδου τῶν Ἀσσυρίων, καθ' ἣν ὁ Ἀβραδάτας ἀπουσίαζεν εἰς διπλωματικὴν ἀποστολήν, μεταξὺ τῶν συλληφθέντων αἰχμαλώτων ἦτο καὶ ἡ σύζυγος αὐτοῦ Πάνθεια (διότι οἱ Ἀσιᾶται ἡγεμόνες—πολλάκις καὶ οἱ στρατιῶται—στρατευόμενοι παρελάμβανον συνήθως μεθ' ἑαυτῶν καὶ τὰς οἰκογενείας των). Τὴν Πάνθειαν ἐξέλεξεν ὁ στρατὸς διὰ τὸν Κῦρον, εἰς τὸν ὁποῖον καὶ τὴν παρέδωκεν. Εἰς τὴν αἰχμάλωτον ταύτην ἐπεδαψίλευσεν ὁ Κῦρος πᾶσαν τιμὴν καὶ περιποίησιν. Ἐκ τοῦ γεγονότος τούτου καὶ διότι ἡ Πάνθεια ἐθαύμασε τὴν ὀσιότητα καὶ σωφροσύνην τοῦ Κύρου κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς αἰχμαλωσίας της, διεμήνυσεν εἰς τὸν σύζυγόν της Ἀβραδάταν διὰ κατασκόπου νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸ ἀσσυριακὸν στρατόπεδον καὶ νὰ προσέλθῃ εἰς τὸν Κῦρον. Προσελθὼν δὲ οὗτος συνειργάσθη μὲ ζῆλον μετὰ τοῦ Κύρου εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν δρεπανηφόρων ἄρμάτων. Μόνος του μάλιστα κατεσκεύασε τὸ ἰδικόν του μεγαλοπρεπές, διότι προήλειπεν ἑαυτὸν διὰ τὴν διαίτησιν τοῦ νέου τούτου πολεμικοῦ ὄπλου τοῦ Κύρου.—*τετράρρυμον ἄρμα*—τὸ τέσσαρας ὄρμους (=τιμόνια) ἔχον ἄρμα.—*ἵππων ὀκτώ*· τί εἶναι συντακτικῶς ἢ γενικῆ;—*παγκάλως*—ὠραιότατα (διὰ ποῖον λόγον;).—*ἐκεκόσμητο*· συναπτόεν τῷ Ἀβραδάτα.—*λινοῦς (λίνεος)*—λινός, κατεσκευασμένος ἀπὸ λινάρι.—*ἐπιχώριος*—ὁ ἐν χρήσει ἐν τινι χώρῃ, ἐν τῇ πατρίδι τινός· ἐδῶ ἐκεῖνος τὸν ὁποῖον ἐφόρουν οἱ Σούσιοι.—*αὐτοῖς*· τῷ Ἀβραδάτα καὶ τοῖς ἱππεῦσιν αὐτοῦ.—*χρησοῦς*· ἐδῶ—ἐπίχρυσος.—*περιβραχιόνια* (ἐνν. ὄπλα)—κρίκοι.

(βραχιόλια) πρὸς φύλαξιν τοῦ βραχιόνος.—*ψέλια πλατέα*=κρίκοι πλατεῖς.—*καρπὸς τῆς χειρὸς*=ὁ ἄρμος τῆς ὠλένης καὶ παλάμης.—*ποδήρης χιτῶν*=ὁ μέγρι τῶν ποδῶν φθάνων χιτῶν.—*στολιδωτὸς (χιτῶν) τὰ κάτω*=χιτῶν σχηματίζων πολλὰς πτυχὰς εἰς τὸ κάτω μέρος (στολὶς=πτυχή, falbalas)=πτυχωτός, φαρμπαλαδωτός (ὅπως λέγουσιν αἱ γυναῖκες).—*λόφος*=λοφίον (τῆς περσικῆς περικεφαλαίας, πιθανὸν ἐκ τριχὸς τῆς οὐρᾶς ἵππου).—*ὑακινθινοβαφῆς*=βαμμένος διὰ χρώματος ὁμοίου πρὸς τὸ τοῦ ὑακίνθου. Ὁ δὲ *ὑακινθὸς* (ἢ σημερινὴ ἴσως βιολέτα) ἦτο ἄνθος φερόμενον ὑπὸ διάφορα χρώματα παρὰ τοῖς ἀρχαίοις (μέλας, πορφυροῦς, ἐρυθρός, χρώματος σιδήρου, λευκός, κυανοῦς).—*ἐποιήσατο*=παρήγγειλε νὰ τῆς κατασκευάσουν (τίνος διαθέσεως εἶναι τὸ ἐποιήσατο ;).—*ἐκμετροῦμαι τι*=παίρνω τὰ μέτρα τινός.

(§ 3)

συγκόπτω τὸν κόσμον=κόπτω εἰς μικρὰ τεμάχια τὰ κοσμήματα καὶ τὰ διαλύω=λειώνω τὰ κοσμήματα.—*οὔκουν* (ἐνν. *συνέκομα*) τὸν . . . ἄξιον (*κόσμον*)=δὲν ἐχάλασα πάντως τὸ πολυτιμότερόν μου κόσμημα.—*ἐνέδυσε* τὸν Ἀβραδάταν.—*ἐπειράτω λανθάνειν* (ἐνν. *λείβουσα τὰ δάκρυα*)=ἐπάσχιζε νὰ μὴ γίνῃ ἀντιληπτὴ, ὅτι ἐδάκρυε.—*λείβεται τὰ δάκρυα*=τρέχουν τὰ δάκρυα.—*αὐτῇ*=αὐτῆς.—*κατὰ τῶν παρειῶν*=ἐπὶ τῶν παρειῶν.

(§ 4)

ἐλευθέριος=ἐπιβλητικός.—*ἄτε καὶ τῆς φύσεως ὑπαρχούσης*=ἐπειδὴ καὶ ἐκ φύσεως ἦτο προικισμένος μὲ μεγαλοπρέπειαν ἐξωτερικῆς παραστάσεως=ἐπειδὴ εἶχεν ἐκ φύσεως ἐπιβλητικὴν σωματικὴν διάπλασιν.—*ὑφηνίοχος* ὁ ἠνίοχος, ὅστις καὶ παρόντος πολλάκις τοῦ πολεμιστοῦ, ἀλλὰ πρὸ πάντων ὅταν ἐκεῖνος ἀπουσίαζεν, ἐκράτει τὰς ἡνίας.

(§ 5 8)

ὅτι μὲν...εἰμί· ὁ λόγος ἐδῶ παρουσιάζει ἀνακολουθίαν, διότι παρεμβληθέντος εὐθύς μετὰ τὴν ὑποθετικὴν πρότασιν (εἰς τις καὶ ἄλλη κλπ.) τοῦ οἶμαι σε γινώσκεις, τοῦ ὁποίου ἡ θέσις

ἦτο εἰς τὸ τέλος τῆς περιόδου, ἐπανελήφθη τὸ ὅτι· τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν ψυχολογικὴν κατάστασιν τῆς ὁμιλοῦσης, ἡ ὁποία κανονικῶς θὰ ἔλεγεν οὕτω : «ἀλλ' ὅτι μὲν, ὦ Ἀβραδάτα, εἴ τις καὶ ἄλλη πώποτε γυνή τὸν ἑαυτῆς ἄνδρα μεῖζον τῆς ἑαυτῆς ψυχῆς ἐτίμησε καὶ ἐγὼ μία τούτων (τῶν γυναικῶν) εἰμί, οἶμαί σε γινώσκειν». — πώποτε = ποτὲ μέχρι σήμερον. — ψυχῆ = ζωή. — καθ' ἕνα ἕνα = ἕνα ἕνα χωριστά. — τὰ ἔργα οἶμαί σοι . . . λόγων = φαντάζομαι ὅτι σοῦ ἔχω παρᾶσαι τὰς πράξεις μου περισσότερον πειστικὰς ἀπὸ τοὺς λόγους, οἱ ὁποῖοι ἐλέχθησαν αὐτὴν τὴν στιγμὴν· κατ' ἔννοιαν = φαντάζομαι, ὅτι αἱ μέχρι τοῦδε πράξεις μου σοῦ ἔχουν πιστοποιήσει τοῦτο (τὸ ὅτι δηλαδὴ ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην γυναῖκα ἐτίμησε τὸν σύζυγόν της) καλύτερον ἀπὸ τοὺς λόγους, οἱ ὁποῖοι ἐλέχθησαν αὐτὴν τὴν στιγμὴν. — οὕτως ἔχουσα πρὸς σέ = μολονότι τοιαῦτα αἰσθήματα τρέφω πρὸς σέ = καίτοι εἶμαι τόσον ἀφωσιωμένη εἰς σέ. — ἐπομνύω = ὀρκίζομαι. — τὴν ἐμὴν καὶ σὴν φιλίαν = εἰς τὴν ἀγάπην, πού μᾶς ἐνώνει. — ἡ μὴν = ναί, ἀλήθεια, σὲ βεβαιῶ· χροῆσις τοῦ ἡ μὴν ἐπὶ ὄρκων καὶ ἰσχυρῶν διαβεβαιώσεων. — βούλεσθαι ἄν' συναπτέον πρὸς τὸ κατωτέρω μᾶλλον· μᾶλλον βούλομαι δὲ = προαιροῦμαι = προτιμῶ. — ἐπιέσασθαι· ἀπαρέμφ. μέσ. ἄορ. ἀ' τοῦ ἐπιέννυμαι (πρβλ. ἀμφιέννυμαι, ἀμφίσεις) = καλύπτομαι, σκεπάζομαι. — γῆν ἐπιέννυμαι = τὴν γῆν ὡς ἱμάτιον περιβάλλομαι = καλύπτομαι ἀπὸ χῶμα. — αἰσχύνομαι = ; — τῶν καλλίστων· ἔνν. ἔργων, πράξεων. — ἀξιῶ τινα = κρίνω τινὰ ἄξιον. — μεγάλην τινά· τί σημαίνει ἡ ἄορ. ἀντωνυμία ὡς προσδιορισμὸς τοῦ ἐπιθέτου; — ἐξαιρεθεῖσαν· πότε; (βλ. σημείωσιν εἰς § 2). — πρὸς δὲ = πρὸς δὲ τούτῳ = προσέτι. — ὅτε Ἀράσπας ἀπέστη· μεταξὺ τῶν ἄλλων κατασκόπων, τοὺς ὁποίους ἐχρησιμοποίησεν ὁ Κῦρος, ὅταν ἔμαθε τὰ περὶ νέων ἐχθρικών συγκεντρώσεων εἰς τὴν Λυδίαν (βλ. σημείωσιν § 1), ἦτο καὶ ὁ Μῆδος Ἀράσπας. Οὗτος εἶχε συνδεθῆ ἔκ παιδικῆς ἡλικίας μετὰ τοῦ Κύρου, αὐτὸς δὲ ἦτο ἐκεῖνος, πρὸς τὸν ὁποῖον ὁ Κῦρος, ἀναχωρῶν παῖς ἀπὸ τὴν Μηδίαν, ἐχάρισε τὴν μηδικὴν στολήν, τὴν ὁποίαν τοῦ εἶχε κατασκευάσει ὁ Ἀστυάγης «δηλῶν ὅτι τοῦτον μάλιστα ἠσπάζετο» (Βιβλ. I, κεφ. Δ', § 26). Εἰς αὐτὸν ἐπίσης εἶχεν ἀναθέσει τὴν φύλαξιν καὶ ἐπιμέλειαν τῆς Πανθείας. Ὅταν λοιπὸν ὁ Ἀράσπας

ἀπῆλθεν εἰς τὸ ἐν Λυδία ἐχθρικὸν στρατόπεδον πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς ἐμπιστευτικῆς ἀποστολῆς, ἣ ὁποία τοῦ ἀνετέθη, τῆς κατασκοπείας δηλαδή τοῦ ἐχθροῦ, ὁ Κῦρος ἀφῆκε νὰ διαδοθῆ σκοπίμως εἰς τὸ στράτευμα, ὅτι ὁ Ἄρασπας ηὔτομόλησε πρὸς τοὺς ἀντιπάλους· ὑπὸ τὴν ἐντύπωσιν λοιπὸν αὐτὴν διατελοῦσα ἡ Πάνθεια ὁμιλεῖ ἤδη εἰς τὸν Ἀβραδάταν περὶ ἀποστασίας τοῦ Ἀράσπα καὶ ἐπαναλαμβάνει πρὸς αὐτὸν ὅ,τι εἶχεν εἶπει ἄλλοτε εἰς τὸν Κῦρον.—*πέμψαι*· ἐνν. ἄγγελον.—*αὐτῷ*· τῷ Κύρῳ.

(§ 9)

ἄγαμαι—θαυμάζω· ἐδῶ ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ *ἡδομαι*· διὰ τοῦτο καὶ τὸ αἴτιον ἐκφέρεται κατὰ δοτικὴν (*τοῖς λόγοις*).—*θιγῶν*· τοῦ *θιγγάνω* = ψαύω, θωπεύω.—*ἀξίω*· *ἀνδρί*, *ἀξίω* δέ· *φίλω*· καθ' ἕλξιν πρὸς τὸ *μοι* (*δός μοι*) ἐτέθησαν κατὰ δοτικὴν ἀντὶ νὰ τεθοῦν κατὰ ποίαν πτώσιν;—*κατὰ τὰς θύρας*· ἐννοεῖται ἡ θύρα (=εἴσοδος) τοῦ δρεπανηφόρου ἄρματος, ἣ ὁποία μετὰ τὴν ἐπ' αὐτοῦ ἄνοδον τοῦ πολεμιστοῦ ἐκλείετο.—*ἄρμάτειος δίφρος* καὶ κατωτέρω ἀπλῶς *δίφρος*=*ἄρμα*. Κυρίως *δίφρος*, κατὰ συγκοπὴν ἐκ τοῦ *δίφορος* (*δῖς-φέρω*), ἐκαλεῖτο ἡ θέσις τοῦ ἄρματος, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἴσταντο ὁ ὀδηγῶν (*ἡνίοχος*, *ὑφηνίοχος*) καὶ ὁ πολεμιστὴς (*παραβάτης*). Ὁ δίφρος οὗτος εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ Κύρου κατασκευασθέντα ἄρματα ἦτο «*ὡσπερ πύργος ξύλου*», τοῦ ὁποίου τὸ ὕψος ἔφθανε μέχρι τῶν ἀγκῶνων «*ὡς δύνωνται ἡνιοχεῖσθαι οἱ ἵπποι ὑπὲρ τῶν δίφρων*» (Βιβλ. VI, κεφ. Α', § 29).

(§ 10)

οὐκ ἔχουσα πῶς=μὴ γνωρίζουσα πῶς.—*τῷ μὲν*· δηλ. τῷ Ἀβραδάτῃ.—*προηέει*=;—*λαθοῦσα αὐτὸν συνεφέειπετο*· ἀντὶ ἔλαθεν αὐτὸν *συνεπισπομένη*· *λανθάνω*· *συνεπόμενος* δέ=ἀκολουθῶ κρυφίως, χωρὶς νὰ γίνωμαι ἀντιληπτός.

(§ 11)

ἀρμάμαξα· ἀντιθέτως πρὸς τὸ ἄρμα, τὸ ὁποῖον εἶδομεν, ὅτι ἦτο δίτροχον, ἡ ἀρμάμαξα ἦτο τετράτροχος, ὄπισθεν καὶ ἄνωθεν κλειστή, μὲ παραπετάσματα κατὰ τὰ πλάγια. Αὕτη ἐχρησιμοποι-

εἶτο κυρίως διὰ τὴν μεταγωγὴν γυναικῶν καὶ παιδίων. — **κατακλίνω τινά** = ὑποβοηθῶ τινὰ νὰ κατακλιθῆ, βάζω κάποιον νὰ πλαγιάσῃ. — **σκηνή**: διὰ τῆς λέξεως ταύτης νοοῦνται τὰ παραπετάσματα, διὰ τῶν ὁποίων «**κύκλω ἦν περιπεφραγμένη**» ἡ ἀρμάμαξα, ὅπως ἱστορεῖ ὁ Πλούταρχος, καὶ περὶ τῶν ὁποίων ἔγινε λόγος ἄνωτέρω. — **καλοῦ ὄντος τοῦ θεάματος** = **καίπερ ὄντος καλοῦ τοῦ θεάματος** = ὅσον καὶ ἂν ἦτο ὠραῖον τὸ θέαμα.

(§ 12-13)

καλλιερέω-ῶ = ἔχω καλὰ (εὐνοϊκὰ) σημεῖα ἐκ τῶν ἱερῶν (= θυσιῶν). — **παραγγέλλω** = διατάσσω. — **κατέχων** = **παραγγέλλας κατέχειν** (= καταλαμβάνειν). — **σχοπαί** = ὑψώματα, τόποι ὑψηλὰ κείμενοι, ἀπὸ τῶν ὁποίων κατοπτεῦει κανεῖς τὰ περίε. — **οἶάπερ** ἔνν. **ἔφαινον**. — **τὴν πρόσθεν νίκην**: τίνα; — **ῶν** = **ταῦτα, ῶν**. — **ἄν**: συναπτόν τῷ **ἰέναι**. — **εὐθύμος** = πρόθυμος, θαρραλέος,

(§ 14-15)

τὰ εἰς τὸν πόλεμον = τὰ ἔργα τοῦ πολέμου, τὴν τέχνην τοῦ πολέμου. — **συντέθραφθε**: τίνος ῥήματος καὶ τίς τύπος; — **ἐν τῷ αὐτῷ**: ἔνν. **χωρίῳ** (= τάξει). — **οἱ πολλοί** = οἱ περισσότεροι (διότι ἤδη ἔχουν προστεθῆ καὶ νέοι σύμμαχοι κατὰ τὰς μεταδοθείσας εἰς τὸν Κύρον πληροφορίας παρὰ τῶν κατασκόπων του)· **οἱ πολλοί** δὲ οὗτοι ἦσαν οἱ Ἀσσύριοι, Λυδοί, Φρύγες, Καππαδόκαι, Ἀράβιοι. — **μεθ' αὐτῶν** = μετ' ἀλλήλων. — **ἀμάχητοι** = **ἄμαχοι** = μὴ λαβόντες μέρος εἰς τὴν γενομένην μάχην. — **ἐνατέρων**: διότι καὶ εἰς τὸ ἐχθρικὸν στράτευμα ὑπῆρχον, ὡς ἐλέχθη ἄνωτέρω, νέοι σύμμαχοι (Αἰγύπτιοι, Κύριοι, Θραῖκες, Ἑλληνας κλπ) καὶ εἰς τὸ στράτευμα τοῦ Κύρου ἐπίσης (Γωβρύας, Γαδάτας, Καδούσιοι, Σάκαι, Ἀβραδάτας, ἀποστάται ὅλοι τοῦ βασιλέως τῶν Ἀσσυρίων). — **προδότας** = ἀνάνδρους, δειλοῦς. — **παραστάτης** = ὁ πλησίον τινὸς ἱστάμενος, ὁ ἐν τῇ μάχῃ σύντροφος (**προστάτης** = ὁ πρό τινος ἱστάμενος — **ἐπιστάτης** = ὁ ὀπισθεν ἱστάμενος). — **ὕμεῖς δέ... μάχεσθε**: ἡ πλοκή: **ὕμεῖς δὲ οἱ μεθ' ἡμῶν (ὄντες) ἴστε, ὅτι μάχεσθε μετὰ θελόντων ἀρῆγειν τοῖς συμ-**

Ξενοφῶντος Κύρον Παιδεία — Ἐκδόσεις Γ'

7

μάχοις—ἐνῶ σεῖς, οἱ ὅποιοι εἰσθε μαζί μας (=ἀνήκετε εἰς τὴν ἰδικήν μας παράταξιν) γνωρίζετε, ὅτι συμπολεμεῖτε μὲ ἀθρώπους, οἱ ὅποιοι ἔχουν ὅλην τὴν θέλησιν νὰ βοηθοῦν τοὺς συμμάχους των.—**εἰκὸς δέ· τὸ δὲ ἐδῶ**—ὄθεν, λοιπόν.—**πιστεύω τινὶ**—ἔχω ἐμπιστοσύνην εἰς τινα.—**δμονόως μάχομαι**—μάχομαι διαπνεόμενος ἀπὸ τὰ ἴδια αἰσθήματα (πρὸς ἄλλους), μὲ μιὰ καρδιά.—**μένοντας**—ἀκλόνητοι εἰς τὰς θέσεις των.—**τοὺς ἀπιστοῦντας**—τοὺς πρὸς ἀλλήλους δυσπιστοῦντας.—**ἐκποδῶν γίγνομαι**—ἀποχωρῶ, φεύγω (τὸ βάζω στὰ πόδια, ὅπως λέγομεν εἰς τὴν κοινὴν γλῶσσαν.)

(§ 16-18)

ἴωμεν· ὑποτακτικὴ παρακελευσματικὴ—ἄς ἐπέλθωμεν, ἄς βαδίσωμεν.—**πρὸς ἄσπλα τὰ τῶν πολεμίων**—ἐναντίον ἀόπλων, οἷα εἶναι τὰ ἄρματα τῶν ἐχθρῶν (διότι ἐκείνων δὲν ἦσαν δρεπανηφόρα)· ἐν τῇ προθέσει **πρὸς** ἐνυπάρχει κάποια συγκριτικὴ ἔννοια = ἐν συγκρίσει πρὸς . . .—**ὡς δ' αὐτως** = ὡσαύτως, ἐπίσης.—**ὀπλισμένους**· διότι καὶ οἱ ἵπποι (οἱ τε **μόνιπποι καὶ οἱ ὑπὸ τοῖς ἄρμασιν ὄντες**) ἔφερον χάλκινον ὀπλισμὸν (**προμετωπίδια, προστερνίδια, παραμηρίδια καὶ παραπλευρίδια**) καὶ οἱ ἵππεῖς καὶ ἠνίοχοι ἐφόρουν ἀμυντικὴν πολεμικὴν σκευὴν (Βιβλ. VI, κεφ. Δ', § 1).—**ὡς**—ὥστε.—**ἐκ χειρὸς** = ἐκ τοῦ συστάδην, σῶμα πρὸς σῶμα.—**Αἰγύπτιοι δέ·** κανονικῶς ἔπρεπε νὰ εἴπη ὁ Ξενοφῶν· **Αἰγυπτίοις δὲ μόνον νέοις μαχεῖσθε, οἱ ὁμοίως μὲν (τοῖς ἄλλοις) ὀπλισμένοι εἰσίν, ὁμοίως δὲ τεταγμένοι.** Οἱ Αἰγύπτιοι ἔφερον ἀντὶ παλτῶν μακρὰ δόρατα, ποδήρεις ξυλίνας ἀσπίδας καὶ κοπίδας, ὅπως μᾶς ἐδίδαξεν ὁ Ξενοφῶν ποῦ;—**ἢ ὡς ποιεῖν τι·** ὁ β' ὄρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται ἐδῶ διὰ τοῦ **ἢ ὡς** (=ὥστε) μετ' ἀπαρεμφάτου· **διατί·—ποιεῖν τι·** τὸ **τι** = ἀξιόλογόν τι, ἐπωφελές τι.—**εἰς ἑκατὸν**—εἰς βάθος ἑκατὸν ἀνδρῶν (κατὰ τὰς πληροφορίας τοῦ Ἀράσπα).—**πλὴν πάνυ ὀλιγῶν·** ὅσοι δηλαδὴ εἶναι εἰς τὰς πρώτας γραμμάς.—**πιστεύω·** ἐδῶ = ἐλπίζω.—**εἰ ὠθοῦντες ἐξώσειν πιστεύουσιν**—ἐὰν ἐλπίζουν, ὅτι διὰ τῆς πίεσεως τοῦ ὄγκου των θὰ μᾶς ἀπωθήσουν.—**ἵπποις αὐτούς... ἰσχυριζομένῳ**—θὰ εἶναι ἀνάγκη αὐτοῖ νὰ ἀντίστανται κατὰ πρῶτον ἐναντίον τῶν ἵππων μας καὶ (δεύτερον) ἐναντίον ὄπλων (=σιδήρω), τὰ ὅποια γίνονται ἐπικινδυνότερα

διὰ τὸν ἀντίπαλον ἐκ τῆς ὁρμῆς τῶν ἵππων.—*ἦν τις ὑπομεί-
νῃ*—εἰάν τις μείνῃ εἰς τὴν θέσιν του.—*φαλαγγομαχῶ*—μάχο-
μαι πρὸς τὰς φάλαγγας (=τάξεις) τοῦ πεζοῦ στρατοῦ.—*πυργο-
μαχῶ*—μάχομαι ἐναντίον πύργων, κατὰ τῶν ἀπὸ τῶν πύργων
μαχομένων· *πύργοι* δὲ ἐλέγοντο κυρίως μὲν οἱ ἐπὶ τῶν τειχῶν
πόλεως, ἐδῶ δὲ οἱ κινητοὶ πύργοι, οἵτινες ἐφέροντο ἐπὶ βάσεως
τροχοφόρου συρομένης ὑπὸ ὀκτώ ζευγῶν βοῶν (Βιβλ. VI, κεφ.
1, § 52). Οἱ πύργοι οὗτοι, οἱ ὁποῖοι τὸ πρῶτον ἀναφέρονται ὑπὸ
τοῦ Ξενοφῶντος, εἶχον στοὰς καὶ ἐπάλξεις, ἐπὶ ἐκάστου δὲ αὐτῶν
ἐτοποθετεῖτο δύναμις εἴκοσι ἀνδρῶν ψιλῶν. Τὸ ὕψος των, συνυπο-
λογιζομένης καὶ τῆς τροχοφόρου βάσεως, ἦτο τριῶν ὀργυιῶν (*τρι-
ώρυγον*) [βλ. εἰκ.]. Εἰς ὑστερωτέρους χρόνους οἱ τοιοῦτοι πύργοι
ἐφέροντο ἐπὶ τῶν νῶτων ἐλεφάντων, ἔξ οὗ καὶ *πυργοφόροι* ἢ
πυργοῦχοι ἐλέγοντο οἱ ἐλέφαντες οὗτοι.—*οἱ ἀπὸ τῶν πύργων*
βραχυλογικῶς, ἀντί: *οἱ ἐν τοῖς πύργοις ἀπὸ τῶν πύργων*.—*ἐπα-
ρήξουσι*· τὸ ῥῆμα εἶναι εἰς τὸν ἐνεστώτα *ἐπαρήγω*· πῶς ἠομη-
νεύσαμεν τὸ ἀπλοῦν *ἀρήγω*;—*ἀμηχανῶ*—εὐρίσκομαι ἐν ἀμη-
χανίᾳ, δὲν ἠξεύρω, τί νὰ πράξω.

(§ 19·20)

ἐνδέομαί τινος—ἔχω ἀνάγκην, ἔλλειψίν τινος.—*καὶ εἰ μὲν*
τὸ καὶ—*καὶ τοίνυν, καὶ νῦν*.—*εἰ δὲ μὴ* (*βούλεται τις εἰπεῖν*
τι)—ἄλλως, ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει.—*πρὸς τὰ ἱερά*—εἰς τὸν τό-
πον, ὅπου ἔγιναν αἱ θυσίαι.—*οἷς ἐθύσαμεν θεοῖς*—*τοῖς θεοῖς*,
οἷς ἐθύσαμεν· ὁ Κῦρος μεταχειρίζεται τὸν πληθυντικὸν ἀρι-
θμὸν τοῦ ῥήματος, μολοντί αὐτὸς μόνον ἔθυσσε, διότι ἐν τῇ ἰδι-
ότητι του ὡς ἀρχηγοῦ τοῦ στρατοῦ θύει ὑπὲρ ὅλου τοῦ στρατεύ-
ματος.—*τάξιν*· εἰς τὴν Κύρου Παιδείαν νοεῖται, ὡς εἶδομεν
(Βιβλ. I, κεφ. Δ', § 20), τμῆμα στρατοῦ ἀποτελούμενον ἀπὸ ἑκα-
τὸν πεζοὺς ἢ ἰσαριθμούς ἵππους.—*ἄπερ ἐγὼ ὑμᾶς*· ἐνν. *ὑπέ-
μνησα*.—*τις*—εἷς ἕκαστος.—*τοῖς ἀρχομένοις*—εἰς τοὺς ὑπ' αὐτὸν
ἀνδρας.—*σχῆμα*—ἡ ἔκφρασις, τὸ καθόλου ἔξωτερικόν.

ΒΙΒΛΙΟΝ VII

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

(§ 1-2)

τότε· μετὰ τὴν παρακείμευσιν τοῦ Κύρου πρὸς τοὺς ἡγεμόνας τοῦ στρατοῦ, οὗτοι συνέταξαν τὰς οἰκείας στρατιωτικὰς μονάδας, μεθ' ὃ ἤρχισεν ἡ προέλασις. Ὅταν εἶχαν προχωρήσει εἴκοσι περίπου στάδια ἀπὸ τοῦ τόπου τῆς ἐξορμήσεως, ἐφάνη ὁ ἐχθρὸς. Ἐπηκολούθησε κρατερὰ μάχη, καθ' ἣν τὸ κέντρον τῶν ἐχθρῶν, τὸ ὁποῖον κατεῖχον οἱ Αἰγύπτιοι, προέβαλεν ἐρρωμένην ἄμυναν. Ἐπὶ τέλους ἡ νίκη ἔκλινεν ὑπὲρ τῶν περσικῶν ὄπλων. Ὁ βασιλεὺς τῶν Ἀσσυρίων μετὰ μέρος τῶν δυνάμεών του ἔφυγε πρὸς τὴν Βαβυλῶνα, ἐνῶ συγχρόνως ὁ ἀρχιστράτηγος τῶν ὅλων ἐχθρῶν δυνάμεων Κροῖσος ἐτρέπη πρὸς τὰς Σάρδεις, τὴν πρωτεύουσάν τῆς ἐπικρατείας του. Κατ' αὐτοῦ στρέφεται ἤδη ὁ Κύρος καὶ μετὰ βραχυτάτην πολιορκίαν καταλαμβάνει τὰς Σάρδεις. Ὁ Κροῖσος συλληφθεὶς ἐκδηλοῖ μεταμέλειαν καὶ θέτει εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ Κύρου τοὺς θησαυροὺς του, ἀπὸ τοῦ χρόνου δὲ τούτου καὶ ἐφεξῆς ἔγινε, κατὰ τὸν Ξενοφῶντα, πιστὸς καὶ ἀφωσιωμένος φίλος του· διὰ τοῦ **τότε** λοιπὸν ἐννοεῖ ὁ συγγραφεὺς τὴν ἐσπέραν τῆς ἀλώσεως τῶν Σάρδεων.—**οὕτως**· τουτέστιν ὁ μὲν Κύρος μὲ τὸ συναίσθημα τῆς χαρᾶς διὰ τὴν νίκην, ὁ δὲ Κροῖσος μὲ τὸ συναίσθημα τῆς λύπης διὰ τὴν ἥτιάν του.—**τοὺς φίλους**· τοὺς ὁμοτίμους.—**τοὺς ἡγεμόνας τοῦ στρατεύματος**· ἐνν. τῶν συμμάχων.—**τάττω**=ὀρίζω.—**τοὺς θησαυροὺς**· τοῦ Κροῖσου, τοὺς ὁποίους, κατὰ τὰ ἄνωτέρω, ἔθεσεν οὗτος εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ νικητοῦ.—**ὅποσα χρήματα**· ἀντὶ ὅποσα τούτων τῶν χρημάτων.—**ἐξελεῖν**· ἐκ τοῦ ἐκέλευσεν.—**ὅποια ἂν οἱ μάγοι ἐξηγῶνται** (ἐνν. **ἐξελεῖν**)=ὅποια τευχὸν παραγγέλλουν (ὀρίζουν) οἱ μάγοι (να ἐκλέξουν διὰ τοὺς θεοὺς).—**παραδέχομαι** = παραλαμβάνω.

νω.—**ζύγαστρον**—ξύλινον κιβώτιον, κασέλλα.—**ἴστημι ἐν ζυγάστροις** = τοποθετῶ εἰς τὰ ξύλινα κιβώτια.—**ἐφ' ἄμαξῶν** ἡ ἄμαξα ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ ἄρμα ἦτο βαρὺ ὄχημα πρὸς μεταφορὰν πραγμάτων, ἐσύρετο δὲ ὑπὸ ὄνων ἢ βοῶν (βλ. εἰκ.).—**ἐφ' ἄμαξῶν ἐπισκευάζω**—τοποθετῶ ἐπὶ ἄμαξῶν.—**διαλαγχάνω**—μοιράζω διὰ λαχνοῦ (κλήρου).—**τὰς ἀμάξας** κοινὸν ἀντικείμενον τοῦ **διαλαχόντας** καὶ τοῦ **κομίζειν**.—**ἔπη** (=ὄποι) **καιρὸς εἴη**—ὄπου ὑπάρχει (δίδεται) εὐκαιρία.—**διαλαμβάνοιεν**—**διαλαβόντες λαμβάνοιεν** **διαλαμβάνω** δὲ—διαμοιράζω, διανέμω.—**τὰ ἄξια**—τὰ κατ' ἄξιαν, τὰ ἀνάλογα πρὸς τὴν δρᾶσίν του.—**οἱ μὲν** ἐκεῖνοι, πρὸς τοὺς ὁποίους ἔδωκεν ὁ Κύρος τὰς ἀνωτέρω διαταγὰς, δηλαδὴ οἱ ὁμότιμοι καὶ οἱ ἡγεμόνες τοῦ συμμαχικοῦ στρατοῦ.

(§ 3 5)

τινάς. . . τῶν ὑπηρετῶν νοοῦνται οἱ σωματοφύλακες τοῦ Κύρου.—**θανμάζω**—ἀπορῶ.—**θαμίζω ἐπὶ τινα** = **θαμινὰ** (=συχνὰ) **προσέρχομαι παρά τινα**—ἔρχομαι συχνὰ πρὸς συνάντησίν τινος.—**ἐφ' ἡμᾶς**—ἐπ' ἐμέ, πρὸς συνάντησίν μου.—**ἐμβάλων τὸ ἄρμα εἰς τοὺς Αἰγυπτίους** ὁ Ἀβραδάτας καταλαβὼν ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ἄρμάτων τὸ κέντρον τῆς παρατάξεως εἰσέβαλε κατὰ τὴν κατάλληλον στιγμήν εἰς τὰς ἀπέναντι αὐτοῦ τάξεις τῶν Αἰγυπτίων, αἱ ὁποῖαι μετὰ γενναίαν ἀντίστασιν ὑπεχώρησαν. Ἐν τῷ μεταξὺ τὸ ἄρμα τοῦ Ἀβραδάτου διελαῦνον διὰ τῶν ἐχθρικῶν γραμμῶν προσέκρουσεν ἐπὶ πτωμάτων καὶ λοιπῶν στερεῶν ἀντικειμένων καί, ἀποῦ ἔχασε τοὺς τροχοὺς του, ἔπεσε καὶ ἐθρομματίσθη. Ὁ ἐπιβαίνων αὐτοῦ Ἀβραδάτας ἐπληγώθη καὶ μετὰ ταῦτα «**κατεκόπη ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν**» (Βιβλ. VII, κεφ. Α', § 29-32).—**οἱ δ' ἄλλοι** ἡνίοχοι.—**τῶν ἐταίρων** οἱ **ἐταῖροι** καὶ **ὁμοτράπεζοι** αὐτοῦ συνεισέβαλον μετὰ τοῦ Ἀβραδάτου εἰς τοὺς Αἰγυπτίους (Βιβλ. VII, κεφ. Α', § 30).—**ἐκκλίνω**—τρέπομαι εἰς φυγὴν.—**στίφος**—πλήθος.—**ἔφη** ὁ ὑπηρετής.—**ἡ γυνή** ἡ Πάνθεια.—**ἀναιροῦμαι τὸν νεκρὸν**—σηκῶνω τὸν νεκρὸν ἀπὸ τὸ μέρος, ὅπου ἔπεσε, καὶ τὸν μεταφέρω ἄλλου νὰ τὸν θάψω (**θάπτω**—θάπτω ἐπὶ τόπου) [πρβλ. τὸ εἰς τὴν Κύρου Ἀνάβασιν «**οὔτε ἀνελέσθαι οὔτε θάψαι ἐδυνάμεθα**»].—**ὀχοῦμαι**—ἔπο-

χοῦμαι, μεταφέρομαι ἐπὶ ὀχλήματος.—*πρὸς τὸν Πακτωλὸν ποταμόν*—παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Πακτωλοῦ ποταμοῦ· ἐπεξήγησις τοῦ *ἐνθάδε ποι*.—*θήκη*—τάφος.—*τὴν δὲ γυναῖκα λέγουσιν ὡς κάθηται* κλπ.· πῶς θὰ εἶχε κανονικώτερον ὁ λόγος; τί συντακτικὸν φαινόμενον παρατηροῦμεν ἔδῳ;—*οἷς εἶχε*—*τούτοις*, ἃ *εἶχε*—*με* ὅ,τι εὐρέθη εἰς τὰς χεῖράς της.—*ἔχουσα*—κρατοῦσα.

(§ 6-7)

ἐπαίσατο τὸν μηρόν· εἰς ἐκδήλωσιν θλίψεως, ὅπως οἱ ὀμηρικοὶ ἤρωες (Ὀδυσ. ν στίχ. 198 καὶ Ἰλιάδ. Μ στίχ. 162, Π στίχ. 125 καὶ ἀλλαχοῦ).—*ἄρα*—ὅπως ἦτο φυσικόν.—*ἐπὶ τὸ πάθος*—εἰς τὸ μέρος, ὅπου ἐξετυλίσσετο ἡ θλιβερά σκηνή (πρβλ. *ἐλθόντες πρὸς τὰ ἱερά* [Βιβλ. VI, κεφ. Δ', § 20]).—*Γαδάτας καὶ Γωβρύας*· Ἀσσύριοι ἡγεμόνες προσχωρήσαντες εἰς τὸν Κῦρον καὶ μετ' ἀφοσιώσεως ὑπηρετοῦντες αὐτόν.—*ὅ,τι δύναιντο καλὸν κόσμημα*—*ὅ,τι κάλλιστον κόσμημα*.—*ἀνδρῖ...τετελευτηκότι* (=τελευτήσαντι)—δ' ἄνθρωπον ἀγαπητὸν καὶ γενναῖον, ὃ ὁποῖος ἐφρονεῦθη—πρὸς μεγαλοπρεπῆ στολισμὸν τοῦ πτώματος ἑνὸς φρονεθέντος ἀγαπητοῦ καὶ γενναίου ἀνδρός.—*μεταδιώκω τινὰ*—ἀκολουθῶ τινὰ ἐκ τοῦ πλησίον.—*καὶ ὅστις...εἶπε τούτῳ*—*καὶ εἶπε* (=ἐπέταξεν εἰπεῖν) *τούτῳ*, ὅστις (=ὁς) *εἶχε ὑφ' αὐτόν* (=ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψίν του) *τὰς ἐπομένας ἀγέλας, καὶ βοῦς καὶ ἵππους καὶ ἅμα πρόβατα πολλὰ, ἐλαύνειν (ταῦτα)*.—*ὄπη*—ἐκεῖσε ὅπου.—*αὐτόν*· τὸν Κῦρον.—*ὡς ἐπισφαγεῖν*· ἐνν. *ταῦτα*.—*ἐπισφάττομαί (ἢ ἐπισφάζομαι) τινι*—σφάζομαι (=θυσιάζομαι) πρὸς τιμὴν τινος.

(§ 8-10)

ἐπὶ τῷ πάθει—διὰ τὴν συμφορὰν.—*ἀγαθὴ*—εὐγενής.—*ἀπολιπὼν*· ἀντὶ *ἀπολιποῦσα*· ἐτέθη τὸ ἀρσενικὸν γένος τῆς μετοχῆς, διότι διὰ τῆς λέξεως ψυχὴ εἶχεν ἐν νῶ τὸν Ἀβραδάταν (σχῆμα κατὰ τὸ νοούμενον).—*οἴχη δὴ ἀπολιπὼν ἡμᾶς*—ἔφυγες λοιπὸν καὶ μᾶς ἀφήκες—μᾶς παρὰ τῆς λοιπὸν κι' ἔφυγες;—*δεξιοῦμαί τινά*· κυρίως χαιρετίζω τινὰ διὰ τῆς δεξιᾶς, ὑποδέχομαί τινά· ἔδῳ—λαμβάνω τὴν δεξιάν τινος.—*ἡ χεῖρ τοῦ νεκροῦ ἐπη-*

κολούθησεν = ἡ χεὶρ τοῦ νεκροῦ ἠκολούθησε τὴν χεῖρα τοῦ Κύρου, ἔμεινε εἰς τὸ χέρι τοῦ Κύρου. — *κοπίς* = ; — *ἤλγησε* (*ἀλγῶ*) = ἤσθάνθη πόνον εἰς τὴν ψυχὴν, ἐρράγισεν ἢ καρδιά του. — *ἀνοδύρομαι* = θρηνηλογῶ, σύρω τοὺς φωνές. — *δεξαμένη* τὴν χεῖρα. — *δῆ* = εὐθύς, ἀμέσως. — *πάλιν* = ἐκ νέου συναπτέον τῷ προσήρμωσε. — *προσαρμόζω τι* = τοποθετῶ τι εἰς τὴν θέσιν του, βάζω εἰς τὸν τόπον του. — *καὶ τᾶλλα* τὰ ὑπόλοιπα μέλη τοῦ σώματός του. — *τοί* = ναί, σὲ βεβαιῶ. — *οὔτως ἔχει* = οὔτως ἔχουσιν, εἰς ὁμοίαν κατάστασιν εὐρίσκονται. — *ἀλλά . . . ὄρᾶν ;* ἡ ἐρώτησις αὕτη ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὴν πρότασιν· *ἀλλ' οὐ δεῖ σε ὄρᾶν* = ἀλλ' ἀπόφυγε τὸ δυσάρεστον τοῦτο θέαμα. — *ταῦτα* τὰ τραύματα. — *οὐχ ἤμιστα* = μάλιστα, κυριώτατα (σχῆμα λιτότητος). — *δι' ἐμέ . . . διὰ σέ* = διὰ τὴν πρὸς ἐμὲ καὶ σὲ ἀφοσίωσιν καὶ ἀγάπην. — *γάρ* ἐπεξηγηματικός. — *μῶρα* (*μῶρος*) = μωρά. — *διακελεύομαι τινι* = παρωθῶ τινά, σπρώχνω κάποιον νὰ κάμῃ κάτι. Ἡ Πάνθεια ἐννοεῖ τὰς μεθ' ὅρκου παρακελεύσεις, τὰς ὁποίας ἔκαμεν εἰς τὸν Ἀβραδάταν κατὰ τὴν ὥραν τοῦ ἀποχωρισμοῦ των (Βιβλ. VI, κεφ. Δ', § 5-8). — *πολλά* σύστοιχον ἀντικείμενον τοῦ *διακελεύομην*. — *οὔτος* δεικνύει τὸ πτώμα τοῦ Ἀβραδάτου. — *οὐ τοῦτο ἐνενοεῖ* (τοῦ ὁ. ἐννοῶ) = δὲν ἐλάμβανεν ὑπ' ὄψει του τοῦτο, δὲν ἔβαζεν εἰς τὸ μυαλό του τοῦτο. — *ὄ, τι πείσοιτο* = τί θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ πάθῃ (τὸ *πείσοιτο* τίνος ῥήματος εἶναι ;). — *ποιήσας* = εἰ ποιήσεις. — *σοί* εἰς τὸ *χαρίσαιτο*. — *καὶ γὰρ οὔν* = πάντως, τὸ γεγονὸς εἶναι. — *ἀμέμπτως* = γενναίως. — *ἡ παρακελευομένη* = ἡ *παρακελεύομην* (ἀνωτέρω εἶπε *διακελεύομην*). — *παρακάθημαι* = κάθημαι πλησίον του (καὶ δὲν κοιτάζω, τί θὰ κάμω κ' ἐγώ). Διὰ τοῦ *ζῶσα παρακάθημαι*, ὅπερ λέγεται μετὰ πικρᾶς εἰρωνείας, ὑπαινίσσεται ἡ Πάνθεια, ὅτι σκέπτεται νὰ πράξῃ τι, τὸ ὁποῖον δὲν ἀποκαλύπτει.

(§ 11)

ἀλλ' οὔτος μὲν ὁ Κύρος ἀπαντᾷ εἰς τοὺς τελευταίους λόγους τῆς Πανθείας. — *μὲν δῆ* = ἀσφαλῶς, ὠρισμένως. — *λαβοῦσα* ἔνν. *τάδε παρ' ἐμοῦ* (τὰ ὑπὸ τοῦ Γαδάτου καὶ Γωβρούου μεταφερόμενα κοσμήματα). — *λαβοῦσα ἐπικόσμει* = λαβὲ καὶ ἐπικό-

σμεϊ.—*τοῖς παρ' ἐμοῦ* ἔνν. *διδόμενοις*.—*παρῆν... φέροντες* παρατηρητέον, ὅτι τὸ μὲν ῥῆμα συνεφώνησε πρὸς τὸ ἕτερον τῶν ὑποκειμένων, ἢ δὲ μετοχὴ πρὸς ἀμφοτέρω.—*ἔφη* = ἐσυνέχισεν.—*τὰ ἄλλα* = κατὰ τὰ ἄλλα, (τὰ ἐμπρέποντα εἰς νεκρόν, ὃ ὁποῖος ἡρωικῶς ἀγωνιζόμενος ἔπεσεν).—*ἄτιμος* = ὁ ἐστερημένος τῶν ἐπιταφίων τιμῶν.—*χώσουσι* μέλλ. τοῦ ῥ. *χώννυμι* ἢ *χόω-ῶ* = συσσωρεύω χῶμα.—*χώννυμι μνήμα* (τάφον, *τύμβον*, *σῆμα*) = ἀνεγείρω μνήμα.—*καὶ τὸ μνήμα πολλοί... ἡμῶν* = καὶ πολλὰ χέρια θὰ ἐργασθοῦν διὰ τὸ τοῦ ἀνεγείρου μνήμα ἄξιον ἡμῶν.—*ῥσα* = τσαῦτα, ὄσα.— *εἰκόσ* (ἔστιν)· δηλ. *ἐπισφαγήναι*.

(§ 12)

σωφροσύνη = σεμνότης.—*καὶ τὰ ἄλλα τιμήσω* = καὶ τὰς ἄλλας τιμὰς (αἱ ὁποῖαι σοῦ ἀρμόζουσιν) θὰ σοῦ ἀπονείμω· ἐλευθερίας = μεταξὺ τῶν ἄλλων τιμῶν, τὰς ὁποίας θὰ σοῦ ἀπονείμω, θὰ...—*συστήσω* ἔνν. *σέ τινι*.— *συνίστημί τινά τινι* = διαπιστεύομαι τινε εἰς τὰ χέρια κάποιου = παραδίδω τινά εἰς ἐπίβλεψίν τινος.—*ἀποκομίζω* = μεταφέρω.—*ὄστις ἀποκομιεῖ* ἀναφορικὴ τελικὴ πρότασις.—*ἐθέλης*· δηλ. *ἀποκομισθῆναι*.—*χρήζω* = ἐπιθυμῶ.—*θάρρει* = μὴ φοβεῖσαι, μὴ σέ μέλει.

(§ 13-14)

κατοικτεῖρω τινά = αἰσθάνομαι μεγάλον οἶκτον πρὸς τινε, συμπάθειαν ἀνάμεικτον μὲ λύπην.—*οἴου*· πρὸ τῆς ἀντιωνυμίας ταύτης νοητέα ἢ μετοχὴ *ἐνθυμούμενος* (= ἔχων ὑπ' ὄψει, ἀναλογιζόμενος (ὁ Κῦρος).—*οἴου ἀνδρὸς στέροιτο* = τί ἄνδρα (εἶχε καὶ) ἔχασε.—*ἀφίσταμαι* = ἀπομακρύνομαι, ἀποσύρομαι.—*ἕως ἄν* = καθ' ὅλον τὸ διάστημα, κατὰ τὸ ὅποιον.—*δδύρομαι* = θρηνῶ, μυρολογῶ.—*τροφός*· ὁ Ξενοφῶν ἀποδίδει εἰς τὰς Ἀσιάτιδας (ὅπως δὲ εἶδομεν καὶ εἰς τοὺς Ἀσιάτας) συνηθείας καθαρῶς ἑλληνικὰς· οὕτω καὶ ἐδῶ παρουσιάζει τὴν Πάνθειαν ἀκολουθουμένην ἀπὸ τὴν τροφόν, μεθ' ἧς τὴν συνέδεεν ἀμοιβαία ἐμπιστοσύνη καὶ ἀγάπη.—*μὴ ποιεῖν τοῦτο* = μὴ ἀποθανεῖν.—*ἀνύτω* = κατορθώνω, φέρω ἀποτέλεσμα.—*χαλεπαίνω* = ὀργίζομαι, θυμώνω.—*πάλαι* = ἀπὸ πολὺν καιρόν.—

ἀκινάνης· μάχαιρα περσική=ἐγχειρίδιον (βλ. εἰκ.).—*παρασκευασαμένη*=*παρασκευασμένη*.—*ἀπέθνησκε*· διατί ὁ παρατατικός;—*ἀνωλοφύρατο*· ὁ ἀόριστος ἐδῶ σημαίνει ἔναρξιν τῆς πράξεως=;—*περικάλυπτε*· διατί ὁ παρατατικός ;

(§ 15-16)

τὸ *ἔργον*=τὴν αὐτουργίαν, τὴν αὐτοκτονίαν.—*ἴεται, εἴ τι δύναιτο βοηθῆσαι*· ἔκφρασις ἑλλειπτική, ἀντὶ τῆς πλήρους· *ἴεται βοηθῆσων* (=ἴνα βοηθήσειε), *εἴ τι* (=βοήθειάν τινα) *δύναιτο βοηθῆσαι* (=παρασχεῖν).—*σπασάμενοι*=; (πρβλ. τὸ εἰς τὴν Κύρου Ἀνάβασιν «Ἄρταπάτας ἐπισφάξει ἑαυτὸν τῷ Κύρῳ λέγεται σπασάμενος τὸν ἀκινάνην».—*οὔπερ*=; (*ἀναβαίνει ἐπὶ τὸ ὄρος, οὔ [οὔπερ] οἱ Κίλικες ἐφύλαττον*, εἴδομεν εἰς τὴν Κύρου ἀνάβασιν).—*ἔταξεν*· ἡ Πάνθεια.—*τῷ πάθει* (=τῷ ἔργῳ)=εἰς τὸν τόπον τῆς αὐτοκτονίας (βλ. § 6 *ἤλυνεν ἐπὶ τὸ πάθος*).—*ἀγαμαί τινα*=; (*Κῦρος ἠγάσθη Κλέαρχον*) εἴδομεν εἰς τὴν Κύρου Ἀνάβασιν).—*κατολοφύρομαί τινα*=*ὀδύρομαι*, κλαίω μὲ τὴν καρδιά μου κάποιον.—*καὶ τούτων*· τίνων ;—*ἧ*=ὄπως.—*τούτων ἐπεμελήθη, ὡς τύχοιεν*=*ἐπεμελήθη* (ὁ Κῦρος), *ὡς* (=ἴνα) *οὔτοι τύχοιεν*.—*τὰ καλὰ*=αἱ τιμαί.

BIBLION VIII

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄

(§ 17-19)

πορευόμενοι· δηλ. ὁ Κῦρος καὶ οἱ Πέρσαι μετὰ τὴν ἀναχώρησίν των ἐκ Βαβυλῶνος. Διότι ἀφοῦ κατελήφθησαν αἱ Σάρδεις καὶ αἱ λοιπαὶ χῶραι τῆς δυτικῆς καὶ νοτίου Μικρᾶς Ἀσίας, ὁ Κῦρος ἐστράφη κατὰ τῆς Βαβυλῶνος, τὴν ὁποίαν κατέλαβε κατόπιν μακρᾶς σχετικῶς πολιορκίας. Ὁ βασιλεὺς τῶν Ἀσσυρίων ἐφονεύθη, εἰς τὸ ἀνάκτορον δ' αὐτοῦ ἐγκατεστάθη ἤδη ὁ νικητής. Ὅταν ἀργότερον ἐπέισθη ὁ Κῦρος, ὅτι ἡσυχία καὶ τάξις ἐπικρατεῖ εἰς τὰς κατακτηθείσας χώρας καὶ ὅτι ἡ περσικὴ κυριαρχία ἐρρίζωσεν ἐπὶ τῶν καταληφθέντων ἐδαφῶν, διέλυσε τὸν στρατὸν τῶν συμμάχων. Ὀλίγον κατόπιν ἀπεφάσισε νὰ ἐπανέλθῃ καὶ αὐτὸς εἰς τὴν Περσίαν μετὰ τοῦ νικηφόρου στρατοῦ. Τακτοποιήσας λοιπὸν τὰ ἐν Βαβυλῶνι ἀπῆλθε.—*γίγνομαι*=ἔρχομαι, φθάνω.—*τρέπομαι*=διευθύνομαι.—*οἶκος*=ἀνάκτορον.—*ἐξαιρῶ*—*ἐξαιροῦμαι*=;—*ἀρχεῖα*=οἰκῆματα διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ βασιλέως.—*ἐκεῖσε*· ποῦ;—*οἰκεῖος*=ιδιόκτητος.—*κατάγομαι*=καταφεύγω, καταλύω—*προσπέμπω τινά τινι*=προπέμπω τινὰ πρὸς τινά.—*στέφανον χρυσοῦν*· καὶ ἐδῶ ὁ Ξενοφῶν ἀποδίδει εἰς τοὺς βαρβάρους ἑλληνικὸν ἔθος, τὴν στεφάνωσιν δηλαδὴ τῶν νικητῶν.—*καὶ αὐτήν*=ἔχι μόνον τὰ ἄλλα δῶρα, ἀλλὰ καὶ τὴν ἰδίαν· αὕτη κατὰ τὸν Κτησίαν (ποῦ τὸν ἐγνωρίσαμεν; τί ἔχει γράφει οὗτος;) ἔκαλεῖτο Ἄμυτις καὶ ἦτο ἡ κόρη ἔχι τοῦ Κυαξάρου, ἀλλὰ τοῦ Ἀστυάγου. Ὁ Ἡρόδοτος ἐξ ἄλλου (Βιβλ. Β΄, κεφ. 1) ἴστορεῖ, ὅτι καμμίαν σχέσιν δὲν εἶχεν ἡ σύζυγος τοῦ Κύρου πρὸς τὴν οἰκογένειαν τοῦ πάππου του. Οὕτω βλέπομεν καὶ ἐδῶ, ὅτι ὁ Ξενοφῶν διαφωνεῖ πρὸς τοὺς ἄλλους ἱστορικούς. Τοιαύτην διαφωνίαν εὐρίσκομεν εἰς τὴν περὶ Κύρου καθόλου παράδοσιν, περὶ Περσῶν, περὶ Κροίσου κλπ.· διατί;—

ἐπιδίδωμί τί τινι = δίδω ἐπὶ πλεον κάτι εἰς τινα. — *φερνή* = προῖξ (προβλ. *πολύφερνος*). — *οὐδὲ γὰρ* = *καὶ γάρ*. — *ἄρρη παῖς γνήσιος*· καὶ εἰς τοῦτο ὁ Ξενοφῶν δὲν συμφωνεῖ πρὸς τοὺς λοιποὺς ἱστορικοὺς.

(§ 20)

συναινῶ τί τινι = συναινῶν ὑπόσχομαί τι εἰς τινα. — *ὅμως δὲ* = ἐν ταυτῶ, συγχρόνως ὅμως. — *ὀπόσα... χαριεῖσθαι* = ὅσα (χαρίζων) ἐφαντάζετο, ὅτι θὰ εὐχαριστήσῃ καὶ τὸν Κυαξάρην.

(§ 21)

τὸ ἄλλο στράτευμα· τὸ προερχόμενον ἐκ τοῦ δήμου τῶν Περσῶν καὶ ὄχι ἐκ τῆς τάξεως τῶν ὁμοτίμων. — *αὐτοῦ*· ἐπίρρημα. — *φίλοι*· οἱ ὁμότιμοι. — *εἰς τὴν πόλιν*· τὴν Περσέπολιν, ἣ ὁποία ἦτο τότε πρωτεύουσα τοῦ περσικοῦ κράτους. — *ὡς ἱκανὰ* = *ὡς ἐσόμενα ἱκανὰ* = διὰ νὰ εἶναι ἀρκετὰ. — *ὅταν περ ἀφίκηται βασιλεὺς εἰς Πέρσας*· ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ξενοφῶντος, ὅπως διηγεῖται ὁ ἴδιος (Βιβλ. VIII, κεφ. Στ', § 22), οἱ βασιλεῖς τῆς Περσίας διέμενον εἰς τὰ Ἐκβάτανα, τὴν Βαβυλῶνα, τὰ Σοῦσα, ἀναλόγως τῆς ἐποχῆς τοῦ ἔτους, σπανιώτατα δὲ ἤρχοντο εἰς τὴν Περσίαν διὰ τὴν διανομὴν δώραν, ἰδίως χρημάτων, εἰς τοὺς ὑπηκόους των.

(§ 28)

ἐγένετο ἐν Μήδοις· βραχυλογία· τὸ πλήρες· *γενόμενος ἐν Μήδοις ἐν Μήδοις ἦν*. — *συνδόξαν* = μετὰ τὴν συγκατάθεσιν, μετὰ τὴν σύμφωνον γνώμην. — *γυναῖκα ἄγομαι* = νυμφεύομαι. — *ἦς* = περὶ ἧς. — *λόγος*· ἔνν. *ἐστίν*.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ΄

(§ 1)

σαιράπης = ; — *καταστρέφομαι* = υποτάσσω, υποδουλώω· ἐν τῷ ἄορ., παρακ. καὶ ὑπερσυντ. ἔχει καὶ παθ. σημασίαν = υποδουλώνομαι. — *καὶ ἔπεμπε* = καὶ πράγματι ἔπεμπε.

(§ 19-21)

περιέρχεται ὁ ἐνιαυτός = παρέρχεται τὸ ἔτος. — *συναγείρω* = συναθροίζω. — *ἄρματα δρεπανηφόρα*· βλ. Βιβλ. VI, κεφ. Δ΄, § 1. — *ἄρμα ταύτην τὴν στρατείαν* = ἐστρατεύετο ταύτην τὴν στρατείαν = ἐπεχείρει ἐκείνην τὴν ἐκστρατείαν. — *Συρίαν ἐκβάντι* (ἐνν. *τινὶ*) = ὅταν κάποιος ἐξέλθῃ ἐκ τῶν συνόρων τῆς Συρίας. — *Ἐρυθρὰ θάλασσα*· νοεῖται ὁ Ἰνδικὸς Ὠκεανὸς μετὰ τοῦ Ἀραβικοῦ καὶ τοῦ Περσικοῦ κόλπου, ἐφ' ὅσον ἡ Ἐρυθρὰ θάλασσα ὀρίζεται ὡς ἀνατολικὸν σύνορον τοῦ κράτους (βλ. γεωγρ. πίνακα). — *Αἴγυπτος*· αὕτη κατὰ τὸν Ἡρόδοτον (βιβλ. III, κεφ. 1 κατεκτήθη ὑπὸ τοῦ Καμβύσου τοῦ υἱοῦ τοῦ Κύρου. — *ἄρκτος* = ; *πρὸς ἐσπέραν* = ; *πρὸς μεσημβρίαν* = ; (εἰς τὴν Κύρου Ἀνάβασιν ἐγνωρίσαμεν τὴν σημασίαν των). — *Αἰθιοπία*· ἀνακριβῶς ἐπίσης ἀναφέρει ὁ Ξενοφῶν ὡς μεσημβρινὸν σύνορον τὴν Αἰθιοπίαν, ἡ ὁποία δὲν περιλαμβάνετο, ὅπως καὶ ἡ Κύπρος καὶ ἡ Αἴγυπτος, εἰς τὰς ὑπὸ τοῦ Κύρου κατακτηθείσας χώρας.

(§ 23)

οὕτω διέκειντο (= *εἶχον*) *πρὸς αὐτὸν οἱ ἄνθρωποι* = μετόσην ἀφοσίωσιν καὶ ἀγάπην τὸν περιέβαλλον οἱ ὑπήκοοι του. — *μειονεκτῶ* = ὑπολείπομαι εἰς κάτι, εἶμαι ὑποδεέστερος τῶν ἄλλων. — *φύομαι* = παράγομαι. — *τεχνῶμαι*· ὡς παθητικὸν = κατασκευάζομαι μετέχνην. — *ἄν*· εἰς τὸ γενέσθαι. — *ῶν* = *ταῦτα ῶν*. — *ἀντιδίδωμι* = ἀνταποδίδω. — *σπανίζω τινός* = ἔχω σπάνιν (= ἔλλειψιν) τινός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄

(§ 1-2)

αἰών = ζωή, ηλικία. — *δῆ* = ἤδη. — *μάλα προεσβύτης*· ἐκ τῶν ἀσχοληθέντων μὲ τὸν Κῦρον ἀρχαίων ἱστορικῶν ἄλλοι μὲν ἀναφέρουν, ὅτι ὁ Κῦρος ἀπέθανεν εἰς ἡλικίαν 70 ἐτῶν, ἀφοῦ ἐβασίλευσε 30 ἔτη, ἄλλοι δέ, ὡς ὁ Ἡρόδοτος, ὅτι ἐβασίλευσεν 29 ἔτη καὶ ἐφρονεύθη πολεμῶν κατὰ τῶν Μασσαγετῶν, ἔθνους σκυθικοῦ κατοικοῦντος παρὰ τὴν Κασπίαν θάλασσαν. Κατὰ τὸν Ξενοφῶντα ἀποθνήσκει, ὡς θὰ ἴδωμεν, ἐν γαλήνῃ εἰς τὸ ἐν Περσίᾳ ἀνάκτορον του. — *ἀφικνεῖται*· πόθεν: (πρβλ. Κεφ. Ε΄, § 21). — *τὸ ἑβδομον* = ἑβδόμη φεράν. — *ἀρχή* = βασιλεία. — *πάλαι δῆ*; — *ὡσπερ εἰκὸς (ἦν)*· διατί; — *τοῦ χοροῦ ἠγήσατο Πέρσαις* = ἔγινε χορυφαῖος τοῦ χοροῦ χάριν τῶν Περσῶν, ἔστυρε τὸν χορὸν γιὰ τὸ χατήρι τῶν Περσῶν. Καὶ ἡ συνήθεια αὕτη εἶναι καθαρῶς ἑλληνική. — *τὰ δῶρα*· τίνα; (πρβλ. Κεφ. V, § 21). — *ὡσπερ εἰώθει*· ἔνν. *διαδιδόναι, ὅποτε εἰς Πέρσας ἀφικνοῖτο*. — *κρείττων τις ἢ κατὰ ἄνθρωπον* = κάποιος ἔχων μέγεθος ὑπεράνθρωπον, κάποιον ὑπερφυσικὸν ὄν. Διατί ὁ β΄ ὄρος τῆς συγκρίσεως ἐκφέρεται μὲ τὸν διαζευκτικὸν σύνδεσμον καὶ τὴν *κατὰ μετ'* αἰτιατικῆς; — *συσκενάζομαι* = τακτοποιῶν τὰ πράγματά μου ἐτοιμάζομαι διὰ ταξίδι· σήμερον λέγομεν *μαζεύω τὰ μπασιλά μου*. Γνώμη ἐπεκράτει εἰς τοὺς ἀρχαίους, ὅτι οἱ δι' ἀποκαλύψεων ἐν τοῖς ὄνειροις προειδοποιούμενοι περὶ τοῦ ἐπικειμένου θανάτου τῶν ἦσαν ἄγνοι καὶ διὰ τοῦτο θεοφιλεῖς. — *ἐξεγείρομαι* = ἀφυπνίζομαι, ξυπνῶ.

(§ 3)

πατρῶος = ὁ ἐκ πατρὸς κληροδοτηθεὶς, ὁ οἰκογενειακὸς (ἐν ᾧ *πάτριος* = ὁ πατροπαράδοτος, ὁ ἐθνικὸς (πρβλ. ἀνωτέρω § 1-2 «κατὰ τὰ πάτρια»). — *τὰ ἄκρα* =; — *ὡς Πέρσαι θύουσι*· κατὰ τὸν Ἡρόδοτον (Βιβλ. Α΄, κεφ. 13) οἱ Πέρσαι ἐκάλουν Δία «τὸν κύκλον πάντα τοῦ οὐρανοῦ» διό, ὅταν προσέφερον θυσίαν εἰς αὐτόν, ἀνέβαινον εἰς τὰ ὑψηλότερα τῶν ὄρεων. Ἐπὶ τῶν ὄρεων ἐθύσαζον ἐπίσης καὶ εἰς τὸν Ἥλιον, τὴν Σελήνην, τὴν Γῆν,

τὸ πῦρ, τὸ ὕδωρ καὶ τοὺς ἀνέμους.—*ἐπεύχομαι*—ἀναπέμπω εὐχὴν.—*τελεστήρια* (ἐνν. *ιερά*)—θυσίαι εὐχαριστήριοι διὰ τὴν τελείωσιν (αἰσίαν ἔκβασιν) πολλῶν καὶ καλῶν πράξεων.—*χαριστήρια*—;— *ἐν ἱεροῖς σημείοις*· ἱερά σημεῖα ἐλέγοντο ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα παρατηροῦντες εἰς τὰ σπλάγχνα τῶν πρὸς θυσίαν σφαγίων (ἱερείων) ἔμαντεύοντο (*ἄλοβα γίννεται τὰ ἱερά*, λέγει ὁ Ξενοφῶν εἰς τὰ *Ἑλληνικά* του [βιβλ. Γ', κεφ. δ', § 15], ἤτοι τὰ σπλάγχνα τῶν σφαγίων παρουσιάζονται ἄνευ λοβοῦ τοῦ ἥπατος).—*οὐράνια*· αἱ βρονταὶ καὶ αἱ ἀστραπαί, περὶ τῶν ὁποίων γίνεται συχνὰ λόγος εἰς τὴν Κύρου Παιδείαν, ιδίως δὲ τῶν *δεξιῶν* βροντῶν.—*οἰωνοὶ*—τὰ ἐκ τῶν φθόγγων (κρωγμῶν) ἢ τῶν πτήσεων τῶν πτηνῶν σημεῖα.—*φῆμαι*· φωναὶ ἐξ ἀγνώστου πηγῆς, μυστηριώδεις, περιέχουσαι προδηλωτικὰ σημεῖα περὶ τῶν μελλόντων.—*πολλὴ ὑμῖν χάρις*· ἐνν. *ἔστω*.—*ἐπιμέλεια*—ἐνδιαφέρον.—*ὑπὲρ ἀνθρώπον φρονῶ*—ἐπαίρομαι (ὑπερηφανεύομαι) ὑπὲρ τὸ ἀρόμζον εἰς τὸν ἀνθρώπον μέτρον.—*οἶόνπερ*· δηλαδὴ ἄλυπον, ἀπηλλαγμένον πικριῶν.—*αἰῶνα* =; (πρβλ. § 1 «*τοῦ αἰῶνος προκεχωρηκότος*»).

(§ 4)

ἔδοξεν ἀναπαύσασθαι—ἔκρινε καλὸν νὰ ἀναπαυθῆ, νὰ ἡσυχάσῃ.—*οἱ τεταγμένοι*—οἱ ἐπὶ τοῦ λουτροῦ θεράποντες.—*οἱ δ' αὖ τεταγμένοι*· δηλαδὴ;—*τῷ δέ*· τίνοι;—*ἡ ψυχὴ*—ἡ διάθεσις.—*προσίεμαί τι*—δέχομαί τι.—*διψῆν*· ποῖον τὸ ὄῆμα;

(§ 5)

ταῦτα· ποῖα;—*τοὺς παῖδας*—τοὺς ἑαυτοῦ παῖδας· τούτους θὰ γνωρίσωμεν κατωτέρω.—*ἐν Πέρσiais*—ἐν Περσία.

(§ 6)

οἱ παρόντες φίλοι—ὑμεῖς οἱ παρόντες φίλοι.—*ὡς περὶ εὐδαίμονος ἑμοῦ*—περὶ ἑμοῦ (*λέγειν καὶ ποιεῖν πάντα*) ὡς περὶ εὐδαίμονος.—*τὰ ἐν παισὶ*—τὰ ἐν τῇ τάξει τῶν παίδων.—*καρποῦμαί τι*—ἀπολαύω τινός.—*ἤβησα* (*ἡβάω-ῶ*) =; (πρβλ. ἔφηβος, πρόσηβος).—*συναυξανομένην καὶ τὴν ἐμὴν δύνα-*

μιν—σὺν τῇ ἡλικίᾳ ἀύξανομένην καὶ τὴν ἐμὴν δύναμιν—(ὅτι) μὲ τὴν πρόοδον τῆς ἡλικίας ἠύξανοντο καὶ αἱ σωματικαὶ μου δυνάμεις.— *ἐπιγιγνώσκω*—βλέπω, ἀντιλαμβάνομαι.—*καὶ οὐτ' ἐπιχειρήσας...ἠτύχησα*· ἡ πλοκή: *καὶ οἶδα οὐτ' ἐπιχειρήσας* (=ὅτι οὐτε ἐπεχείρησα) *οὐτε ἐπιθύμησας (τινός)* [=ὅτι οὐτε ἐπεθύμησά τινος], *ὅτου ἠτύχησα* (=οὔτινος οὐκ ἔτυχον, διήμαρτον)= καὶ γνωρίζω, ὅτι οὐτε ἐπεχείρησα οὐτε ἐπεθύμησα τίποτε, τὸ ὅποιον νὰ μὴ ἐπέτυχα.

(§ 7-8)

ἐπειῖδον—ἔζησα καὶ εἶδα.— *ἰδιοτεύω*—εἶμαι ἰδιώτης, δὲν ἀναμειγνύομαι εἰς τὰ δημόσια πράγματα, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ *ἄρχω*· ἐπὶ χώρας, ὅπως ἐδῶ= εἶμαι ἀναξία λόγου, ἀφανής (ἐν ἀντιδιαστολῇ πρὸς τὴν Ἀσσυρίαν καὶ τὴν Λυδίαν).—*προτετιμημένην*—περισσότερον (=πρὸ) τῶν ἄλλων ἐν Ἀσίᾳ χωρῶν τιμημένην.—*διασῶζομαι*—διατηρῶ διὰ τὸν ἑαυτὸν μου.—*ἐπραττον οὕτως*· τὸ *πράττω* ὡς οὐδέτερον μετὰ τῶν τροπικῶν ἐπιρροημάτων—διάκειμαι, εὐρίσκομαι εἰς τοιαύτην ἢ τοιαύτην κατάστασιν.—*ἐπραττον οὕτως ὡσπερ ἠύχόμην*· ἐλευθέρως=ἀπήλαυσα ὅ,τι ἐπεθύμησα.—*συμπαρομαρτῶ*—συμπαρακολουθῶ.—*τελέως*—τελείως, ἀπολύτως.—*ἐκπεπταμένως* (ἐκ τοῦ ῥήμ. *ἐκπεπταίνυμαι*)—ὑπερμέτρως.—*οὕσπερ ἔδοσάν* (=ἠδύδοκῆσαν) *μοι οἱ θεοὶ γενέσθαι*· ἔξ αὐτοῦ φαίνεται, ὅτι ὁ Κῦρος ὑπῆρξε καὶ κατὰ τοῦτο εὐτυχής, ὅτι δηλαδὴ δὲν ἔδοκίμασε πικρίαν ἐπὶ ἀπωλείᾳ τέκνου του (πρὸβλ. § 3 *οἷόνπερ αἰῶνα δεδώκετε*).—*μνήμης τυγχάνω* = *διαμνημονεύομαι* = μνημονεύομαι, ὁμιλοῦν περὶ ἑμοῦ οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν (πρὸβλ. Βιβλ. Ι, κεφ. Β', § 2 «*Κῦρος διαμνημονεύεται*»).

(§ 9)

σαφηνίζω—καθορίζω ἐπακριβῶς, ξεδιαλύνω, ξεκαθαρίζω.—*ἀμφίλογος*—φιλονικούμενος, προκαλῶν ἀμφισβητήσεις.—*ὡς ἀν μὴ...παράσχη*—ἵνα μὴ, κατὰ τὸ δυνατόν, προκαλοῦσα ἀμφισβητήσεις, σᾶς δημιουργήσῃ ζητήματα (=σᾶς βάλῃ σὲ μελεᾶδες).—*προβουλεύω*—προμελετῶ, προνοῶ.—*ἠγοῦμαι*· ἀμεταβάτως=εἶμαι ἡγεμών, ἔχω τὴν ἀρχουσαν γνώμην.—*ἐφ' ὅτι ἂν καιρὸς*

δοκῆ εἶναι—διὰ κάθε τι, τὸ ὁποῖον ἢ περίστασις φαίνεται τυχόν, ὅτι ἀπαιτεῖ.—**τοῦτο**· τὸ προβουλεύειν καὶ τὸ ἡγεῖσθαι.

(§ 10)

ὁδός—δίοδος. — **θᾶκος** (καὶ **θῶκος**)—θρόνος, κάθισμα.—**ὑπείκω τινί τινος**—παραχωρῶ τινί τι, ὑποχωρῶ τινι εἰς τι. Καὶ τὸ ἔθιμον τοῦτο, τὸ τιμᾶν δηλαδὴ τοὺς πρεσβυτέρους, ἀδελφούς καὶ πολίτας, καθαρῶς ἑλληνικὸν καὶ μάλιστα σπαρτιατικόν, ὅπως μᾶς διδάσκει ἀλλαχοῦ ὁ ἴδιος ὁ Ξενοφῶν (**Ἀπομνημονεύματα** [Βιβλ. II, κεφ. Γ', § 16] καὶ **Δακεδαιμονίων πολιτεία**), ἀποδίδει ὁ συγγραφεὺς τῆς Κύρου Παιδείας καὶ εἰς τοὺς Πέρσας. Διὰ τί;—**προτιμῶ**; (πρβλ. § 7-8).—**ὡς... λέγοντος ἑμοῦ**—μὲ τὴν ἰδέαν, ὅτι ἐγὼ λέγω. — **ἀποδέχομαι**—ἐπικροτῶ, ἐπιδιοκιμᾶζω.

(§ 11-12)

ὅσον ἐν ἑμοί (ἐνν. **ἔστι**)—τὸ ἐπ' ἑμοί, ὅσον ἐξαριτᾶται ἀπὸ τὸ χέρι μου (νὰ σοῦ τὴν δώσω).—**Ταναοξάρης**· καὶ εἰς τὸ ὄνομα τοῦ δευτεροτόκου υἱοῦ τοῦ Κύρου δὲν συμφωνεῖ ὁ Ξενοφῶν πρὸς τοὺς ἄλλους ἱστορικοὺς τῆς ἀρχαιότητος, τοὺς ἀσχοληθέντας μὲ τὰ περσικὰ πράγματα. Ὁ Ἡρόδοτος λ.χ. καλεῖ τοῦτον **Σμέρδιον** (βιβλ. Γ', κεφ. 30) καὶ ἄλλοι ἄλλως.—**Καδούσιοι**· ἔθνος κατοικοῦν παρὰ τὴν Κασπίαν θάλασσαν. Οὗτοι μετὰ τῶν Σακῶν, λαοῦ ὁμόρου πρὸς τοὺς Ὑρκανίους, προσεχώρησαν εἰς τὸν Κῦρον.—**ἄλυπος**—ὁ μὴ παρέχων λύπας, πικρίας.

(§ 13-14)

χρυσῶν σκῆπτρον (ἐκ τοῦ **σκήπτω**—ἀκκουμβῶ, στηρίζομαι)· τὸ σκῆπτρον, ῥάβδος κοινὴ κατ' ἀρχάς, ἀφοῦ καὶ οἱ ἐπαῖται εἰς τὸν Ὅμηρον φέρουν σκῆπτρον (Ἴτρος), ἔγινεν ἤδη ἀπὸ τῶν ὀμηρικῶν χρόνων τὸ σύμβολον τῆς βασιλικῆς ἐξουσίας καὶ διὰ τοῦτο πολυτελεῖς (χρυσῆ ἢ ἐπίχρυσος ἢ διὰ χρυσῶν ἤλων πεποικιλμένη).—**ἢ δὲ κτῆσις αὐτῶν ἔστιν**—ἢ δὲ ἀπόκτησις αὐτῶν ἐπιτυγχάνεται.—**συμφύλαξ**—ὁ μετὰ τινος φρουρῶν (τι).—**ὁ δόμοθεν γιγνόμενος**—ὁ ἐκ τῆς αὐτῆς πηγῆς προερχόμενος, ὁ ἐκ τῶν αὐτῶν γονέων γεννηθεὶς, ὁ ἀδελφός.—**πολίτης**—συμπολίτης.—**τοι**—τωνόντι, πραγματικῶς.—**σύσσιτας**—ὁ ἀπὸ κοινοῦ μετ' ἄλλων σιτωνῶν—ὁ ἀνατρεφόμενος ὑπὸ τὴν αὐτὴν στέγην μετὰ τινος· τὸ ἀν-

τίθετον ἀπόσκηνος.—οἱ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σπέρματος φύντες=οἱ ἐκ τοῦ αὐτοῦ πατρὸς γεννηθέντες.

(§ 15-17)

μη οὖν... ποιήσητε· ἡ πλοκή· **μη ποτε οὖν ποιήσητε μάταια ἢ ἀγαθὰ οἱ θεοὶ ὑφήγηται τοῖς ἀδελφοῖς εἰς οἰκειότητα** (=ὥστε οἰκείους εἶναι)=μη ἀποδείξετε λοιπὸν ποτὲ ἀνωφελῆ (=μη ἀφήσετε λοιπὸν ποτὲ νὰ πάνε χαμένα) ἐκεῖνα τὰ ἀγαθὰ τὰ ὁποῖα οἱ θεοὶ ἀποδεικνύοντες εἰς τοὺς ἀδελφούς ἔχουν χαρίσει εἰς αὐτούς, ὥστε νὰ διάκεινται οἰκείως πρὸς ἀλλήλους. Ἡ ἔννοια: Ἐφ' ὅσον ὑπὸ τῶν θεῶν συνεδέθησαν διὰ τόσων στενῶν φυσικῶν δεσμῶν οἱ ἀδελφοὶ (**ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σπέρματος φύντες καὶ ὑπὸ τῆς αὐτῆς μητρὸς τροφέντες** κλπ.) δὲν πρέπει νὰ ἀποδεικνύουν διὰ τῶν πράξεών των, ὅτι τὸ ἐκ φύσεως ὑπάρχον τοῦτο ἀγαθὸν δὲν ἔχει καμμίαν ἀξίαν. — **ἐπὶ ταῦτα**· τίνα; — **ἀνυπερβλητος**=ἀνίκητος, ἀκατάβλητος.—**τοι**=ἀσφαλῶς. — **κῆδομαι**=φροντίζω, μεριμνῶ (πρβλ. **κηδεμών**).—**μέγας**=μὲ δύναμιν, μέγας καὶ πολὺς (κατωτέρω λέγει **μέγα δυνάμενος**).—**οὕτω...ὡς**=τόσον...ὅσον. — **τιμῆσεται = τιμηθῆσεται**. — **σοῦ**· ἀπευθύνεται τῶρα πρὸς τὸν Ταναοξάρην.—**πάρειμί τινι**=βοηθῶ τίνα. **οὐδενὶ γὰρ οἰκειότερα...ἢ σοὶ**=διότι κανεὶς (ἄλλος) περισσότερον ἀπὸ σὲ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μετέχη οὔτε τῆς εὐτυχίας του οὔτε τῶν συμφορῶν του.

(§ 22)

οἱ αἰεὶ ὄντες = οἱ αἰώνιοι, οἱ ἀθάνατοι.—**τῶν ὄλων** = τοῦ σύμπαντος, ὅλου τοῦ κόσμου. — **συνέχω** = συγκρατῶ. — **ἀτριβῆς**=ἄφθαρτος, ἀκατάλυτος.—**ἀγήρατος**=ἀγήραστος, ἀκμαῖος.—**ἀναμάρτητος**· ἐπὶ τῆς φύσεως=ὁ ἐν ἁρμονίᾳ καὶ τάξει εὐρισκόμενος. — **ἀδιήγητος**=ἀνέκφραστος, ἀνείπωτος, ὅπως λέγουν σήμερον.—**ἀσεβές**· ὅ,τι πράττεται παρὰ τὴν ὀφειλομένην εὐλάβειαν πρὸς τοὺς θεοὺς. — **ἀνόσιον**· ὅ,τι πράττεται ἐναντίον τοῦ θείου δικαίου.

Ξενοφῶντος Κύρου Παιδεία — Ἐκδοσις Γ'

8

(§ 23)

τὸ ἀεὶ ἐπιγιγνώμενον—τὸ κατὰ διαδοχὴν διατηρούμενον, τὸ μεταγενέστερον.—**οὐ γὰρ ἐν σκότῳ...ἀποκρύπτονται**—διότι δὲν σᾶς ἀφήνουν οἱ θεοὶ νὰ κρύπτετε τὰς πράξεις σας εἰς τὸ σκότος.—**καθαρά**· ἐνν. **κακῶν**.—**ἔξω τῶν ἀδίκων** = ἀπηλλαγμένα τῆς ἀδικίας.—**ἐν πᾶσιν ἀνθρώποις** = εἰς τὰ ὄμματα ὅλου τοῦ κόσμου.—**ἐς ἀλλήλους** = ἐναντίον ἀλλήλων.—**φρονῶ**· ἐδῶ = σκέπτομαι, διανοοῦμαι.—**ἐκ πάντων ἀνθρώπων τὸ ἀξιόπιστοι εἶναι ἀποβαλεῖτε** = (τότε) θὰ ἐκδιώξετε ἀπὸ τὴν ψυχὴν ὅλων τῶν ἀνθρώπων τὴν ἰδέαν, ὅτι εἶσθε ἀξιόπιστοι—ὅλοι οἱ ἄνθρωποι θὰ σᾶς θεωροῦν ἀναξίους ἐμπιστοσύνης.—**προθυμοῦμαι** = δεικνύω προθυμίαν, ἔχω τὴν διάθεσιν.—**ὁ μάλιστα φιλία προσήκων**—ὁ οἰκειότατος εἰς τὴν ἀγάπην, ὁ ἀδελφός.

(§ 25)

ἄλις (ἐνν. **ἔστί**) **τούτων**—εἶναι ἀρκετὰ ταῦτα.—**ἐν χρυσῷ**—**ἐν θήκῃ χρυσῇ**.—**μηδὲ ἐν ἄλλῳ μηδενί**—οὔτε εἰς καμίαν ἄλλην θήκην κατεσκευασμένην ἀπὸ ἄλλην ὕλην.—**τῇ γῇ ἀπόδοτε**· ὅπως μᾶς διηγεῖται ὁ Ἡρόδοτος (Βιβλ. Α', κεφ. 140), οἱ μάγοι τῶν Περσῶν ἔκρυπτον τὸ πτώμα τοῦ νεκροῦ εἰς τὴν γῆν, ἀφοῦ τὸ ἤλειφον μὲ κηρόν. Ἡ καῦσις τοῦ νεκροῦ, συνήθης παρ' Ἑλλησι, δὲν ἦτο ἐν χρήσει εἰς τὴν Περσίαν, διότι οἱ Πέρσαι, πυρολάτραι ὄντες, ἐθεώρουν ἀσεβὲς νὰ καίουν τοὺς νεκρούς.—**καὶ ἄλλως**—ἐκτὸς τῶν ἄλλων, προσέτι.—**τοῦ εὐεργετοῦντος ἀνθρώπους**—τῆς εὐεργετοῦσης τοὺς ἀνθρώπους γῆς.

(§ 26-27)

ἀλλὰ γάρ· πρὸ τοῦ **γάρ** πρέπει νὰ νοήσωμεν πρότασιν εἰσαγομένην διὰ τοῦ **ἀλλά**, τὴν ὁποίαν αἰτιολογεῖ ὁ **γάρ**· **ἀλλὰ δεῖ περαινῆν τὸν λόγον· καὶ γάρ**...—**ὄθενπερ**—ἀπὸ ἐκεῖ ἀπὸ ὅπου (δηλαδὴ ἀπὸ τῶν ἄκρων—κεφαλῆς, χειρῶν, ποδῶν—, τὰ ὅποια πρῶτα ψύχονται).—**πᾶσιν** = κατὰ τὴν γνώμην ὅλου τοῦ κόσμου.—**ὄμμα τοῦ μόνον ζῶντος** = τὸ ὄμμα μου (=πρόσωπόν μου), ἐν ὅσῳ ἀκόμη ζῶ.—**προστίτω**;—**ἐγκαλύπτομαι**—σκεπά-

ζομαι (μὲ τὰ καλύμματα τῆς κλίνης). Καὶ τὸ *ἐγκαλύπτεσθαι* διὰ τῶν καλυμμάτων τῆς κλίνης ἢ καὶ τοῦ ἱματίου ὀλίγον πρὸ τοῦ θανάτου, ἵνα μὴ ὑποπέσῃ εἰς τὰ ὄμματα τῶν παρισταμένων ἢ φορικιαστικῆ εἰκῶν τῆς ἀγωνίας τοῦ θνήσκοντος, ἦτο συνήθεια ἑλληνικῆ, ὅπως μᾶς διδάσκει ὁ Πλάτων περιγραφῶν τὰς τελευταίας στιγμὰς τοῦ Σωκράτους (Φαίδων 118α). — *συνησθησομένους* μετοχὴ παθ. μέλλ. τοῦ *συνήδομαι* *συνήδομαί τινι* = μετέχω τῆς χαρᾶς τινος. — *ὥς* = ὥστε. — *εὖ ποιῶ τινα* = εὐεργετῶ τινα. *ἔδῶ* = προσφέρω τὰ ἐπὶ τῇ κηδεῖα δῶρα. — *ὅποσα...νομίζεται* = τόσα, ὅσα ὑπάρχει συνήθεια (= *νομίζεται*) νὰ προσφέρωνται ἐπὶ τῷ θανάτῳ ἀνδρὸς εὐτυχοῦς. — *καὶ τοῦτο μέμνησθέ μου* = καὶ τὴν ἐξῆς παραγγελίαν μου ἀκόμη νὰ ἐνθυμῆσθε. — *καὶ τῇ μητρὶ ἀπαγγέλλετε* (ἐνν. *χαίρειν*) *ὥς παρ' ἐμοῦ* = καὶ εἰς τὴν μητέρα σας διαβιβάσετε χαιρετισμοὺς ἐκ μέρους μου = χαιρετίσματα καὶ εἰς τὴν μητέρα σας μὲ τὴν παρατήρησιν, ὅτι (= *ὥς*) ἐγὼ σᾶς παρήγγειλα νὰ τῆς τὰ εἰπῆτε (ἢ σύζυγός του δὲν εἶχε συνοδεύσει αὐτὸν εἰς τὴν Περσίαν). — *δεξιοῦμαι τινα* =;

Προσφορά σπονδῆς
διὰ φιάλης

Κύλιξ

Κρατήρ

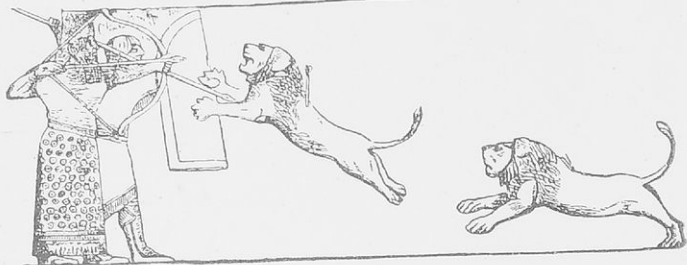
Κύαθος

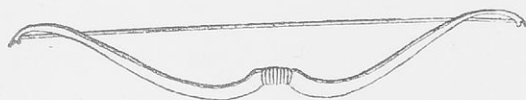
Ψέλιον

Στρεπτός

Θήρα λέοντων ὑπὸ Ἀσσυρίων.
Ὁ τοξεύων τὸν λέοντα φορεῖ «ποδήρη χιτῶνα
στολιδωτὸν τὰ κάτω».

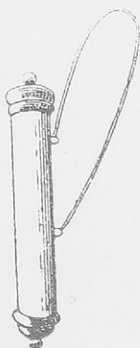
Τόξον μετὰ κεράτιων καὶ νευρᾶς

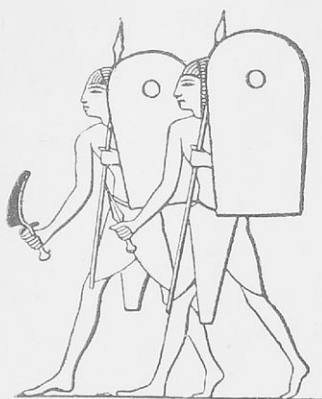
Φαρέτρα μετὰ βελῶν
καὶ τόξου

Τόξον κυκλωτερές

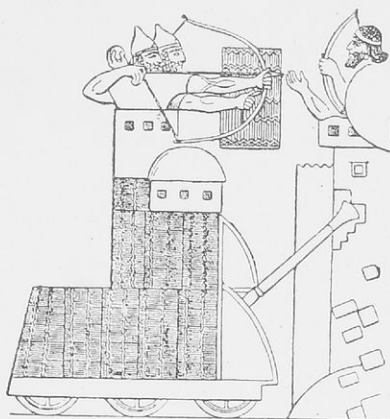

Φαρέτρα

Ἀσσύριοι πολεμισταὶ

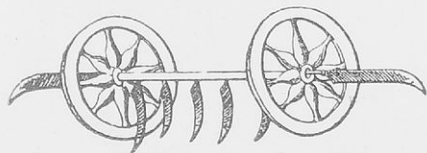
Ὁ δεξιὰ κρατεῖ, ἐντὸς τῆς ἀσπίδος (εἶδος γέροου) καὶ τοῦ ἀκοντίου, καὶ μικρὸν ὄπλον εἰς τὴν δεξιάν, τὸ ὁποῖον πιθανὸν εἶναι ἡ σάγαρις.

Πύργος ἐπὶ βάσεως τροχοφόρου
(Πολιορκία τείχους)

Ἄμαξα

Ἄξων καὶ τροχοὶ
δρεπανηφόρου ἄρματος

Ἄρμα

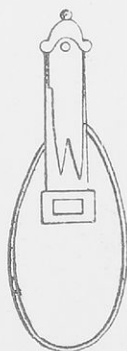
Δόρυ

Ἀκόντιον

Είφος

Κολεός

Κράνος αττικόν

Μάχαιρα

Κοπίς

Ἀκινάκης

Θώραξ

Ῥοειδῆς ἀσπίς τῶν Ἑλλήνων

ΧΑΡΤΗΣ
 του Περσικού κράτους
 κατά τα υπό του Ξενο-
 φώντος διαγραφόμενα
 όρια αυτού επί της
 μοναρχίας του Κύρου.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Ἀριθ. { πρωτ. 44429
 { διεκπ. 15253

Ἐν Ἀθήναις τῇ 9/9/1932

Πρὸς
τὸν κ. Ἰωάννην Σιδέρην
Βιβλιοεκδότην

Σταδίου 52

Ἀνακοινοῦμεν ὑμῖν ὅτι διὰ ταῦταριθμὸν ὑπουργικῆς ἀποφάσεως, ἐκδοθείσης τὴν 12 *Αὐγούστου* ἐ. ἐ. καὶ δημοσιευθείσης τὴν 29 *Αὐγούστου* εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 80 φύλλον τῆς Ἐφημ. τῆς Κυβερνήσεως, ἐνεκρίθη συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ νόμου 5045 καὶ τὴν ἀπόφασιν τῆς οἰκείας κριτικῆς ἐπιτροπῆς, τὴν περιλαμβανομένην εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 476 πρακτικὸν τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Γνωμοδοτικοῦ Συμβουλίου, τὸ ὑπὸ τὸν τίτλον «*Ξενοφώντος Κύρου Παιδεία*» τοῦ *Χρ. Παπαναστασίου καὶ Ν. Φραγκίσκου* βιβλίον ὡς διδακτικὸν βιβλίον πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν τῆς Γ' τάξεως τῶν *Γυμνασίων* διὰ μίαν πενταετίαν, ἀρχομένην ἀπὸ τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1932—33, ὑπὸ τὸν ὅρον ὅπως κατὰ τὴν ἐκτύπωσιν τοῦ βιβλίου τούτου συμμορφωθῆτε πρὸς τὰς ὑποδείξεις τῆς κριτικῆς ἐπιτροπῆς.

Ἐντολῇ τοῦ Ὑπουργοῦ

Ὁ Διευθυντῆς

Ε. Κακοῦρος

Ἄρθρον τοῦ ἀπὸ 14/21 Σεπτεμβρίου 1932

Προεδρ. Διατάγματος.

«Τὰ διδακτικὰ βιβλία τὰ πωλούμενα μακρὰν ὁδὸν τῆς ἐκδόσεως τῶν ἐπιτρέπεται νὰ πωλῶνται ἐπὶ τιμῇ ἄνωτέρα κατὰ 15% τῆς ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ παρόντος Διατάγματος κανοδισθείσης ἀνευ βιβλιοσήμου τιμῆς, πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς δαπάνης οὐνοκευῆς καὶ τῶν ταχυδρομικῶν τελῶν, ὑπὸ τὸν ὅρον ὅπως ἐπὶ τῆς τελευταίας σελίδος τοῦ ἐξωφύλλου ἐκτυποῦται τὸ παρὸν ἄρθρον.»